

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach

70 lat Pedagogicznej Biblioteki
Wojewódzkiej w Kielcach
1945-2015

Pod redakcją
Marka Lisa

Kielce 2015

Redakcja

Marek Lis

Korekta

Beata Warmuzek, Dorota Parkita

Magdalena Mularczyk, Małgorzata Pronobis

Redakcja techniczna

skład komputerowy i opracowanie graficzne

Robert Kardas

Projekt okładki

Edyta Smolińska

Opracowanie graficzne okładki

Robert Kardas

ISBN 978-83-60666-50-0

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach

Kielce, ul. Jana Pawła II 5

tel. (41) 344-28-61; tel/fax (41) 344-62-01

www.pbw.kielce.pl

biblioteka@pbw.kielce.pl

Spis treści

Wstęp	5
Biblioteka Główna w Kielcach	7
Filia w Busku-Zdroju.....	37
Filia w Jędrzejowie	49
Filia w Kazimierzy Wielkiej	55
Filia w Końskich.....	63
Filia w Opatowie	73
Filia w Ostrowcu Świętokrzyskim	87
Filia w Pińczowie.....	101
Filia w Sandomierzu.....	113
Filia w Starachowicach.....	121
Filia w Staszowie	133
Filia we Włoszczowie	145

Wstęp

Istnienie i działalność przez 70 lat każdej instytucji to okazja, aby przedstawić jej historię i dorobek w okolicznościowej publikacji. Autorami oddanej w Państwa ręce książki są nauczyciele – bibliotekarze. Oni i ich poprzednicy przez wszystkie te lata tworzyli obraz placówki w środowisku, jej historię. W jubileuszowym roku działalności Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach mamy uzasadnione powody do satysfakcji z jej dotychczasowego dorobku oraz roli jaką pełni w regionie świętokrzyskim.

Przedstawienie historii Biblioteki, zachodzących przemian, osiągnięć, zaprezentowanie obecnych form działalności, jak również wskazanie lat trudnych, bo takie też były, to cel niniejszego wydawnictwa. Liczne przeprowadzki do kolejnych lokali, borykanie się z trudnościami finansowymi nie przeszkodziły pokoleniom pracowników Biblioteki wykonywać sumiennie swoich obowiązków, czerpać satysfakcji z wykonywanej pracy, zdobywać uznanie w środowisku oświatowym województwa, wzbogacać ofertę z roku na rok. Pomogliśmy wykształcić wiele pokoleń nauczycieli, lekarzy, prawników.

Siedemdziesięcioletnie doświadczenie w pracy z nauczycielami i studentami sprawiło, że Biblioteka stała się nieodłącznym elementem w systemie kształcenia i doskonalenia nauczycieli, wspomaganie naszych Czytelników w poszukiwaniu informacji.

Dysponujemy bardzo dobrze przygotowanym zespołem nauczycieli – bibliotekarzy, bogatym warsztatem informacyjno-bibliograficznym, księgozbiorem, zbiorami audiowizualnymi. Nie sposób wymienić wszystkich form działania i podejmowanych zadań.

Mam nadzieję, że publikacja, którą oddajemy w Państwa ręce przybliży działalność placówki oraz zachęci do jej odwiedzenia. Jednocześnie chcemy zapewnić, że każdy dzień naszej pracy ma na celu dalszy rozwój Biblioteki i dobro Czytelnika.

Drodzy Państwo Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach kończy siedemdziesiąt lat. Cieszymy się, że przez te wszystkie lata mogliśmy Was wspomagać oraz dzielić się wiedzą.

Dalej chcemy to czynić najlepiej jak potrafimy.

Życząc wszystkim użytkownikom Biblioteki zadowolenia z naszych usług, zachęcam do korzystania z jej zbiorów.

Urszula Sabwa
Dyrektor PBW

Biblioteka Główna w Kielcach

Kalendarium Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach

1945 r.

W styczniu 1945 r. powołane zostaje Kuratorium Okręgu Szkolnego w Kielcach. Piotr Ormańczyk, wizytator szkół powszechnych, jest pomysłodawcą założenia Centralnej Biblioteki Pedagogicznej Kuratorium Okręgu Szkolnego Kieleckiego.

Organizatorem sieci bibliotek szkolnych, pedagogicznych i publicznych w pierwszym powojennym pięcioleciu jest kierownik referatu Kuratorium Okręgu Szkolnego Kazimierz Rzepecki i wizytator bibliotek, Stanisław Adamczyk.

~ **Kwiecień** – utworzenie Centralnej Biblioteki Pedagogicznej Kuratorium Okręgu Szkolnego Kieleckiego.

Organizacją biblioteki, w trudnych warunkach lokalowych i finansowych, zajmuje się mgr Stanisław Walczyna, naczelnik Wydziału Oświaty i Kultury Dorosłych. Pracownikiem Centralnej Biblioteki Pedagogicznej zostaje Maria Brzosek. W budynku Kuratorium przy ul. Sienkiewicza nr 68 w Kielcach biblioteka otrzymuje 2 pomieszczenia o pow. 90 m². Załączkiem księgozbioru jest około 3 000 woluminów zabezpieczonych w czasie wojny w piwnicach Domu Kultury Robotniczej w Kielcach, pochodzących m.in. z Biblioteki Polskiej Macierzy Szkolnej w Kielcach, z bibliotek kieleckich gimnazjów żydowskich np. z Gimnazjum Wolmanowej przy ul. Słowackiego, a także ze Stowarzyszenia Urzędników Państwowych.

~ **1 maja** – zatrudnienie przy organizacji biblioteki Haliny Wójcik.

~ **3 października** – dokonanie pierwszego wpisu do księgi inwentarzowej; wpisano ogółem 50 egzemplarzy książek.

1946 r.

~ **1 stycznia** – biblioteka zostaje oddana do użytku czytelników.

- ~ **17 kwietnia** – ukazuje się *Dekret o bibliotekach i opiece nad zbiorami bibliotecznymi*. Włącza on biblioteki szkolne i pedagogiczne do krajowej sieci bibliotek oraz zapewnia im finansowe i prawne podstawy rozwoju.
- ~ Po odejściu Marii Brzosek jedynym pracownikiem biblioteki pozostaje Halina Wójcik.
- ~ Na rok biblioteka przenosi się do lokalu przy ul. Buczka nr 33. Była to mała, ciemna i wilgotna kuchnia.

1950 r.

- ~ Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych (obecnie WSiP) rozpoczynają przekazywanie do biblioteki obowiązkowego egzemplarza podręczników. Współpraca trwa do 1974 r.
- ~ **7 listopada** – zatrudnienie bibliotekarki Janiny Ciepluch.
- ~ **31 grudnia** – stan księgozbioru wynosi 5900 woluminów, zatrudnionych jest 2 bibliotekarzy.

Biblioteka w lokalu przy ul. Sienkiewicza 68. Lata 50.

1951 r.

- ~ **1 stycznia** – Janina Ciepluch zostaje kierownikiem Centralnej Biblioteki Pedagogicznej.
- ~ **Styczeń** – w ramach reorganizacji powstaje sieć Pedagogicznych Bibliotek Powiatowych, a Centralna Biblioteka Pedagogiczna w Kielcach pełni w stosunku do nich rolę opiekuna instrukcyjno-metodycznego nadzorując działalność pedagogiczno-bibliotekarską.
- ~ **21 maja** – Zarządzenie Ministerstwa Oświaty i Wychowania reorganizuje Centralne Biblioteki Pedagogiczne, a nasza biblioteka otrzymuje nazwę Pedagogicz-

na Biblioteka Wojewódzka w Kielcach. Instytucja otrzymuje nowy statut, który gwarantuje placówce własny budżet i etaty, ale nie określa jej struktury organizacyjnej.

1952 r.

- ~ **Styczeń** – biblioteka uzyskuje samodzielność budżetową oraz otrzymuje 3 etaty bibliotekarskie dla Janiny Ciepluch, Urszuli Dymowskiej-Caban, Marii Sakowskiej i etat księgowej dla Janiny Wrębiakowskiej-Smorędy.

1953 r.

- ~ prenumerata czasopism z własnego budżetu (wcześniej czasopisma przysyłano z Kuratorium).
- ~ **1 stycznia** – główną księgową zostaje Janina Wrębiakowska-Smoręda.
- ~ **15 lipca** – kierownikiem Działu Udostępniania zostaje Krystyna Biskup.

1954 r.

- ~ początek tworzenia katalogu systematycznego.
- ~ **1 września**
 - Janina Ciepluch obejmuje stanowisko dyrektora biblioteki
 - kierownikiem Działu Opracowania zostaje Irena Lesiak.

1955 r.

- ~ uruchomienie wypożyczalni międzybibliotecznej dla nauczycieli.
- ~ **31 grudnia** – stan księgozbioru wynosi 20376 woluminów, zatrudnionych jest 5 nauczycieli bibliotekarzy.

1957 r.

- ~ **26 września** – Ministerstwo Oświaty wydaje *Instrukcję w sprawie połączenia powiatowych bibliotek Związku Nauczycielstwa Polskiego z pedagogicznymi bibliotekami powiatowymi*. Opiekę instrukcyjną i szkoleniową nad nimi przejmują pedagogiczne biblioteki wojewódzkie.
- ~ **16 października** – kierownikiem Działu Udostępniania zostaje Teresa Sędek-Obara.

1958 r.

- ~ **4 sierpnia** – na wniosek dyrekcji, Ministerstwo Oświaty zatwierdza tymczasową strukturę organizacyjną biblioteki obejmującą działy:
 - Administracyjno-Gospodarczy
 - Gromadzenia i Opracowania
 - Udostępniania Księgozbioru w Wypożyczalni i Czytelni
 - Opieki nad Pedagogicznymi Bibliotekami Powiatowymi
 - Metodyczno-Instrukcyjny.

- ~ Placówka otrzymuje dodatkowe pomieszczenie o powierzchni 40 m², w którym urządzona zostaje Czytelnia mająca 8 miejsc. Od tej chwili powierzchnia biblioteki liczy 102,5 m².

1959 r.

- ~ **27 kwietnia** – zakup pierwszej maszyny do pisania marki Rheinmetall.
- ~ **1 października** – powstaje Dział Informacyjno-Bibliograficzny którego kierownikiem zostaje Zofia Twarowska.
- ~ rozpoczęcie tworzenia kartotek zagadnieniowych z dziedziny wychowania i nauczania.

1960 r.

- ~ **31 grudnia** – stan księgozbioru wynosi 30765 woluminów, zatrudnionych jest 7 nauczycieli bibliotekarzy.

1965 r.

- ~ **Sierpień** – Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach otrzymuje parter w lokalu przy ul. Świerczewskiego nr 25 (obecnie ul. Jana Pawła II nr 5) po Liceum Ogólnokształcącym im. Stefana Żeromskiego. Nowa siedziba ma powierzchnię 418 m², oprócz magazynów posiada Wypożyczalnię z Czytelnią mającą 30 miejsc dla czytelników oraz pokój, w którym mieści się kancelaria, księgowość oraz pracownie biblioteczne. W budynku oprócz biblioteki ma siedzibę Okręgowy Ośrodek Metodyczny.
- ~ W związku z przeprowadzką do nowego lokalu następuje zmiana układu księgozbioru z działowego na numeryczny.
- ~ **1 listopada** – kierownikiem Działu Opieki nad Pedagogicznymi Bibliotekami Powiatowymi zostaje Bohdan Furnal.
- ~ **1 grudnia** – kierownikiem Działu Gromadzenia i Konserwacji Zbiorów zostaje Zofia Kryszczuk.
- ~ **31 grudnia** – stan księgozbioru wynosi 43494 woluminów, zatrudnionych jest 11 nauczycieli bibliotekarzy.

1967 r.

- ~ **1 czerwca** – kierownikiem Działu Udostępniania zostaje Julia Musiał.

1969 r.

- ~ Szybki przyrost księgozbioru powoduje kryzys lokalowy. Jedna sala o powierzchni 35,5 m² mieści stanowiska pracy 8 osób z Działu Administracji, Gromadzenia i Konserwacji Zbiorów, Opracowania. Gabinet dyrektora mieści się w suterenie. Na 1 m² przypada 537 woluminów. W budynku siedzibę ma także Wydział Pedagogiki Wyższej Szkoły Nauczycielskiej w Kielcach.

- ~ **21 maja** – ukazuje się *Zarządzenie Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego w sprawie statutowo pedagogicznej biblioteki wojewódzkiej i pedagogicznej biblioteki powiatowej*.

Zmiany w Statucie Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach. Struktura organizacyjna obejmuje pięć działów:

- Udostępniania Księgozbioru – kierownik Julia Musiał
- Opracowania Księgozbioru – kierownik Irena Lesiak
- Gromadzenia i Konserwacji Księgozbioru – kierownik Zofia Kryszczuk
- Informacyjno-Bibliograficzny – kierownik Zofia Twarowska
- Opieki nad Pedagogicznymi Bibliotekami Powiatowymi – kierownik Bohdan Furnal.

1970 r.

- ~ **1 lutego** – kierownikiem Działu Informacyjno-Bibliograficznego zostaje Maria Wiewiórska.
- ~ **1 kwietnia** – wyodrębnienie z Działu Udostępniania Księgozbioru działów Wypożyczalni i Czytelni; kierownikiem Działu Wypożyczalni zostaje Julia Musiał, a Działu Czytelni Wanda Skawińska.
- ~ **31 grudnia** – stan księgozbioru wynosi 81354 woluminów, zatrudnionych jest 16 nauczycieli bibliotekarzy.

Dział Czytelni. Lata 70. Obecnie magazyn książek na parterze budynku

Dział Wypożyczalni. (1972 r.) Obecnie magazyn książek na parterze budynku

1971 r.

- ~ **28 lutego** – Janina Ciepluch przechodzi na emeryturę i podejmuje pracę na pół etatu w Dziale Opracowania.
- ~ **1 marca** – Kuratorium tworzy stanowisko wicedyrektora i powierza je Bohdanowi Furnalowi.
- ~ **1 czerwca** – dyrektorem biblioteki zostaje Maria Furtak.
- ~ **1 września**
 - opracowanie nowego regulaminu biblioteki w oparciu o statut z 1969 r.
 - wprowadzenie rewersów w Wypożyczalni i Czytelni
 - czwartki za zgodą Kuratorium stają się dniami prac technicznych
 - kierownikiem Działu Gromadzenia i Konserwacji Księgozbioru zostaje Gabriela Siwiec.
- ~ **6 września** – wpisanie budynku przy ul. Świerczewskiego nr 25 do Rejestru Zabytków województwa kieleckiego.
- ~ **1 października** – kierownikiem Działu Opieki nad Pedagogicznymi Bibliotekami Powiatowymi zostaje Elżbieta Grzybowska.

1972 r.

- ~ **Luty** – po wyprowadzeniu się Okręgowego Ośrodka Metodycznego, biblioteka uzyskuje 3 pomieszczenia i przeznaczają je na: gabinet dyrektora, sekretariat, Dział Opracowania Księgozbioru, Dział Gromadzenia i Konserwacji Księgo-

zbioru, Dział Opieki nad Pedagogicznymi Bibliotekami Powiatowymi i Dział Informacyjno-Bibliograficzny, który mieścił się dotychczas przy Wypożyczalni. W budynku oprócz biblioteki nadal ma siedzibę Wydział Pedagogiki Wyższej Szkoły Nauczycielskiej w Kielcach.

- ~ **Lipiec** – Kuratorium przekazuje bibliotece funkcję gospodarza budynku przy ul. Świerczewskiego nr 25.

Dział Opracowania Księgozbioru. Lata 70.

Na zdjęciu od lewej: Janina Wrzoskiewicz, Marta Podgórska, Gabriela Siwiec

1973 r.

- ~ Na placu za budynkiem biblioteki zostaje wybudowany garaż.
- ~ Wyodrębnienie zbiorów specjalnych zawierających starodruki, cymelia i druki rzadkie w ilości ok. 1600 woluminów.
- ~ **Maj** – ukazuje się exlibris PBW zaprojektowany przez Henryka Dolatowskiego.
- ~ **1 października** – kierownikiem Działu Wypożyczalni zostaje Janina Wrzoskiewicz.

1974 r.

- ~ Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach ma pod opieką 20 powiatowych bibliotek pedagogicznych w: Białobrzegach, Busku-Zdroju, Jędrzejowie, Kazimierzy Wielkiej, Końskich, Koźmicach, Lipsku, Opatowie, Opatowie, Opatowie, Ostrowcu Świętokrzyskim, Pińczowie, Przysusze, Radomiu, Sandomierzu, Skarżysku-Kamiennej, Starachowicach, Staszowie, Szydłowcu, Włoszczowie i Zwoleńcu.

- ~ Uczniowie mogą korzystać z księgozbioru jedynie w Czytelni.
- ~ **Listopad** – zakup Biblii Leopoldy (Szarffenbergowskiej), pierwszego drukowanego polskiego przekładu całego Nowego i Starego Testamentu wydanej w 1577 r., do dziś naszego najcenniejszego egzemplarza zbiorów specjalnych.

1975 r.

- ~ Znowelizowanie regulaminu – wprowadzono dwie przerwy w Dziale Wypożyczalni i Czytelni.
- ~ Rezygnacja z niedzielnych dyżurów Działu Czytelni.
- ~ **25 lutego** – zakup *Dziennika Praw Księstwa Warszawskiego* z 1810 r., najstarszego czasopisma w naszych zbiorach.
- ~ **1 czerwca** – kierownikiem Działu Czytelni zostaje Janina Bartochowska.
- ~ **1 września** – 20 powiatowych bibliotek pedagogicznych jest finansowane przez Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką w Kielcach.
- ~ **1 października** – utworzenie Działu Audiowizualnego, kierownikiem zostaje Halina Markiewicz.
- ~ **Grudzień** – początki gromadzenia zbiorów audiowizualnych. Zakup czytnika i grafoskopu.
- ~ **31 grudnia** – stan księgozbioru wynosi 123983 woluminów, zatrudnionych jest 25 nauczycieli bibliotekarzy.

1976 r.

- ~ **27 marca** – zmiany w Statucie Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach. W związku z reformą administracyjną kraju ukazuje się Zarządzenie Ministra Oświaty i Wychowania w sprawie resortowej sieci bibliotek pedagogicznych: Pedagogiczne Biblioteki Powiatowe stają się filiami Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach. W jej strukturze pozostaje 10 filii: w Busku-Zdroju, Jędrzejowie, Kazimierzy Wielkiej, Końskich, Miechowie, Ostrowcu Świętokrzyskim, Pińczowie, Skarżysku-Kamiennej, Starachowicach i we Włoszczowie.
- ~ **1 listopada** – kierownikiem Działu Informacyjno-Bibliograficznego zostaje Zofia Korzeńska.

1977 r.

- ~ **1 grudnia** – główną księgową zostaje Janina Łukasik.

1978 r.

- ~ Remont elewacji i pokrycia dachu budynku biblioteki.
- ~ **17 marca** – unowocześnienie infrastruktury biblioteki: zakup łącznicy telefonicznej i 10 aparatów telefonicznych.

~ **1 września** – kierownikiem Działu Czytelni zostaje Marta Kozikowska.

1979 r.

~ **1 czerwca** – z okazji Międzynarodowego Roku Dziecka ukazuje się exlibris Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach opracowany przez Janusza Halickiego.

~ **13 października** – Minister Oświaty i Wychowania przyznaje bibliotece Medal Pamiątkowy z okazji 200. rocznicy utworzenia Komisji Edukacji Narodowej.

~ **Grudzień** – zakup powielacza offsetowego marki Romayor zarejestrowanego w Urzędzie Wojewódzkim. Zatrudnienie poligrafa.

1980 r.

~ Rezygnacja ze względów finansowych z korespondencyjnego wypożyczenia książek dla nauczycieli.

~ **6 września** – prośba dyrekcji do władz o wydanie pozwolenia na zorganizowanie małej poligrafii i używanie powielacza, dotychczas użytego tylko w celu próbnego druku.

~ **31 grudnia** – stan księgozbioru wynosi 148966 woluminów. Biblioteka w Kielcach zatrudnia 24 nauczycieli – bibliotekarzy.

1981 r.

~ **1 września** – tygodniowy wymiar pracy dla nauczycieli – bibliotekarzy wynosi 35 godzin. Wszystkie soboty stają się dniami wolnymi od pracy, a sobotnie dyżury pełni tylko Dział Czytelni.

1982 r.

~ **15 lipca** – Instytut Nauk Społeczno Politycznych Wyższej Szkoły Pedagogicznej przenosi się do nowego lokalu.

~ Remont generalny po opuszczeniu budynku przez Wyższą Szkołę Pedagogiczną. Biblioteka ma do dyspozycji 1405 m². Nowe pomieszczenia otrzymują działy: Czytelnia, Audiowizualny, Ewidencji i Opracowania Zbiorów, Instrukcyjno-Metodyczny, Informacyjno-Bibliograficzny i Opieki nad Filiami.

~ **1 września** – kierownikiem Działu Ewidencji i Opracowania Zbiorów zostaje Maria Wiewiórska.

~ **20 października** – przeniesienie Czytelni na piętro, zakupienie nowych stolów czytelniczych i utworzenie 32 miejsc dla czytelników. Czytelnia zyskuje obecny wygląd.

1984 r.

~ **14 marca** – przekazanie parafii Bazyliki Katedralnej w czasowe użytkowanie działki o pow. 228 m² na okres 4 lat, na czas rozbudowy budynków parafialnych.

Spotkanie bibliotekarzy w filii PBW w Busku Zdroju. (1982 r.)

Od lewej stoją: Aleksandra Gut (filia w Busku Zdroju), Stanisława Bitner (filia w Pińczowie), Aniela Pawlik (filia w Skarżysku-Kamiennej), Alicja Sobota (filia w Busku-Zdroju), Anna Wieźel (filia w Ostrowcu Świętokrzyskim), Janina Madejska (filia w Starachowicach), Elżbieta Grzybowska (PBW Kielce), Marta Podgórska (PBW Kielce), Maria Furtak (PBW Kielce), Helena Spaczyńska (filia w Końskich), Stefania Regdos (filia w Kazimierzy Wielkiej), Regina Beltowska (filia we Włoszczowie). Od lewej w dolnym rzędzie: Janina Duś (filia w Busku-Zdroju), Danuta Kucharz-Letkowska (PBW w Jędrzejowie), Elżbieta Pietrow (PBW Kielce), Halina Markiewicz (PBW Kielce), Krystyna Piskorz (filia w Jędrzejowie)

- ~ **19 marca** – bezpłatne przekazanie biblioteki przez Urząd Miejski w Kielcach w użytkowanie terenu należącego do Skarbu Państwa wraz z budynkiem, położonego przy ul. Świerczewskiego 25, o pow. 2765 m².
- ~ **16 lipca** – nadanie biblioteczce odznaki „Za zasługi dla Kielecczyny” przez Wojewódzką Radę Narodową w Kielcach.
- ~ **1 września** – kierownikiem Działu Audiowizualnego zostaje Zofia Szymanowska, kierownikiem Działu Informacyjno-Bibliograficznego zostaje Jolanta Adamska.
- ~ **1 listopada** – kierownikiem Działu Instrukcyjno-Metodycznego zostaje Zofia Radziszewska.

1985 r.

- ~ **31 grudnia** – stan księgozbioru wynosi 174500 woluminów. Biblioteka w Kielcach zatrudnia 29 nauczycieli – bibliotekarzy, w tym 3 osoby w niepełnym wymiarze pracy.

1986 r.

- ~ **1 października** – kierownikiem Działu Informacyjno-Bibliograficznego zostaje Maria Janyst, kierownikiem Działu Ewidencji i Opracowania Zbiorów zostaje Maria Langier-Gajda.

1987 r.

- ~ **1 września** – kierownikiem Działu Wypożyczalni zostaje Zofia Boruń.

1988 r.

- ~ **1 września** – studenci mogą wypożyczać książki w każdy dzień (dotychczas nie mogli wypożyczać we wtorki).

1990 r.

- ~ **1 września** – kierownikiem Działu Informacyjno-Bibliograficznego zostaje Maria Siuda.
- ~ **20 grudnia** – list dyrektora biblioteki Marii Furtak do Gustawa Herlinga-Grudzińskiego.
- ~ **31 grudnia** – stan księgozbioru wynosi 200636 woluminów. Biblioteka w Kielcach zatrudnia 23 nauczycieli – bibliotekarzy.

1991 r.

- ~ **25 stycznia** – zakup pierwszej w historii biblioteki elektrycznej maszyny do pisania.
- ~ **11 stycznia** – listowna odpowiedź Gustawa Herlinga-Grudzińskiego.
- ~ **1 lutego** – kierownikiem Działu Wypożyczalni zostaje Grażyna Kaczmarczyk.
- ~ **25 maja** – dedykacja Gustawa Herlinga-Grudzińskiego dla biblioteki w książce *Upiory rewolucji*.
- ~ **3 czerwca** – snajperzy z dachu biblioteki chronią papieża Jana Pawła II przebywającego z wizytą w kieleckiej Katedrze w czasie pielgrzymki do Polski.
- ~ **31 sierpnia** – odchodzi na emeryturę dyrektor Maria Furtak.
- ~ **1 września** – dyrektorem biblioteki zostaje Marta Podgórska, zastępcą dyrektora zostaje Grzegorz Cuper, kierownikiem Działu Czytelni zostaje Elżbieta Pietrow.
- ~ **23 września** – zakup pierwszego w historii biblioteki kserografu.

1992 r.

- ~ **1 października** – kierownikiem Działu Wypożyczalni zostaje ponownie Zofia Boruń.

1993 r.

- ~ Z powodu trudnej sytuacji finansowej w Wypożyczalni wystawiona zostaje puszka na dary pieniężne od czytelników. Pozyskane w ten sposób środki przeznacza się na zakup i oprawę zniszczonych książek. W sumie w roku 1993 darczyńcy

Neapol, 11 stycznia 1991

Szanowna i Droga Pani,
 dziękuję za list
 z 20 grudnia.

W Polsce ukazały się, w oficjalnym obiegu
 wydawniczym, następujące moje książki:

Wieża i inne opowiadania, Poznań wyd.
 W Drodze.

Dziennik pirany noc, pierwsze trzy tomy
 w wyd. Res Publica, czwarty (w dwóch
 częściach) w wyd. Plejada (Warszawa).

Jany Sint, w Cytelaie, właśnie ukazało
 się drugie wydanie.

W ciągu najbliższego kilku miesięcy mają
 się ukazać następujące książki:

Godzina cieni, wyd. Znak w Kru-
 kowie

Opowiadania rebrane, wyd. W Drodze,
 Poznań

Upiory rewolucji, wyd. Plejada
 w Warszawie

Wyjście z milczenia, wyd. "Wisni",
Warszawa

Wybieram się (prawdopodobnie w
meju) do Polski, mógłbym ~~nie~~ więc
podpisać dla Bibl. Pedap. te książki
podane winyty w Kielcach.

Łycz serdeczne pozdrowienia
i najlepsze życzenia Nowo-
roczne

Justus Herling-Grudziński

ofiarowali bibliotece kwotę 35000000 zł (obecnie równowartość 3500 zł), za które zakupiono 672 książki.

- ~ **9 czerwca** – ukazuje się Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie organizacji i zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych.
- ~ **1 października** – kierownikiem Działu Wypożyczalni zostaje Robert Wiśniewski.
- ~ **10 grudnia** – podział nieruchomości położonej przy ul. Jana Pawła II na 3 działki użytkowane przez Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką, I Urząd Skarbowy oraz parafię Bazyliki Katedralnej.

1994 r.

- ~ **10 marca** – Uchwała 1/94 Rady Pedagogicznej Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach w sprawie zatwierdzenia Statutu. Zmiany w Statucie Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach. Struktura organizacyjna obejmuje dziewięć Wydziałów:
 - Gromadzenia Zbiorów – kierownik Gabriela Siwec
 - Ewidencji i Opracowania Zbiorów – kierownik Maria Langier – Gajda
 - Wypożyczalnia – kierownik Robert Wiśniewski
 - Czytelnia – kierownik Elżbieta Pietrow
 - Informacyjno-Bibliograficzny – kierownik Maria Siuda
 - Instrukcyjno-Metodyczny – wakat
 - Audiowizualny – kierownik Zofia Szymanowska
 - Organizacyjno-Administracyjny – podlega bezpośrednio pod dyrektora
 - Księgowość – główna księgowa Janina Łukasik.

1995 r.

- ~ **1 stycznia** – kierownikiem Wydziału Instrukcyjno-Metodycznego zostaje Edyta Grabowska.
- ~ **19 kwietnia** – zakup pierwszego komputera do Wydziału Informacyjno-Bibliograficznego.
- ~ **31 grudnia** – stan księgozbioru wynosi 228930 woluminów, zatrudnionych jest 26 nauczycieli – bibliotekarzy i doradca metodyczny.

1996 r.

- ~ **20 czerwca** – decyzja Urzędu Rejonowego w Kielcach o pozostawieniu w nieodpłatnym zarządzie Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej działki Skarbu Państwa o powierzchni 1672 m².
- ~ **1 października** – kierownikiem Wydziału Informacyjno-Bibliograficznego zostaje Barbara Szanek.

1997 r.

- ~ **Styczeń** – malowanie pomieszczeń biblioteki.

~ **1 grudnia** – główną księgową zostaje Danuta Kaczmarska.

1998 r.

~ Wprowadzenie do kartoteki zagadnieniowej hasła „Gry komputerowe”.

~ **1 kwietnia** – kierownikiem Wydziału Ewidencji i Opracowania Zbiorów zostaje Gracjan Bazyl.

~ **1 października** – wprowadzenie kar finansowych za przetrzymanie książek.

1999 r.

~ **1 stycznia** – w związku z reformą administracyjną kraju filia w Miechowie zostaje przekazana do Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Krakowie, natomiast nasza biblioteka przejmuje filie z byłego województwa tarnobrzesckiego w Opatowie, Sandomierzu i Staszowie. Organem prowadzącym zostaje Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego. Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach ma w swojej strukturze 12 filii.

~ **5 marca** – główną księgową zostaje Henryka Trela.

~ **31 maja** – uchwała nr 1/1999 Rady Pedagogicznej Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach w sprawie wprowadzenia i zatwierdzenia zmian w Statucie w związku z reformą administracyjną kraju.

~ **21 czerwca** – Uchwała nr VIII/125/99 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego w sprawie zmian w Statucie Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach.

~ Księgowość rozpoczyna pracę w programie komputerowym Zubix.

2000 r.

~ **1 września** – kierownikiem Wydziału Audiowizualnego zostaje Danuta Letkowska.

~ **1 października** – kierownikiem Wydziału Wypożyczalni zostaje Iwona Sroczyńska.

~ **Grudzień** – zakup 4 komputerów do Wydziału Ewidencji i Opracowania Zbiorów oraz do Wydziału Audiowizualnego.

~ **31 grudnia** – stan księgozbioru wynosi 240857 jednostek inwentarzowych, zatrudnionych jest 22 nauczycieli – bibliotekarzy i doradca metodyczny.

2001 r.

~ Pierwsze łącze internetowe w bibliotece. Internet początkowo dostępny jest w sekretariacie i w Wydziale Audiowizualnym.

~ **Marzec** – rozpoczęto opracowywanie książek w programie MAK i tworzenie katalogu komputerowego.

~ **17 kwietnia** – główną księgową zostaje Elwira Zych.

- ~ **1 września** – wprowadzenie nowego systemu składania zamówień na rewersach przez studentów z godzinnym oczekiwaniem na zrealizowanie zamówienia.
- ~ **Wrzesień** – zostaje uruchomiona strona internetowa Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach.

2002 r.

- ~ **Luty** – do Wydziału Wypożyczalni zakupiono pierwszy komputer.
- ~ **1 maja** – kierownikiem Wydziału Informacyjno-Bibliograficznego zostaje Bożena Lewandowska.
- ~ **Sierpień** – przesunięcie 65 tys. książek i przeniesienie Wypożyczalni do obecnego pomieszczenia.
- ~ Otwarcie Czytelni Internetowej przy Wydziale Audiowizualnym. Godziny pracy Wydziału zostają wydłużone do 19.

2003 r.

- ~ **Styczeń** – zamknięcie kartotek kartkowych i rozpoczęcie tworzenia bibliograficznej bazy „Eduikator” w programie MAK.
- ~ **29 kwiecień** – ukazuje się *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych oraz w sprawie ramowego statutu publicznej biblioteki pedagogicznej*.
- ~ **27 maja** – po raz pierwszy czytelnik otrzymuje kwerendę drogą elektroniczną.
- ~ **1 grudnia** – Uchwała nr 1/2003 Rady Pedagogicznej Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach w sprawie przyjęcia Statutu. Struktura organizacyjna obejmuje dziewięć Wydziałów:
 - Gromadzenia Zbiorów – kierownik Gabriela Siwiec
 - Ewidencji i Opracowania Zbiorów – kierownik Gracjan Bazyl
 - Wypożyczalnia – kierownik Iwona Sroczyńska
 - Czytelnia – kierownik Elżbieta Pietrow-Ślusarczyk
 - Informacyjno-Bibliograficzny – kierownik Bożena Lewandowska
 - Instrukcyjno-Metodyczny i Opieki nad Filiami – kierownik Edyta Grabowska
 - Audiowizualny – kierownik Danuta Letkowska
 - Administracja – podlega bezpośrednio pod dyrektora
 - Księgowość – główna księgowa Elwira Zych.
- ~ **Grudzień** – zakończenie prac nad komputerową bazą czytelników w Wydziale Wypożyczalni.

2004 r.

- ~ **1 czerwca** – kierownikiem Wydziału Gromadzenia zostaje Beata Warmuzek.

- ~ **1 września** – w Czytelni zostaje uruchomiony Punkt Informacji Europejskiej działający we współpracy z Regionalnym Centrum Informacji Europejskiej w Kielcach.
- ~ **Sierpień-listopad** – generalny remont więźby dachowej i pokrycia dachu budynku biblioteki.

2005 r.

- ~ **1 stycznia** – zamknięcie katalogów kartkowych.
- ~ **Wrzesień-listopad** – remont instalacji centralnego ogrzewania, zmiana systemu ogrzewania budynku z węglowego na gazowy.
- ~ **Listopad** – w ramach projektu współfinansowanego przez Unię Europejską uruchomione zostaje Internetowe Centrum Informacji Multimedialnej, dysponujące 4 stanowiskami komputerowymi dla czytelników.
- ~ **31 grudnia** – stan księgozbioru wynosi 252299 jednostek inwentarzowych, zatrudnionych jest 24 nauczycieli – bibliotekarzy.

2006 r.

- ~ **26 czerwca** – biblioteka rozpoczyna działalność wydawniczą. W ramach krajowego systemu ISBN otrzymuje własne oznaczenie identyfikacyjne oraz odrębną pulę numerów zarezerwowaną dla publikacji bibliotecznych.
- ~ **Październik-grudzień** – remont pomieszczeń biblioteki: wymiana stolarki okiennej i malowanie pomieszczeń.

2007 r.

- ~ **31 sierpnia** – odchodzi na emeryturę dyrektor Marta Podgórska.
- ~ **1 września** – pełniącym obowiązki dyrektora zostaje Grzegorz Cuper.
- ~ Księgowość rozpoczyna pracę w programie komputerowym Procom.

2008 r.

- ~ **Kwiecień** – wprowadzenie kodów kreskowych. Rozpoczęcie oklejania zbiorów bibliotecznych.
- ~ **1 sierpnia** – na stanowisko dyrektora powołana zostaje Urszula Salwa.
- ~ **Sierpień-grudzień** – remont zachodniej elewacji budynku.

2009 r.

- ~ **26 marzec** – zakup samochodu marki Peugeot Partner.
- ~ **Lipiec-wrzesień** – kontynuacja remontu elewacji od strony wschodniej.
- ~ **1 września** – udostępnienie zbiorów w Wypożyczalni maturzystom.
- ~ **12 października** – rozpoczęcie zautomatyzowanego wypożyczania książek.
- ~ **Listopad** – remont schodów wewnątrz budynku.

2010 r.

- ~ Zakończenie prac nad tworzeniem komputerowej bazy tytułów czasopism.
- ~ **1 kwietnia** – główną księgową zostaje Marzena Wojciechowska.
- ~ **Listopad** – powstaje profil biblioteki na Twitterze.
- ~ **31 grudnia** – stan księgozbioru wynosi 260106 jednostek inwentarzowych, zatrudnionych jest 24 nauczycieli – bibliotekarzy.

Budynek biblioteki. Widok od ul. Jana Pawła II (2010 r.)

Budynek biblioteki. Widok od strony podwórka (2010 r.)

2011 r.

- ~ W Czytelni rozpoczęto oklejanie książek kodami kreskowymi.
- ~ **Wrzesień**
 - wprowadzenie legitymacji elektronicznych
 - możliwość rezerwacji książek poprzez Internet
 - darmowy dostęp do bezprzewodowego Internetu na terenie biblioteki.

- ~ **15 października** – wprowadzenie sobotnich dyżurów w wydziałach Informacyjno-Bibliograficznym oraz Audiowizualnym.
- ~ **Październik** – montaż trzech pierwszych regałów przesuwanych w magazynie Czytelni.

2012 r.

- ~ **1 stycznia** – wprowadzenie elektronicznego systemu ewidencji księgozbioru.
- ~ **20 stycznia** – udostępnianie księgozbioru Wypożyczalni wszystkim pełnoletnim mieszkańcom województwa świętokrzyskiego.
- ~ **Październik** – podpisanie porozumienia ze Świętokrzyskim Centrum Doskonalenia Nauczycieli o współpracy w zakresie wspierania przedsięwzięć edukacyjnych kierowanych do nauczycieli województwa świętokrzyskiego, co jest konsekwencją nadchodzących zmian w systemie wspomagania rozwoju oświaty oraz kształcenia i doskonalenia nauczycieli.

2013 r.

- ~ **28 luty** – Ukazuje się *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych*.
- ~ **19 kwietnia** – pełniącą obowiązki głównej księgowej zostaje Magdalena Stefańska.
- ~ **Czerwiec** – wypożyczalnia międzybiblioteczna zostaje otwarta dla wszystkich zarejestrowanych czytelników.
- ~ **Czerwiec-lipiec** – Świętokrzyskie Kuratorium Oświaty przeprowadza ewaluację zewnętrzną całościową biblioteki. Na 12 ocenianych obszarów 7 uzyskało bardzo wysoki stopień wypełnienia wymagań (A), pozostałe 5 otrzymało stopień wysoki (B).
- ~ **Wrzesień-grudzień** – wymiana instalacji elektrycznej i malowanie pomieszczeń biblioteki.
- ~ **Październik** – dyrektor biblioteki zostaje koordynatorem Salonu kreatywnych szkół i placówek.
- ~ **25 października** – utworzenie we współpracy ze Świętokrzyskim Centrum Doskonalenia Nauczycieli sieci współpracy i samokształcenia dla nauczycieli – bibliotekarzy bibliotek szkolnych województwa świętokrzyskiego.
- ~ **31 grudnia** – przekazanie filii w Skarżysku-Kamiennej w zarząd Starostwa Powiatowego. W strukturze Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach pozostaje 11 filii.

2014 r.

- ~ **1 stycznia** – główną księgową zostaje Magdalena Stefańska.
- ~ **Maj** – założenie profilu biblioteki na Facebooku.

- ~ **13 listopada** – otrzymujemy Wyróżnienie Narodowego Instytutu Dziedzictwa za zaangażowanie w organizację XXII Edycji Europejskich Dni Dziedzictwa.
- ~ **1 grudnia** – kierownikiem Wydziału Czytelni zostaje Małgorzata Laliczyńska.

2015 r.

- ~ **Styczeń** – zaprzestanie pobierania opłat przy zapisie w Wydziale Wypożyczalni.
- ~ **12 stycznia** – przystąpienie do Cyfrowej Wypożyczalni Publikacji Naukowych Biblioteki Narodowej Academica.
- ~ **19 lutego** – Uchwała nr 1/2015 Rady Pedagogicznej Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach w sprawie Statutu.
- ~ **1 lipca** – struktura organizacyjna biblioteki obejmuje:
 - Wydział Gromadzenia, Ewidencji i Opracowania Zbiorów – kierownik Grażjan Bazyl
 - Wydział Informacyjno-Bibliograficzny – kierownik Bożena Lewandowska
 - Wydział Zbiorów Multimedialnych – kierownik Danuta Letkowska
 - Czytelnia – kierownik Małgorzata Laliczyńska
 - Wypożyczalnia – kierownik Iwona Sroczyńska
 - Wydział Wspomagania Edukacji i Promocji – kierownik Edyta Grabowska
 - Księgowość – główna księgowa Magdalena Stefańska
 - Administracja – kierownik Anna Długosz.
- ~ **1 września**
 - po 44 latach czwartek staje się dniem otwartym dla czytelników
 - zmiana godzin otwarcia biblioteki: obsługujemy czytelników w godz. 9-18.

Dzień dzisiejszy

W 2015 roku mija 70 lat od momentu, kiedy powołano do życia bibliotekę pedagogiczną w Kielcach. Siedem dekad w historii naszej placówki to okres, za którym stoją nie tylko kolejni dyrektorzy i kierownicy poszczególnych wydziałów, ale również bibliotekarze i pracownicy administracyjni. Bez talentu, twórczej pracy i zaangażowania szerokiego grona osób nie udało się stworzyć i rozwijać jednej z największych bibliotek pedagogicznych w kraju.

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach to dzisiaj nowoczesna instytucja ciesząca się dużym uznaniem w środowisku

Magazyn książek (2015 r.)

lokalnym. Przez dziesięciolecia, począwszy od lat powojennych naznaczonych odbudową całego systemu oświaty państwa polskiego, przez trudny okres transformacji ustrojowej lat 90. po czas informatyzacji społeczeństwa, nasza placówka gromadziła, przechowywała, udostępniała swoje zbiory, przez cały czas wspierając procesy edukacyjne i kadre oświatową.

Przez siedem dziesięcioleci zostało zgromadzonych 265 tys. jednostek inwentarzowych zbiorów, w tym 244 tys. książek, 9 tys. zbiorów multimedialnych i 12 tys. oprawnych roczników czasopism. Rocznie prenumerowanych jest ok. 170 tytułów czasopism w większości naukowych. Zbiór czasopism liczy łącznie 1 595 tytułów, w tym 180 to periodyki przedwojenne.

Czytelnicy mają możliwość korzystania z elektronicznych wersji dokumentów poprzez Repozytorium, czytelną Ibuk, Biblioteczkę cyfrową, Academicę. Ofertę uzupełnia prenumerata 8 tytułów czasopism w wersji elektronicznej. Biblioteka zajmuje dziś powierzchnię

Hol I piętra. Gabloty wystawowe (2014 r.)

950 m², posiada 54 miejsca dla czytelników w wydziałach: Czytelnia, Zbiorów Multimedialnych oraz w Informacyjno-Bibliograficznym. Do dyspozycji jest 18 stanowisk komputerowych. Na całym terenie biblioteki dostępny jest Internet szerokopasmowy. Kadra w liczbie 23 nauczycieli – bibliotekarzy (w tym dyrektor i jego zastępca) jest świetnie przeszkolona i przygotowana do obsługi naszych użytkowników. Wspomaga ich 14 osób administracji i obsługi.

Czytelnia (2015 r.)

Lekcja „Czerpanie papieru” (2013 r.)

Rocznie odwiedza nas średnio 25 tys. osób. Uczniowie wszystkich szczebli nauczania korzystają z lekcji bibliotecznych.

Na rzecz środowiska lokalnego organizujemy spotkania autorskie, promocyjne, imprezy literackie, konferencje, warsztaty i wystawy, w co włączają się czynnie wszyscy nauczyciele bibliotekarze naszej placówki. Od 14 lat kolejni dyrektorzy biblioteki zasiadają w Radzie Programowej Kieleckich Targów Edukacyjnych. Corocznie organizujemy na Targach stoisko, warsztaty edukacyjne dla uczniów oraz konferencje dla nauczycieli.

Nasi nauczyciele – bibliotekarze są autorami publikacji zamieszczanych na łamach wydawnictw biblioteki oraz regionalnych i ogólnopolskich periodyków. Do 2014 r. ukazało się drukiem 41 publikacji zwartych, opracowanych przez wydawnictwo PBW.

Placówką zarządza dyrektor Urszula Salwa, nauczyciel z wieloletnim doświadczeniem. Kieruje działalnością biblioteki i jest za nią odpowiedzialna oraz reprezentuje placówkę na zewnątrz. Zastępcą dyrektora jest Grzegorz Cuper, który pełni tę funkcję od 24 lat.

Dyrektor PBW Urszula Salwa (2015 r.)

W Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej w Kielcach funkcjonują obecnie wydziały:

Wypożyczalnia obsługuje wszystkich chętnych pełnoletnich mieszkańców województwa świętokrzyskiego. Obecnie zarejestrowanych jest ok. 7 tys. aktywnych kart czytelniczych. Proces udostępniania jest zautomatyzowany, co daje możliwość rezerwacji książek przez Internet. Bezpłatnie świadczone są usługi wypożyczania międzybibliotecznego. Wydział wraz z magazynami zajmuje obecnie cały parter budynku biblioteki. Pracownicy dbają o właściwe przechowywanie księgozbioru i konserwację książek. Palącym problemem jest pozyskanie nowej powierzchni magazynowej poprzez montaż regałów przesuwanych.

W wydziale pracują nauczyciele – bibliotekarze – Iwona Sroczyńska (kierownik), Izabela Gil, Jolanta Fudali, Magdalena Mularczyk oraz pracownicy obsługi (magazynierzy): Joanna Dziedzic i Violetta Synowiec.

Wypożyczalnia (2015 r.)

Zaplecze Wypożyczalni (2015 r.)

Czytelnia mieści się na piętrze budynku. Dysponuje 32 miejscami pracy dla Czytelników, w tym stanowiskiem dla osób niedowidzących oraz stanowiskiem dla osób korzystających z licencjonowanych zbiorów elektronicznych. Starannie wyselekcjonowany pod kątem poczytności księgozbiór, encyklopedie, słowniki, czasopisma, zbiory specjalne stanowią bogaty warsztat pracy dla czytelników. W stylowej sali Czytelni odbywają się imprezy, spotkania, warsztaty, lekcje biblioteczne. Organizowane są zbiórki książek dla Polonii oraz bookcrossingu.

Czytelnia (2015 r.)

W wydziale pracują nauczyciele – bibliotekarze – Małgorzata Laliczyńska (kierownik), Elżbieta Woźniczka, Łukasz Kwiecień, Katarzyna Binkowska oraz pracownik obsługi (operator kserokopiarki) Renata Pietrow.

Warsztaty „Spotkanie z duchem miejsca, zębem czasu, białym krukiem, laskawą muzą?” (2014 r.)

Informacyjno-Bibliograficzny zajmuje 2 pomieszczenia na I piętrze budynku. Czytelnikom udostępnionych jest 12 miejsc pracy, w tym 5 z komputerami. Warsztat jakim dysponuje wydział pozwala na udzielanie wyczerpujących informacji bibliograficznych, realizację kwerend i sporządzanie zestawień bibliograficznych. Wydział zgromadził bogaty zbiór bibliografii zarówno wersji papierowej jak i elektronicznej. Są to m.in. *Bibliografia literatury polskiej Nony Korbut*, *Bibliografia polska* K. Estreichera, *Bibliografia Historii Polskiej* opracowana przez L. Finkla, bibliografia narodowa bieżąca: *Przewodnik Bibliograficzny*, *Bibliografia Zawartości Czasopism*, *Polska Bibliografia Lekarska*. Kartoteki zagadnieniowe starannie uzupełniane od 45 lat zawierają 38 tys. haseł z dziedziny pedagogiki i nauk pokrewnych. Od 2003 r. kartoteki prowadzone są tylko w wersji elektronicznej. Pracownicy zajmują się prowadzeniem profili biblioteki na Twitterze i Facebooku.

W wydziale pracują nauczyciele – bibliotekarze – Bożena Lewandowska (kierownik), Ewa Lewicka, Marta Boszczyk i Anna Knajder-Sowa.

Wydział Informacyjno-Bibliograficzny (2012 r.)

Zbiorów Multimedialnych dysponuje 6 stanowiskami komputerowymi z dostępem do Internetu. Do dyspozycji czytelników jest skaner, drukarka, czytnik mikrofilmów, telewizor, magnetowid, odtwarzacz DVD, wieża stereofoniczna. Zbiory multimedialne to: 3 tys. taśm magnetofonowych, 1785 płyt winylowych, 980 taśm wideo, 24 zwoje mikrofilmów, 212 zestawów przezroczycy i 618 zestawów grafik, 350 płyt CD, 1100 płyt DVD, 260 dokumentów elektronicznych, dokumenty życia społecznego, publikacje książkowe i czasopisma z zakresu informatyki. Na różnorodnych nośnikach znajduje się także czytelniki materiały edukacyjne, pomoce do nauki języków obcych, filmy, nagrania muzyczne, gry edukacyjne. Na bazie gromadzonych konspektów prowadzone są również zajęcia dla małych grup z wykorzystaniem filmów. Do nauczycieli skierowana jest oferta Filmoteki Szkolnej, której materiały propaguje biblioteka w ramach współpracy partnerskiej z Centrum Edukacji Obywatelskiej. Pracownik wydziału prowadzi stronę internetową biblioteki oraz opiekuje się siecią systemu bibliotecznego MAK.

W wydziale pracują nauczyciele – bibliotekarze – Danuta Letkowska (kierownik) i Robert Kardas.

Wydział Zbiorów Multimedialnych (2015 r.)

Wydział Zbiorów Multimedialnych (2015 r.)

Gromadzenia, Ewidencji i Opracowania Zbiorów dba o planowe gromadzenie i opracowywanie księgozbioru. Prowadzi ewidencję pozyskanych przez bibliotekę oraz ubytkowanych książek i wydawnictw seryjnych. Pracownicy zajmują się systematyczną selekcją księgozbioru. Prowadzone są dwa inwentarze zbiorów: inwentarz główny i inwentarz b/p (broszur i podręczników), od 2012 r. już tylko w wersji elektronicznej. W 2005 r. zamknięto katalogi kartkowe. Obecnie w komputerowych bazach dostępne jest 81% całości księgozbioru. Biblioteka korzysta z programu komputerowego MAK, ale planowana jest zmiana systemu.

W wydziale pracują nauczyciele – bibliotekarze – Gracjan Bazyl (kierownik), Beata Warmuzek, Dorota Parkita, Edyta Smolińska, Małgorzata Pronobis oraz Robert Wiśniewski.

Wydział Gromadzenia, Ewidencji i Opracowania Zbiorów (2015 r.)

Katalogi główne (2015 r.)

Wspomagania Edukacji i Promocji zajmuje się opieką nad filiami PBW, wsparciem instrukcyjno-metodycznym bibliotekarzy, współpracą ze środowiskiem oraz szeroko pojętą promocją usług bibliotecznych. Organizuje konferencje i warsztaty metodyczne. Gromadzi konspekty lekcji bibliotecznych i przeprowadza zajęcia dla uczniów wszystkich szczebli nauczania. Jest koordynatorem sieci współpracy i samokształcenia

dla nauczycieli bibliotekarzy szkolnych województwa świętokrzyskiego, która zrzesza obecnie ponad 200 osób. W wydziale powstaje Kronika biblioteki, prowadzona od 1950 r. Kierownikiem wydziału jest nauczyciel – bibliotekarz Edyta Grabowska.

Konferencja dla nauczycieli bibliotekarzy województwa świętokrzyskiego „Darmowe podręczniki – zasady ewidencji i udostępniania” (2014 r.)

Targi Edukacyjne. Konferencja dla nauczycieli bibliotekarzy województwa świętokrzyskiego „Czytelnik oporny w bibliotece szkolnej” (2015 r.)

Wydział Księgowości (2015 r.)

Księgowość od 1999 r. prowadzi ewidencję rozrachunków w systemach komputerowych. Prowadzi rachunkowość dla biblioteki w Kielcach i jej 11 filii.

Główną księgową jest Magdalena Stefańska, pracownicy to Agnieszka Skorodzień i Małgorzata Bęben.

Administracyjno-Gospodarczy, kierownikiem jest Anna Długosz, serwisem komputerowym zajmuje się informatyk Wojciech Ptasieński, obowiązki sekretarki pełni Ragina Palac. O czystość pomieszczeń dbają Maria Jędrocha, Danuta Wotlińska i Elżbieta Gągorowska. Dozorczą jest Mirosław Markiewicz, a kierownicą Zbigniew Lenzian.

Sekretariat (2015 r.)

Jubileusz 70-lecia Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach to doskonała okazja do podsumowania dotychczasowej działalności placówki. Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka, będąc ważną instytucją wspierającą oświatę regionu świętokrzyskiego, od początku swojego istnienia wnosi istotny wkład w rozwój nauki i edukacji. Mamy nadzieję, że przez kolejne dziesięciolecia nasza placówka będzie nadal realizować swoje zadania i rozwijać się zgodnie z nowymi potrzebami społeczeństwa.

Sieć bibliotek w województwie świętokrzyskim

W 1951 r. powstaje sieć Pedagogicznych Bibliotek Powiatowych. Utworzone zostają biblioteki pedagogiczne w: Busku Zdroju, Jędrzejowie, Koźmicach, Opatowie, Opocznie, Pińczowie, Radomiu, Sandomierzu. W tym samym roku powołano także Pedagogiczną Bibliotekę Powiatową w Kielcach, którą jednakże zlikwidowano już w 1956 r. Jej zbiory dały początek utworzonej dwa lata później Powiatowej Bibliotece Pedagogicznej w Kazimierzy Wielkiej.

W 1952 r. powołano biblioteki pedagogiczne w Końskich i Starachowicach, w 1953 r. we Włoszczowie i w Radomiu (biblioteka miejska), w 1955 r. w Staszowie i w Szydłowcu, w 1957 r. w Ostrowcu Świętokrzyskim i w Skarżysku Kamiennej, w 1958 r. w Białobrzegach, Kazimierzy Wielkiej, Lipsku, w Zwoleniu i w Przysusze. Można znaleźć również wzmiankę o bibliotece w Chmielniku, która działała w latach 1960-1962, a której zbiory po likwidacji powiatu przekazano do biblioteki w Busku.

W 1957 r. Ministerstwo Oświaty ogłosiło Instrukcję z dnia 26 września w sprawie połączenia powiatowych bibliotek Związku Nauczycielstwa Polskiego z pedagogicznymi bibliotekami powiatowymi. W dokumencie tym nałożono opiekę instrukcyjną i szkoleniową na wojewódzkie biblioteki pedagogiczne. W latach 1951-1958 pracownicy powiatowych bibliotek pedagogicznych pracowali na ryczałtach, dopiero od 1958 r. zaczęto przyznawać bibliotekom pełne etaty. Od 1960 r. biblioteki powiatowe stanowiły samodzielne placówki z własnym budżetem, podległe Inspektorom Oświaty. Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach nadal pełniła rolę opiekuna instrukcyjno-metodycznego nadzorując ich działalność pedagogiczno-bibliotekarską.

Do roku 1975 na terenie województwa kieleckiego powstało 20 takich bibliotek.

Po reformie administracyjnej kraju w 1975 r. liczba filii według nowego nazewnictwa zmniejszyła się do 10. W 1976 r. weszły one w skład Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach. W 1999 r. na skutek kolejnej reformy administracyjnej państwa sieć bibliotek pedagogicznych objęła 12 filii we wszystkich miastach powiatowych województwa świętokrzyskiego.

Obecnie, po przekazaniu w 2013 r. filii w Skarżysku Kamiennej władzom powiatu, Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach ma w swojej strukturze 11 filii.

Nasi pracownicy (2014 r.)

*Edyta Grabowska
Iwona Sroczyńska
Grzegorz Cuper*

Filia w Busku-Zdroju

1. Pierwsze lata działalności (1949-1955)

Historia buskiej filii Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach sięga 1949 r., w którym to została ona powołana do życia decyzją Prezydium Powiatowej Rady Narodowej i Inspektoratu Oświaty w Busku-Zdroju jako Powiatowa Biblioteka Pedagogiczna. Uroczystego aktu otwarcia biblioteki dokonał ówczesny inspektor szkolny Stanisław Ostrowski. Pierwotnie księgozbiór buskiej placówki bibliotecznej liczył 725 woluminów i mieścił się on w 3 szafach zlokalizowanych w jednym z pokoi, mieszczącym się w budynku Inspektoratu Oświaty w Busku-Zdroju przy ul. Partyzantów.

Kolejnymi opiekunami biblioteki z ramienia Inspektoratu Oświaty byli Tadeusz Pawlak oraz jego zastępca Bogdan Orłowski, który w 1950 r. założył pierwszą Księgę Inwentarzową biblioteki, do której wpisał cały księgozbiór. Pierwsze woluminy księgozbioru zostały wpisane do księgi 12 grudnia 1950 r. i posiadają pieczęć Inspektoratu Szkolnego pow. stopnickiego w Busku-Zdroju. Najstarszą zachowaną z tego okresu pozycją jest książka z numerem inwentarzowym 2, pod tytułem *Materiały do nauczania historii w klasie V szkoły powszechnej na rok szkolny 1945/46*. Na stanowisku bibliotekarki pracowała wówczas Janina Rzędowska.

2. Dalsze lata działalności (1956-1980)

W 1956 r. miała miejsce pierwsza przeprowadzka biblioteki. Za sprawą Inspektora Oświaty Edwarda Iwana biblioteka została przeniesiona do budynku Szkoły Podstawowej nr 1 w Busku-Zdroju, mieszczącego się przy ul. Kościuszki 1. Na stanowisku bibliotekarza została wówczas zatrudniona nauczycielka tejże szkoły, Jadwiga Mních. Po dwóch latach zastąpiła ją Regina Iwan, która była pracownikiem biblioteki do 1965 r. Majątek biblioteki, liczący 5734 woluminy o wartości 70280 zł przejęła Alicja Sobota, długoletnia kierowniczka biblioteki. W tym okresie po raz pierwszy został opracowany

budżet biblioteki, jak również uzupełniona została dokumentacja oraz założone katalogi biblioteczne.

W 1970 r. biblioteka zyskała dodatkowe pół etatu, który objęła Barbara Wołoszynowska, pracująca równocześnie jako opiekunka świetlicy szkolnej – nauczycielka obdarzona talentem plastycznym, co znalazło odzwierciedlenie w wystroju wewnętrznym biblioteki oraz przygotowywanych przez nią wystawach. W bibliotece pracowała ona ponad dwa lata, po czym przeszła na emeryturę. Natomiast w latach 1973-1975 w bibliotece pracowały Jolanta Kubiak i Helena Błach.

W 1975 r. rozpoczęło pracę 2 nowych pracowników – Janina Duś oraz Bolesław Niedziela. W tym okresie placówka prowadziła szeroką współpracę z bibliotekami szkolnymi, uczestnicząc w organizowanych sesjach, spotkaniach i konferencjach, m.in. 15 listopada 1975 r. brała udział w sesji naukowej poświęconej Stefanowi Żeromskiemu z okazji 50-lecia śmierci pisarza. Należy podkreślić, że rok 1975 był okresem ważnych zmian. Na skutek wprowadzenia reformy administracyjnej Polski, wraz z którą porzucano trójstopniowy podział administracyjny kraju (województwo – powiat – gmina) i zastąpiono go nowym, dwustopniowym podziałem (województwo – gmina), buska biblioteka weszła w skład sieci filii Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach i tym samym zmieniła swoją nazwę oraz organ prowadzący.

Rok później ma miejsce druga przeprowadzka biblioteki. Dzięki osobistemu zaangażowaniu dyrektora Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach Marii Furtak, placówka zyskała duży lokal w budynku Związku Nauczycielstwa Polskiego, mieszczący się przy ul. Batorego w Busku-Zdroju. Biblioteka zajmowała wówczas powierzchnię 80 m² i składała się z czytelnicy, kancelarii oraz wypożyczalni połączonej z magazynem książek. Bliskie sąsiedztwo placówki bibliotecznej z ZNP zaowocowało współpracą z tą instytucją, a przede wszystkim czynnym udziałem pracowników biblioteki w organizowanych przez ZNP spotkaniach oraz szkoleniach. Należy również podkreślić, iż w trakcie przenoszenia księgozbioru została dokonana zmiana jego układu z działowego na numeryczny.

Tabela 1. Dynamika przyrostu księgozbioru w latach 1949-2014

Rok	Łączna ilość pozyskanych woluminów	Wartość pozyskanych woluminów w zł
1949	725	-
1973	4628	135137
1978	1244	-
1981	1059	59379,41
1985	1059	-
1989	748	-
1993	304	701000
1995	143	969,45
2000	520	8177,90
2005	708	11909,04

2009	290	7891,08
2014	558	10235,03

W 1978 r. na wniosek ówczesnej kierowniczkii filii została powołana Sekcja Bibliotekarzy przy Radzie Zakładowej ZNP, która liczyła 17 osób. Biblioteka Pedagogiczna w Busku-Zdroju była głównym koordynatorem prac tej Sekcji. Jej pierwszym przewodniczącym był Bolesław Niedziela, natomiast inauguracyjne spotkanie SB miało miejsce 9 marca 1979 r. w czytelni biblioteki.

3. Działalność biblioteki w latach 1981-1990

W 1981 r. z biblioteki odszedł Bolesław Niedziela, a na jego miejsce została zatrudniona Aleksandra Gut, absolwentka wydziału bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. W 1984 r. przeszła ona na urlop wychowawczy, a jej obowiązki przejęła Violetta Jedlińska, mgr bibliotekoznawstwa. Wkrótce potem miała miejsce kolejna rotacja. Bibliotekę opuściła Janina Duś, a na jej miejsce została zatrudniona Aldona Uchańska, która pracowała w bibliotece przez rok. W 1986 r., po powrocie z urlopu wychowawczego Aleksandry Gut, biblioteka pracowała w trzyosobowym składzie. W 1987 r. Alicja Sobota, dotychczasowa kierowniczka, odeszła na emeryturę, a nowym kierownikiem buskiej biblioteki została Aleksandra Gut, która pełni tę funkcję do dnia dzisiejszego.

Tabela 2. Liczba czytelników i wypożyczeń w latach 1973-2014

Rok	Liczba czytelników zarejestrowanych				Liczba wypożyczeń			
	Razem	Nauczyciele	Studenci	Inni	Razem	Nauczyciele	Studenci	Inni
1973	729	694	-	35	3412	3252	-	160
1978	680	634	-	46	3017	2297	542	178
1981	835	390	445		6005	3713	2292	
1985	883	360	158	365	5820	3790	830	1200
1989	1088	630	219	239	5297	3292	958	1047
1995	1110	531	272	307	6299	3497	1232	1570
2000	1382	381	581	420	8687	2218	4140	2329
2005	1540	303	780	457	10349	2311	4788	3250
2009	1072	201	562	311	8767	1490	4633	2644
2014	574	101	250	223	6564	1935	2858	1771

Rok 1988 to czas zmiany wyglądu biblioteki. Został utworzony magazyn czasopism oraz udostępnione czytelnikom bezpośrednie wejście do czytelni z korytarza. W tym też roku została zatrudniona Jadwiga Bąk, której przydzielono prowadzenie czytelni.

4. Działalność biblioteki w latach 1991-2014

We wrześniu 1991 r. cotygodniowe dyżury metodyczne w czytelni biblioteki rozpoczęła Zofia Radziszewska, metodyk rejonowy bibliotekarstwa, która wraz z Aleksandrą Gut otoczyły szczególną opieką nowo utworzoną bibliotekę przy ówczesnej Szkole Podstawowej nr 4 w Busku-Zdroju. W 1992 r. liczba czytelników biblioteki sięgała blisko 2 tys. W tym też roku na zakup nowości placówka przeznaczyła prawie 2,7 mln zł. oraz prenumerowała 73 tytuły prasowe.

Z kolei w 1994 r. miał miejsce w bibliotece gwałtowny wzrost wypożyczeń, będący odzwierciedleniem zwiększenia się liczby studentów, szczególnie z nowo utworzonej w Kielcach uczelni – Wszechnicy Świętokrzyskiej. Przyspieszyło to zaplanowaną wcześniej meliorację księgozbioru czytelni oraz utworzenie w nim dodatkowych działów takich jak: Etyka, Logika, Statystyka, Nauki polityczne, Nauka o środowisku. Księgozbiór biblioteczny czytelni zyskał na funkcjonalności i przejrzystości. W 1994 r. biblioteka prowadziła prenumeratę czasopism dla bibliotek szkolnych. Zostało rozprowadzonych 18 tytułów o łącznej liczbie 90 egzemplarzy do 11 szkół z terenu działania biblioteki¹.

Tabela 3. Pracownicy Biblioteki Pedagogicznej w Busku-Zdroju w latach 1949-2015

Imię i nazwisko	Okres zatrudnienia		Funkcja
Janina Rzędowska	1952	1959	bibliotekarz
Jadwiga Mnich	1959	1961	bibliotekarz
Regina Iwan	1961	1965	bibliotekarz
Alicja Sobota	1965	1987	kierownik
Barbara Wołoszynowska	1970	?	bibliotekarz
Jolanta Kubiak	1973	1975	bibliotekarz
Helena Blach	1973	1975	bibliotekarz
Janina Duś	1975	1984	bibliotekarz
Bolesław Niedziela	1975	1981	bibliotekarz
Aleksandra Gut	1981	nadal	kierownik
Violetta Jedlińska	1984	1985	bibliotekarz
Aldona Uchańska	1985	1986	bibliotekarz
Jadwiga Bąk	1988	2010	nauczyciel – bibliotekarz
Zofia Radziszewska	1991	2000	metodyk rejonowy bibliotekarstwa
Agnieszka Jasińska	2001	nadal	nauczyciel – bibliotekarz
Ewa Tarapata	2011	nadal	nauczyciel – bibliotekarz

W 1995 r. miała miejsce kolejna, trzecia już, przeprowadzka biblioteki. Tym razem z budynku Związku Nauczycielstwa Polskiego przeniosła się ona do budynku na osiedlu Świerczewskiego 17, w którym kiedyś mieściła się Szkoła Podstawowa nr 3, a w chwili obecnej znajduje się Świetlica Środowiskowa. Dzięki pomocy i zaangażowaniu wielu osób i instytucji udało się w krótkim czasie przewieźć cały księgozbiór oraz zaadaptować nowy lokal na potrzeby biblioteki. Placówka zyskała w nowym pomieszczeniu 140 m²

¹ Kronika biblioteki. Wpis z 1994 r.

Obecni pracownicy buskiej biblioteki, od lewej: Agnieszka Jasińska – nauczyciel – bibliotekarz, Aleksandra Gut – kierownik filii oraz Ewa Tarapata – nauczyciel – bibliotekarz

powierzchni na czytelnik, wypożyczalnię oraz Internetowe Centrum Informacji Multimedialnej.

Rok 1998 to czas pogłębiających się problemów finansowych biblioteki, które zostały spowodowane zmianą gospodarza budynku. Naliczenie bardzo wysokiego czynszu było prawdziwą bolączką i groziło zerwaniem umowy najmu z powodu jego nie płacenia. W zaistniałej sytuacji biblioteka złożyła petycję na ręce Burmistrza Miasta i Gminy Busko-Zdrój. Interwencja ta spowodowała, iż decyzją Zarządu Miasta i Gminy biblioteka została zobligowana do pokrywania jedynie świadczeń za media.

W 1999 r. biblioteka obchodziła 50-lecie swojej działalności. Ze względów finansowych obchody te były bardzo skromne. W dalszym ciągu brakowało środków na zakup książek. W 2001 r. miały miejsce kolejne zmiany kadrowe. Na miejsce Zofii Radziszewskiej została

zatrudniona Agnieszka Jasińska. Dzięki porozumieniu pomiędzy Starostwem Powiatowym a Wojewódzkim Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach powstała grupa nauczycieli, która zaczęła pełnić obowiązki doradców metodycznych. Spotkania odbywały się w bibliotece. Kierowniczka filii została koordynatorem tych spotkań, zapewniając nie tylko lokal, ale także wsparcie w postaci literatury i zestawień bibliograficznych. W tym samym roku po raz pierwszy biblioteka otrzymała ze Starostwa Powiatowego w Busku-Zdroju środki na zakup książek, które zgodnie z treścią podpisanego dokumentu miały być przekazane w użyczenie czytelnikom biblioteki. Dzięki tej inicjatywie, placówka mogła uzupełnić swój księgozbiór o tak bardzo poszukiwane nowości. Wsparcie finansowe było przyznawane bibliotece corocznie aż do 2012 r. Obecnie księgozbiór Starostwa znajdujący się w użyczeniu biblioteki wynosi 2962 woluminy.

Tabela 4. Stan księgozbioru i jego wartość w latach 1949-2014

Rok	Wielkość księgozbioru w woluminach	Wartość księgozbioru w zł	Liczba ubytków w danym roku	Wartość ubytków w danym roku w zł
1965	5734	70280	-	-
1978	20470	186412	-	-
1980	22906	730266,25	-	-
1981	23679	776973,77	2051	31340,85
1985	26569	-	-	-
1990	34100	-	-	-
1995	36699	5400,68	202	0,98
2000	37754	31043,23	132	7,86
2005	40743	66135,50	526	5,10
2009	44158	131032,38	45	182,89
2014	46217	181170,30	540	280,08

Źródło: Sprawozdania opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach Filia w Busku-Zdroju za lata 1973-2014.

5. Współczesność biblioteki

Pomimo tego, iż przez te 66 lat swojej działalności, buska biblioteka zmieniała swoją siedzibę pięciokrotnie, to cały czas służy ona potrzebom czytelników, w poczet których wchodzi nauczyciele i studenci, jak również maturzyści oraz pełnoletni mieszkańcy powiatu buskiego. Z racji specyfiki miasta, które należy do najpopularniejszych uzdrowisk w Polsce, coraz częściej czytelnikami biblioteki stają się też kuracjusze, odwiedzający buski kurort.

Wielokrotna zmiana siedziby placówki wynikała przede wszystkim z nieustannie rosnącego księgozbioru biblioteki, który wymagał dodatkowych powierzchni na jego gromadzenie i przechowywanie oraz polepszenia warunków na rzecz czytelnika. Rok 2010 przyniósł zmiany. Dzięki osobistemu zaangażowaniu się Dyrektor PBW

w Kielcach – Urszuli Salwy oraz przychylności władz Urzędu Marszałkowskiego, biblioteka otrzymała swój pierwszy w historii budynek. Jest to siedziba po byłym Studium Medycznym, znajdująca się przy ul. Armii Krajowej 19, w bliskim sąsiedztwie bu-

Siedziby Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach, Filia w Busku-Zdroju

Wypożyczalnia biblioteki na przestrzeni lat

mknięcia biblioteki i jak najszybciej jej ponowne otwarcie dla czytelników. Ze względu na ogrom księgozbioru oraz bardzo wysokie i ciężkie regały, które musiały zostać najpierw wyniesione z budynku, a następnie załadowane na samochód i przewiezione do nowej siedziby i tam ponownie zamontowane, zadanie to wymagało nakładu ogromnej pracy fizycznej. Dzięki bezinteresownej pomocy wielu życzliwych osób oraz sprzyjającej jesienno-zimowej aury, udało się dokonać przeprowadzki w dwa miesiące. Wielki trud włożony w umeblowanie nowych pomieszczeń oraz uporządkowanie księgozbioru bibliotecznego został wynagrodzony pozytywnymi komentarzami ze strony czytelników, którzy niejednokrotnie podkreślali estetyczny wygląd oraz przestronność wypożyczalni i czytelnia.

Lata 2010-2013 udowodniły, że nawet w trudnych czasach, determinacja pojedynczych osób i wizja nowoczesnej placówki, może sprawić, że osiągnię się zamierzony cel.

Dyrektor PBW w Kielcach – Urszula Salwa oraz kierownik buskiej filii – Aleksandra Gut podczas uroczystego otwarcia biblioteki w dniu 22 maja 2014 r.

5.1. Struktura biblioteki i jej księgozbiór

W skład biblioteki, zajmującej powierzchnię 267 m² wchodzi: wypożyczalnia, czytelnia połączona z Internetowym Centrum Informacji Multimedialnej, magazyn książek

² Tarapata E., *Uroczyste otwarcie nowej siedziby Biblioteki Pedagogicznej w Busku-Zdroju*, „Tygodnik Poniżnia”, nr 22, 3 czerwca 2014, s. 2.

wypożyczalni i czytelnicy oraz sala konferencyjna i kancelaria. W ICIM-ie do dyspozycji czytelników są 3 stanowiska komputerowe z bezpłatnym dostępem do Internetu.

Warto podkreślić, że budynek dostosowany jest do potrzeb osób niepełnosprawnych. Przed wejściem znajduje się podjazd dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, a w środku obiektu znajduje się toaleta dla osób niepełnosprawnych³.

Księgozbiór placówki (po odjęciu wszystkich ubytków) liczy obecnie 36 tys. woluminów, w tym prawie 3 tys. książek przekazanych w użyczenie przez Starostwo Powiatowe w Busku-Zdroju na przestrzeni lat 2001-2012. Zgromadzony księgozbiór obejmuje wiele dziedzin, przede wszystkim pedagogikę, psychologię, ekonomię, socjologię, filozofię i prawo oraz literaturę piękną i popularno-naukową. Biblioteka posiada bogate zbiory dotyczące historii oraz współczesności Buska-Zdroju i jego regionu, jak również całego województwa świętokrzyskiego. Ważną częścią księgozbioru są dzieła ogólnoinformacyjne, stanowiące księgozbiór podręczny, dostępny na miejscu w czytelnicy, w skład którego wchodzi: encyklopedie, leksykony i słowniki.

Ponadto buska biblioteka gromadzi i udostępnia na miejscu fachowe czasopisma pedagogiczne, metodyczne, naukowe i społeczno-polityczne. Spośród 60 tytułów warto wymienić: „Wychowanie w Przedszkolu”, „Życie Szkoły”, „Polonistykę”, „Problemy Opiekuńczo -Wychowawcze”, „Charaktery”, „Newsweek” czy „Świat Problemów”.

Dla czytelników poszukujących multimediów placówka udostępnia zbiory audiowizualne, składające się z kaset video Powszechnej Włóteki Edukacyjnej Ministra Edukacji Narodowej, płyty CD i DVD z programami edukacyjnymi, filmami, bajkami dla dzieci, gramy komputerowymi oraz audiobooki.

Biblioteka obok katalogu kartkowego posiada katalog komputerowy on-line, dostępny poprzez stronę internetową www.pbw.kielce.pl, dzięki któremu czytelnicy mający dostęp do Internetu może przeglądać jej księgozbiór również w domu. Katalog elektroniczny zawiera następujące bazy: Książki, Multimedia, Czasopisma oraz Kartoteka zagadnieniowa.

Biblioteka w ramach wypożyczeń międzybibliotecznych sprowadza dla swoich czytelników pozycje z innych placówek (głównie uniwersyteckich). W 2014 r. z usługi tej skorzystały 83 osoby, którym udostępniono w ten sposób 96 pozycji, w tym 8 skanów artykułów. Najliczniejszą grupą korzystającą z tej usługi stanowili olimpijczycy z buskich szkół średnich⁴.

5.2. Działalność dydaktyczna buskiej biblioteki

5.2.1. Prelekcje w ramach Kieleckiego Festiwalu Nauki i Buskich Spotkań z Filozofią

Tradycją buskiej filii Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach jest współorganizowanie z Klubem Chrześcijańsko-Demokratycznym w Busku-Zdroju prelekcji naukowych, organizowanych w ramach Kieleckiego Festiwalu Nauki oraz Buskich Spotkań z Filozofią. Pierwsze spotkanie w ramach Kieleckiego Festiwalu Nauki odbyło

³ Gut A., *Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach – filia w Busku-Zdroju w nowej siedzibie*, „Poradnik Bibliotekarza”, 2014 nr 7-8, s. 50-52.

⁴ Tarapata E., *Biblioteka Pedagogiczna w Busku-Zdroju zaprasza*, „Tygodnik Ponidzia”, nr 2, 13 stycznia 2015, s. 3, 12.

się w siedzibie biblioteki w 2010 r., natomiast w ramach Buskich Spotkań z Filozofią – w 2011 r. Koordynatorem obu przedsięwzięć był dr Piotr Iwański. W prelekcjach licznie uczestniczyła buska młodzież licealna, przede wszystkim uczniowie z sąsiadującego I Liceum Ogólnokształcącego im. T. Kościuszki w Busku-Zdroju wraz z nauczycielami, a także zainteresowani czytelnicy i mieszkańcy powiatu.

Spotkania te są okazją do goszczenia w murach biblioteki osób ze świata nauki i kultury, które reprezentują różne środowiska akademickie i poglądy oraz poruszają tak szerokie spektrum tematów, że pomimo ich naukowego brzmienia spotykają się one z dużym zainteresowaniem i zrozumieniem ze strony licealistów oraz zaproszonych gości.

Kielecki Festiwal Nauki oraz Buskie Spotkania z Filozofią wpisały się już na stałe w harmonogram spotkań naukowych, współorganizowanych przez bibliotekę, potwierdzając tym samym potrzebę dalszej organizacji takich prelekcji.

5.2.2. Spotkania w ramach obchodów Europejskich Dni Dziedzictwa i Tygodnia Kultury Języka

Kolejną niezmiernie ważną formą działalności biblioteki jest uczestniczenie we wszelkiego rodzaju inicjatywach kulturalnych oraz społecznych. Placówka włącza się corocznie w obchody Europejskich Dni Dziedzictwa oraz Tygodnia Kultury Języka, organizując dla dzieci i młodzieży spotkania z osobami związanymi z literaturą oraz historią. W ramach Tygodnia Kultury Języka zostało zorganizowane m. in. spotkanie z Franciszkiem Rusakiem, au-

torom książki *Buskie Legendy* oraz licznych artykułów o kulturze, etnografii i historii Buska-Zdroju i jego regionu, zamieszczanych w lokalnych periodykach. Z kolei w ramach obchodów EDD odbyły się m.in.: spotkania autorskie z Henrykiem Obcowskim – znanym buskim regionalistą, autorem licznych publikacji i książek dotyczących regionu Poniidzia, z Justyną

Nurek – Społecznym Opiekunem Zabytków w Busku-Zdroju i Sebastianem Motylem – Prezesem PTTK

Oddział w Busku-Zdroju⁵. Gościliśmy także Włodzimierza Figła, kolekcjonera i pasjonata starych rzeczy codziennego użytku.

5.2.3. Lekcje biblioteczne dla przedszkolaków i uczniów wszystkich typów szkół

Buska biblioteka, mając na uwadze jak niezwykle istotny wpływ na rozwój dziecka ma obcowanie z książką od najmłodszych lat, rozpoczęła organizację lekcji bibliotecznych, kierowanych do przedszkolaków. Bibliotekę odwiedziły dzieci z przedszkola

⁵ Tarapata E., *Europejskie Dni Dziedzictwa w Bibliotece Pedagogicznej w Busku-Zdroju*, „Tygodnik Poniidzia”, nr 40, 1 października 2013, s. 4.

w Mietlu oraz buskich przedszkoli: Publicznego Przedszkola nr 3 oraz Niepublicznego Przedszkola Artystyczno-Językowego „Słoneczko”. Najmłodszy mieli okazję zwiedzić naszą placówkę i zapoznać się z najciekawszymi książkami, znajdującymi się w bibliotece. Zapoznali się z twórczością Jana Brzechwy, słuchali bajek o Kubusiu Puchatku i jego przyjaciółkach, Misiu Uszkatku, Misiu z Okienka i Misiu Kolargolu.

Lekcja biblioteczna w Szkole Podstawowej w Kostkach Dużych

W 2012 r., wychodząc naprzeciw oczekiwaniom nauczycieli oraz uczniów, biblioteka zainicjowała organizację lekcji wyjazdowych do szkół spoza terenu Buska-Zdroju. Z racji tego, iż nauczyciele ze szkół wiejskich nie mają możliwości dowiezienia dzieci na zajęcia do biblioteki, pomysł ten spotkał się z pozytywnym odzewem wśród grona pedagogicznego oraz uczniów. Nauczyciele – bibliotekarze naszej biblioteki przygotowują lekcje z edukacji czytelniczej, wzbogacone różnymi zabawami i konkursami. Podczas dotychczasowych spotkań uczniowie m.in. mieli okazję zapoznać się z budową książki, poznać twórczość Hansa Christiana Andersena oraz Kornela Makuszyńskiego⁶. Do tej pory lekcje wyjazdowe zostały przeprowadzone w szkołach w następujących miejscowościach: Kostki Duże, Siesławice, Smogorzów, Szaniec⁷ i Szczaworyż. Dla uczniów ze szkół buskich lekcje takie organizowane są w siedzibie biblioteki.

5.2.4. Popularyzacja księgozbioru biblioteki w środowisku nauczycieli

Jednym z zadań statutowych Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach jest wspomaganie nauczycieli. Buska filia zadanie to realizuje m.in. poprzez tworzenie adnotowanych zestawień nowości z zakresu literatury pedagogicznej i psychologicznej, które są wysyłane drogą e-mailową do dyrektorów szkół oraz placówek oświatowych, działających na terenie powiatu buskiego. Specyfiką tych zestawień jest to, iż są one tworzone z uwzględnieniem typu szkoły, w której pracują nauczyciele. Zestawienia są tworzone odrębnie dla nauczycieli różnych poziomów nauczania: przedszkoli i szkół podstawowych, szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych oraz szkół specjalnych.

Z całą pewnością taka forma działania przyczynia się do popularyzacji księgozbioru buskiej instytucji wśród grona pedagogicznego, jak również służy pomocą nauczycielom, informując ich o nowych publikacjach na rynku wydawniczym, które mogą wzbogacić ich wiedzę z pedagogiki i psychologii.

⁶ Tarapata E., *O Kornelu Makuszyńskim w buskiej Bibliotece Pedagogicznej*, „Tygodnik Ponidzia”, nr 6, 11 lutego 2014, s. 3.

⁷ Tarapata E., *Urodziny Koziołka Matołka w Zespole Placówek Oświatowych w Szaniec*, „Tygodnik Ponidzia”, nr 24, 11 czerwca 2013, s. 3.

5.2.5. Krzewienie regionalizmu przez bibliotekę

Jedną z idei, jaka przyświeca działalności buskiej placówki, jest krzewienie regionalizmu. Zadanie to placówka realizuje poprzez organizowanie cyklu wystaw pod wspólnym tytułem „W naszym regionie”. Cykl ten ma za zadanie popularyzować dziedzictwo historyczne oraz rozwój kultury regionalnej Ponidzia. Na wystawach organizowanych cyklicznie dwa razy w roku, prezentowane są najciekawsze miejscowości powiatu buskiego. Zwiedzający poznają bogatą historię tych miejscowości, ich rozwój gospodarczy i kulturalny na przestrzeni wieków, najcenniejsze zabytki architektoniczne oraz obiekty kulturalne i użyteczności publicznej.

Cykl „W naszym regionie” biblioteka rozpoczęła w 2008 r. wystawą, składającą się z dwóch części: „Historia Buska – pochodzenie nazwy miasta, historia herbu” oraz „Historia Uzdrowiska – uzdrowisko na starych fotografiach”. W ramach tej inicjatywy przygotowano dotychczas następujące wystawy: „Czarkowy”, „Stopnica”, „Smogorzów – Królestwo Jana Chryzostoma Paska”, „Wiślica – z wizytą w grodzie Wiślan”, „Pacanów – Królestwo Koziółka Matolka”, „Szczaworyż”, „Solec-Zdrój – kurort z historią”, „Widuchowa – wieś z historią i zabytkami”.

Kolejną formą pracy biblioteki, przyczyniającą się do rozwoju tożsamości regionalnej i popularyzacji dziedzictwa kultury lokalnej, są zestawienia bibliograficzne o tematyce regionalnej, jak np. zestawienie „Moja mała Ojczyzna – Ponidzie”. Zawiera ono 190 opisów artykułów z czasopism oraz wydawnictw zwartych, dotyczących historii, kultury i oświaty, lecznictwa uzdrowiskowego i spraw społeczno-gospodarczych Buska-Zdroju i jego regionu. Ponadto w jej księgozbiornie znajduje się wiele publikacji, które są skarbnicą wiedzy o przeszłości oraz teraźniejszości regionu.

5.2.6. Współpraca z instytucjami oświatowymi i kulturalnymi

Niezwykle istotną rolą biblioteki jest współpraca z instytucjami oświatowymi oraz kulturalnymi, działającymi na terenie Buska-Zdroju. Od 2012 r. współorganizuje ona z Powiatowym Ośrodkiem Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli w Busku-Zdroju Powiatowy Konkurs Literacki pt. „Skrzydłem wiatru pisane”, w którym uczestniczą uczniowie z klas IV-VI szkół podstawowych powiatu buskiego, pińczowskiego, kazimierskiego oraz kieleckiego.

Uczestnicy III Powiatowego Konkursu Literackiego „Skrzydłem wiatru pisane”

Do tej pory odbyły się 3 edycje tego konkursu. Motywami przewodnimi były następujące tematy: „Moje marzenia”, „Moja opowieść wigilijna” oraz „Gdy za oknem pada śnieg...”. Opiekę nad konkursem sprawowała Agnieszka Kaszewska, nauczyciel – konsultant oraz Barbara Galant, nauczyciel – doradca metodyczny z Powiatowego Ośrodka Doradztwa i Doskona-

nia. Do tej pory odbyły się 3 edycje tego konkursu. Motywami przewodnimi były następujące tematy: „Moje marzenia”, „Moja opowieść wigilijna” oraz „Gdy za oknem pada śnieg...”. Opiekę nad konkursem sprawowała Agnieszka Kaszewska, nauczyciel – konsultant oraz Barbara Galant, nauczyciel – doradca metodyczny z Powiatowego Ośrodka Doradztwa i Doskona-

lenia Nauczycieli w Busku-Zdroju. Celem konkursu jest rozbudzanie zainteresowań i twórczego myślenia uczniów oraz kształcenie wrażliwości twórczej, jak również popularyzacja twórczości literackiej młodych artystów poprzez stwarzanie im możliwości prezentacji swoich uzdolnień i prac literackich szerszej publiczności⁸.

Dotychczasowa wieloletnia działalność Biblioteki Pedagogicznej w Busku-Zdroju dobrze wpisala się w funkcjonowanie lokalnego środowiska i jest pozytywnie postrzegana przez czytelników, co potwierdza potrzebę jej dalszego działania.

Bibliografia

Dokumentacja biblioteczna

1. Kronika Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach – Filia w Busku-Zdroju.
2. Sprawozdania opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach Filia w Busku-Zdroju za lata 1973-2014.

Opracowania

3. Gut A., *Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach – filia w Busku-Zdroju w nowej siedzibie*, „Poradnik bibliotekarza”, 2014 nr 7-8.
4. Tarapata E., *Biblioteka Pedagogiczna w Busku-Zdroju zaprasza*, „Tygodnik Ponidzia”, nr 2, 13 stycznia 2015.
5. Tarapata E., *Europejskie Dni Dziedzictwa w Bibliotece Pedagogicznej w Busku-Zdroju*, „Tygodnik Ponidzia”, nr 40, 1 października 2013.
6. Tarapata E., *Młodzi artyści w buskiej Bibliotece Pedagogicznej*, „Tygodnik Ponidzia”, nr 7, 17 lutego 2015.
7. Tarapata E., *O Kornelu Makuszyńskim w buskiej Bibliotece Pedagogicznej*, „Tygodnik Ponidzia”, nr 6, 11 lutego 2014.
8. Tarapata E., *Uroczyste otwarcie nowej siedziby Biblioteki Pedagogicznej w Busku-Zdroju*, „Tygodnik Ponidzia”, nr 22, 3 czerwca 2014.
9. Tarapata E., *Urodziny Koziołka Matołka w Zespole Placówek Oświatowych w Szanicu*, „Tygodnik Ponidzia”, nr 24, 11 czerwca 2013.

Ewa Tarapata

⁸ Tarapata E., *Młodzi artyści w buskiej Bibliotece Pedagogicznej*, „Tygodnik Ponidzia”, nr 7, 17 lutego 2015, s. 3, 12.

Filia w Jędrzejowie

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach Filia w Jędrzejowie istnieje od 1951 r., chociaż już wcześniej funkcjonowała jako biblioteka podręczna Inspektoratu Szkolnego. Przejęła też od niego księgozbiór. Jędrzejowska biblioteka jest placówką z tradycjami, której początki sięgają 1916 r. Wtedy to Związek Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych oddział w Jędrzejowie utworzył bibliotekę dla swych członków. Korzystanie z jej zbiorów było odpłatne. Pierwszym społecznym opiekunem tej biblioteki została nauczycielka Eugenia Rogowa.

Oficjalnego otwarcia biblioteki dokonano 31 stycznia 1918 r. w czasie konferencji nauczycieli z powiatu jędrzejowskiego, zwołanej przez ówczesnego prezesa Zrzeszenia Nauczycielstwa Polskiego Szkół Początkowych Stanisława Polaka. Fakt ten dokumentuje zachowane do dnia dzisiejszego zaproszenie na wspomnianą konferencję.

Jubileusz biblioteki (pierwszy rząd od lewej: Edmund Kaczmarek – Starosta Jędrzejowski, Urszula Salwa – dyr. PBW, Małgorzata Muzol – Świętokrzyski Kurator Oświaty, Bożena Piątek – kierownik Filii w Jędrzejowie, Maria Jaczyńska-Markiewicz – bibliotekarz, Elżbieta Zygan – bibliotekarz; drugi rząd od lewej: Danuta Letkowska, Ewa Małecka-Józwiak, Grzegorz Cuper, Jadwiga Sosnowska, Krystyna Smorąg, Krystyna Piskorz

Spośród wielu ówczesnych działaczy oświatowych i bibliotekarzy, poza Stanisławem Polakiem, należy także wymienić takie osoby jak: Bolesław Żelaśkiewicz (bibliotekarz), Jan Szwaczka, Józef Kruk i Szymon Wieliński (bibliotekarz do 1939 r.).

Okres II wojny światowej przyniósł likwidację placówek bibliotecznych w powiecie jędrzejowskim. Księgozbiór znajdujący się w nich został zniszczony. W 1945 r. Inspektorat Szkolny w Jędrzejowie postano-

wił utworzyć podręczną bibliotekę. Wykonanie tego zadania powierzono Podinspektorowi Szkolnemu Stanisławowi Szczęsnemu.

Książki gromadzono w szafie biurowej, a ich liczba zwiększyła się wkrótce do 358 woluminów. Biblioteka podręczna Inspektoratu Szkolnego mieściła się w lokalu tej instytucji przy ul. 11 Listopada 59. Funkcjonowała tam do 1950 r.

W tym właśnie roku, kierownik Powiatowej Biblioteki Publicznej Józef Żolna (absolwent Seminarium Nauczycielskiego w Jędrzejowie) otrzymał zlecenie od Wydziału Oświaty, aby skatalogować podręczną bibliotekę. Tym samym stał się jednocześnie jej bibliotekarzem.

Po wykonaniu tych prac bibliotekę przeniesiono do Szkoły Podstawowej nr 1 przy ul. Świerczewskiego 16 (obecnie ul. Kościelna). Znajdujące się tam dwa regały biblioteczne ustawione były na korytarzu. W latach 1950-1953 książki wypożyczano dwa razy w tygodniu.

Na podstawie zachowanych dokumentów można uznać, że lata 1950-1951 to okres tworzenia Biblioteki Pedagogicznej w Jędrzejowie, chociaż dowodem na wcześniejsze jej istnienie jest data pierwszego wpisu w *Księdze Inwentarzowej nr 1* pochodzącego z dnia 27 stycznia 1948 r.

W latach 1953-1956 biblioteka mieściła się w siedzibie Publicznej Biblioteki

Powiatowej przy ul. 14 Stycznia 82 i liczyła 1787 woluminów. Kolejna przeprowadzka placówki nastąpiła w 1957 r. do budynku Komitetu Powiatowego PZPR. Tu znów książki zostały zamknięte w szafach na korytarzu (co niestety sprzyjało ich kradzieży). Bibliotekarz miał pracownię w pokoju Związku Nauczycielstwa Polskiego.

We wrześniu 1959 r. w czasopiśmie „Młodzież i Książki” (Jednodniówka Kuratorium w Kielcach poświęcona sprawom bibliotek i czytelnictwa szkolnego) ukazał się artykuł o działalności biblioteki pedagogicznej w Jędrzejowie, którego autorem był Józef Żolna. W 1962 r. zbiory liczyły 4048 woluminów. Przeniesiono je do budynku ZNP przy ul. 14 Stycznia 76a.

W grudniu 1968 r. ilość książek wzrosła do 6659. Stan taki wymagał większej powierzchni lokalowej. Odpowiednie pomieszczenia znalazły się przy ul. Świerczewskiego 3, w których wcześniej funkcjonowało Przedszkole nr 1. Większą salę przeznaczono na magazyn, w którym znajdowało się około 13 tys. woluminów, a mniejszą na pracownię. Łączna powierzchnia biblioteki wynosiła 175 m² i mieściła wypożyczalnię, czytelnię i magazyn.

Z upływem lat stan techniczny budynku pogarszał się i w 1988 r. groził on już zawaleniem. Decyzją Państwowej Inspekcji Pracy w Kielcach z dnia 7 kwietnia 1988 r., działalność biblioteki została wstrzymana do czasu przeniesienia zbiorów do nowych

Goście zaproszeni na Marsz ku czci Janusza Korczaka

pomieszczeń. Nadzieja na nowy lokal pojawiła się pod koniec 1989 r. Władze miasta wystąpiły do Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Kielcach o wynajęcie części budynku, dotychczasowej siedziby KMG partii, który nie był w pełni wykorzystany. Zgodę taką uzyskano. Entuzjazm był przedwczesny, gdyż umowa straciła na ważności. W okresie 1 września 1990 do 1 stycznia 1995 r. jedynym pracownikiem biblioteki była Bożena Piątek. Od dnia wspomnianej decyzji Państwowej Inspekcji Pracy aż do 12 lutego 1995 r. biblioteka była nieczynna.

Z inicjatywy kierownika biblioteki Bożeny Piątek, w styczniu 1993 r., Prezes Zarządu Oddziału ZNP w Jędrzejowie Elżbieta Dorobczyńska wystosowała pismo do Kuratorium Oświaty w Kielcach o jak najszybsze rozwiązanie sprawy lokalowej biblioteki. Pod petycją zebrano podpisy 282 nauczycieli.

Dzięki staraniom wiceburmistrza miasta Jędrzejowa, biblioteka otrzymała nowy lokal przy ul. Przemysłowej 7b (Dom Kultury Zakładu Przemysłu Dziewiarskiego „Rekord”). Umowę najmu zawarto 1 lipca 1994 r. na czas nieokreślony. Sprzęt i zbiory przewożono do grudnia. Z dniem 13 lutego 1995 r. Biblioteka Pedagogiczna wznowiła swoją działalność. Otrzymano pomieszczenia o łącznej powierzchni 160 m².

Perypetie lokalowe jednak nie zakończyły się. Już w 1997 r. ZPDz „Rekord” znalazł się w stanie upadłości. Placówka otrzymała wypowiedzenie najmu 12 listopada 1997 r., a 17 listopada 1997 r. bibliotekę ponownie zamknięto.

Dzięki pomocy dyrektora Zespołu Szkół Ekonomicznych w Jędrzejowie placówce udostępniono pomieszczenia o powierzchni 88 m² w internacie Zespołu Szkół Ekonomicznych przy ul. Armii Krajowej 9. Książki można było wypożyczać już w marcu 1998 r. Miał to być lokal tymczasowy, ale biblioteka mieściła się w nim aż do końca 2004 r.

Ciągle starania o większą powierzchnię przyniosły efekty. Dzięki bardzo dobrej współpracy Urzędu Marszałkowskiego w Kielcach, Starostwa Powiatowego w Jędrzejowie, I Liceum Ogólnokształcącego oraz Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach wyremontowano nowe pomieszczenia. W styczniu i lutym 2005 r. biblioteka przeprowadzała się do budynku I LO w Jędrzejowie przy ul. 11 Listopada 37, a 1 marca 2005 r. wznowiła swoją działalność w nowym lokalu o powierzchni 185 m², gdzie mieści się do chwili obecnej. Uroczyste otwarcie biblioteki w nowym lokalu nastąpiło 4 lipca 2005 r. Przybyli na nie: Dyrektor PBW w Kielcach M. Podgórska, Marszałek Województwa F. Wołodźko, Starosta Jędrzejowski E. Kaczmarek i inni zaproszeni goście.

Większa powierzchnia lokalowa ułatwiła organizowanie imprez kulturalnych, lekcji bibliotecznych oraz promocję biblioteki w środowisku lokalnym.

W latach 2005-2006 biblioteka otrzymała 7 komputerów, w tym 4 z Europejskiego Funduszu Społecznego. Od czerwca 2006 r. do dyspozycji czytelników są 4 stanowiska komputerowe w Internetowym Centrum Informacji Multimedialnej z możliwością bezpłatnego korzystania z Internetu.

Rejon działalności biblioteki obejmuje cały powiat jędrzejowski. Od 2014 r. zbiory biblioteczne są w całości dostępne w katalogach on-line, co ułatwia wyszukiwanie potrzebnych pozycji z księgozbioru. Ogromnym udogodnieniem dla czytelników jest też

możliwość korzystania z ibuków, największej w Polsce czytelnicy on-line, do której PBW w Kielcach wykupiła dostęp.

Tabela 1. Pracownicy Biblioteki Pedagogicznej w Jędrzejowie w latach 1951-2015

Imię i nazwisko	Okres zatrudnienia	Funkcja
Józef Żoła	1951-1974	kierownik
Sabina Zamora	1970-1979	kierownik
Stefan Baran	1974-1987	nauczyciel – bibliotekarz
Lucyna Świerczyńska	1978-1979	nauczyciel – bibliotekarz
Krystyna Piskorz	1979-1983	kierownik
Krystyna Smorąg	1983-1986	nauczyciel – bibliotekarz
Danuta Kucharz-Letkowska	1979-1988	kierownik
Ewa Malecka-Jóźwik	1986-1990	nauczyciel – bibliotekarz
Bożena Piątek	01.09.1987 – nadal	kierownik
Elżbieta Zygan	02.01.1995-31.01.1999	nauczyciel – bibliotekarz
Jadwiga Sosnowska	15.02.1999 – nadal	nauczyciel – bibliotekarz
Maria Jaczyńska-Markiewicz	15.04.2005 – nadal	nauczyciel – bibliotekarz

Bieżące działania biblioteki planowane są w oparciu o Statut Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach, wytyczne Dyrekcji PBW, zadania stawiane przez władze oświatowe i kierunki realizacji polityki oświatowej, analizę pracy własnej biblioteki, aktualne potrzeby środowiska i kalendarz rocznic kulturalno-oświatowych.

Co roku biblioteka włącza się na miarę swoich możliwości do organizacji ogólnopolskich imprez takich jak Tydzień Bibliotek, Tydzień Kultury Języka, Europejskie Dni Dziedzictwa i inne.

W ramach EDD przebiegających w 2010 r. pod hasłem „Od pomysłu do przemysłu” odbyło się spotkanie z Ewą Tyrałą – koronczarką z Jędrzejowa pt. „Koronkowe cudowna”. Młodzież z Gimnazjum nr 1 oraz mieszkańcy ze Środowiskowego Domu Samopomocy obejrzyli wystawę jej prac i wysłuchali opowieści o ich powstawaniu.

W roku 2011 biblioteka obchodziła jubileusz 60-lecia. Z tej okazji zorganizowano „Spotkanie po latach”, na które przybyli przedstawiciele Kuratorium Oświaty w Kielcach, władze samorządowe z Jędrzejowa, Dyrekcja Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach oraz bibliotekarze – byli pracownicy filii. Zaproszeni goście otrzymali drobne upominki oraz dyplomy „Przyjaciół Biblioteki”.

W 2012 r., który obchodzono jako „Rok Janusza Korczaka”, miała miejsce jedna z największych imprez organizowanych przez naszą bibliotekę. Pomysłodawczynią „Marszu ku czci Janusza Korczaka”

Laureaci konkursu plastycznego „Portret Janusza Korczaka – Przyjaciół Dzieci”

i prowadzącą całość imprezy była dyrektor PBW Kielcach Urszula Salwa. Wśród gości zaproszonych do czytania fragmentów dzieł Janusza Korczaka byli m.in.: poseł na Sejm Mirosław Pawlak, dyrektor Muzeum Zegarów Słonecznych im. Przypkowskich Piotr Maciej Przypkowski, Komendant Powiatowy Policji w Jędrzejowie Sławomir Sędybył, wizytator Kuratorium Oświaty w Kielcach Ewa Fortunka, Burmistrz Jędrzejowa Marcin Piszczek oraz władze samorządowe.

Na łamach „Gazety Jędrzejowskiej” ogłosiliśmy konkurs plastyczny zatytułowany „Portret Janusza Korczaka przyjaciela dzieci”. Przeznaczony był on dla uczniów klas 1-3 szkół podstawowych. Wpłynęło 41 prac z 4 szkół powiatu jędrzejowskiego. Wykonane były różnymi technikami np. węglem drzewnym, kredką świecową, plasteliną lub wydzieranką z papieru. Do jury zaproszono nauczycielkę plastyki Barbarę Rdzeń. Nagrodzono prace 12 uczniów i przyznano 2 wyróżnienia. Dnia 12 kwietnia 2012 r. w naszej bibliotece odbyło się uroczyste wręczenie nagród zakończone głośnym czytaniem fragmentów dzieł J. Korczaka.

„Gwara jako tajemniczy język codzienności” to temat wrześniowego spotkania z młodzieżą z Jędrzejowa w celu poznania gwar polskich ze szczególnym uwzględnieniem gwary kieleckiej. Przedstawiono postać kieleckiej poetki Władysławy Szproch oraz czytano głośno teksty ze zbioru *Prześmiewki Kundzi Jojko*.

W ramach Tygodnia Kultury Języka 2013 r. zorganizowano ciekawe spotkanie z artystą korzenioplastykiem Zbigniewem Kubickim. Prace wykonane z korzeni pt. „Siedem przypadków Jana Pawła II” dawały oglądającym duże pole do pobudzenia wyobraźni. Każdy widział je na swój sposób i dostrzegał inne elementy. Na spotkanie zaproszono młodzież gimnazjalną, członków Klubu Seniora oraz poetkę Teodorę Zakrzewską – autorkę kilku wierszy o Janie Pawle II.

Zbigniew Kubicki prezentuje swoje rzeźby wykonane w korzeniu

Spotkanie samokształceniowe bibliotekarzy (20.02.2014 r.)

Od lat organizowane są w bibliotece spotkania samokształceniowe. Odbywają się one systematycznie jeden lub dwa w roku i skierowane są do nauczycieli-bibliotekarzy z powiatu jędrzejowskiego. Poruszane są tematy związane z pracą w bibliotece szkolnej. W październiku 2013 r. na konferencji inauguracyjnej w Świętokrzyskim Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach została utworzona „Sieć

Bibliotekarze PBW Filia w Jędrzejowie (2015 r.)
(od lewej Maria Jaczyńska-Markiewicz, Bożena Piątek, Jadwiga Sosnowska)

współpracy i samokształcenia nauczycieli bibliotekarzy szkolnych”. Nauczyciele, którzy nie uczestniczyli w konferencji, zapisali się do sieci 20 lutego 2014 r. na spotkaniu w naszej bibliotece. Nauczyciele – bibliotekarze poznali nową formę doskonalenia z wykorzystaniem platformy e-learningowej oraz korzyści płynące z przynależności do sieci współpracy.

*Bożena Piątek
Maria Jaczyńska-Markiewicz*

Filia w Kazimierzy Wielkiej

1. Pedagogiczna Biblioteka Powiatowa w Kazimierzy Wielkiej (1958-1975)

Pedagogiczna Biblioteka Powiatowa w Kazimierzy Wielkiej rozpoczęła swoją działalność 1 września 1958 r. Placówka powstała z inicjatywy ówczesnego Wydziału Oświaty Powiatowej Rady Narodowej. Początkowo dysponowała skromnym księgozbiorem liczącym zaledwie 59 woluminów, ofiarowanych przez Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką w Kielcach.

Początkowo biblioteka mieściła się w pokoju nauczycielskim Szkoły Podstawowej nr 1, ale na przestrzeni lat wielokrotnie zmieniała swoją siedzibę. Jak zapisała w prowadzonej kronice ówczesna kierowniczka placówki Stefania Regdos:

„Nie zrażamy się skromnymi początkami, zdobędziemy wartościowy księgozbiór, własny lokal, a przede wszystkim szerokie grono czytelników – nauczycieli naszego powiatu¹.”

Po dwóch miesiącach pracy biblioteka przeniosła się do lokalu Wydziału Oświaty i otrzymała oddzielny budżet na zakup książek. Jednak nadal głównym źródłem wzbogacania księgozbioru były książki przekazywane przez Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką.

Dnia 9 września 1959 r. biblioteka zmieniła lokalizację i rozpoczęła funkcjonowanie w budynku Szkoły Podstawowej nr 2. Lokal biblioteki stanowiło samodzielne jednoizbowe pomieszczenie wyposażone w nowe regały. Sukcesywnie przybywało nowych książek, zwiększała się także liczba czytelników. Podstawową formą kontaktu z nauczycielami obok wypożyczeń indywidualnych był udział kierownika w konferencjach rejonowych, na których nauczyciele zapoznawali się z nowościami pedagogicznymi.

W 1963 r., po kolejnych przenosinach, biblioteka prowadziła już swoją działalność w wyremontowanym budynku Powiatowego Domu Kultury. Miała tam do dyspozycji

¹Kronika Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach, Filia w Kazimierzy Wielkiej.

jedno pomieszczenie o powierzchni 30 m². W porównaniu z poprzednimi warunkami była to duża przestrzeń, jednak brak było miejsca na urządzenie niezbędnej czytelnicy.

Rok 1969 przyniósł kolejną przeprowadzkę. Nową siedzibą biblioteki stał się budynek przy ul. 1 Maja. Obok Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej ulokowano w nim również Powiatową i Miejską Bibliotekę Publiczną. Biblioteka Pedagogiczna zajmowała tam lokal dwuizbowy, co pozwoliło zorganizować niewielką czytelnicy, w której wydzielono księgozbiór podręczny. Czytelnicy otrzymali także możliwość dostępu do czasopism.

Siedziba biblioteki w budynku Powiatowego Domu Kultury

Siedziba biblioteki (budynek po lewej stronie) w latach 1969-1974

We wrześniu 1974 r. Pedagogiczna Biblioteka Powiatowa została po raz kolejny przeniesiona, tym razem do zabytkowego dworcu znajdującego się w parku przy ul. Majora Franciszka Kucybały. Obiekt został wzniesiony około 1752 r., przebudowany na początku XIX w., a następnie odnowiony około 1910 r. W chwili przeniesienia biblioteki drewniany budynek

był bardzo zniszczony i wymagał kapitalnego remontu. W jego pomieszczeniach przeprowadzono jedynie prowizoryczny remont. Ogólnie można stwierdzić, że warunki w jakich znalazła się biblioteka były trudne. Pomieszczenia były ciemne i zawilgocone, co nie sprzyjało przechowywaniu zbiorów bibliotecznych. W nowym lokalu było co prawda więcej miejsca na zorganizowanie czytelnicy, ale problemem stał się brak sprzętu i wyposażenia.

Siedziba biblioteki w latach 1974-1980

2. W województwie kieleckim i świętokrzyskim

Na skutek zmian w podziale administracyjnym kraju i likwidacji powiatów, w 1975 r. biblioteka w Kazimierzy Wielkiej stała się filią Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach. 30 kwietnia 1980 r. Inspektorat Oświaty i Wychowania w Kazimierzy Wielkiej podjął decyzję o przydzieleniu bibliotece nowego lokalu w budynku internatu Liceum Ogólnokształcącego przy ul. Partyzantów, w którym znajduje się do chwili obecnej.

W otrzymanych pomieszczeniach zorganizowano czytelnię, pracownię informacyjno-bibliograficzną, wypożyczalnię z wydzielonymi katalogami oraz 2 magazyny książek i czasopism. Na początku biblioteka zajmowała 4 niewielkie pokoje. Brak było miejsca na umieszczenie wszystkich katalogów, do których czytelnicy powinni mieć bezpośredni i swobodny dostęp. W czytelnii było tylko 8 miejsc.

Biblioteka stała się placówką oświatową służącą nie tylko nauczycielom z powiatu kazimierskiego, ale także młodzieży ze szkół ponadpodstawowych. W tym czasie, do podstawowych zajęć nauczycieli – bibliotekarzy należało prowadzenie zajęć bibliotecznych dla uczniów różnych typów szkół. Z biblioteki korzystali także licznie studenci. Również nauczyciele – metodycy z Rejonowego Ośrodka Metodycznego za miejsce swych spotkań samokształceniowych i konsultacji z nauczycielami z terenu wybrali Bibliotekę Pedagogiczną. W bibliotece odbywały się także zebrania Rejonowego Ośrodka Postępu Pedagogicznego.

W 2003 r. Dyrekcja Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach przyznała fundusze, aby pomalować pomieszczenia filii. Starano się zorganizować prace w taki sposób, aby czytelnicy mogli nadal korzystać z księgozbioru. Zostało wymienione także oświetlenie w korytarzu i w jednym z magazynów. W kolejnych latach w ramach otrzymanych z Kiel dodatkowych pieniędzy, zakupiono do biblioteki 11 regalów na książki, ladę biblioteczną, stół do czytelnii i szafę na dokumentację. W korytarzu biblioteki została położona nowa wykładzina podłogowa. Działania te sprawiły, że wyposażenie i wygląd biblioteki uległ znacznej poprawie. Estetyka całkowicie odnowionej wypożyczalni i czytelnii spotkała się z pozytywnymi odczuciami wyrażanymi w opiniach wielu czytelników.

3. Pracownicy biblioteki

Na przestrzeni 57 lat działalności Biblioteki Pedagogicznej w Kazimierzy Wielkiej pracowało wielu bibliotekarzy. W ogromnym stopniu do powstania biblioteki i jej rozwoju w kolejnych latach przyczyniła się wspomniana wcześniej Stefania Regdos. Pracowała ona na stanowisku kierownika od chwili powołania placówki aż do 1989 r. Propagowała czytelnictwo i poradnictwo zawodowe wśród nauczycieli. Brała udział w konferencjach rejonowych i konferencjach kierowników szkół, organizowała spotkania z nauczycielami, współpracowała z bibliotekarzami szkolnymi. Prowadziła zajęcia dydaktyczne. Twierdziła, że nie ma czytelnictwa w szkole bez umiejętnej pracy pedagogicznej szkolnych bibliotek. Dlatego też systematycznie udzielała instruktażu opie-

kunom bibliotek szkolnych. Wydawała również „Biuletyn Informacyjny o nowościach w Pedagogicznej Bibliotece Powiatowej”. Podejmowała także szereg opisanych wcześniej działań na rzecz poprawy warunków pracy biblioteki, polepszenia jej lokalizacji. Przez 12 lat była jedynym pracownikiem biblioteki.

Stefania Regdos. Założycielka i pierwszy kierownik biblioteki w latach 1958-1989

W 1970 r. pracę rozpoczęła Barbara Wytrwał, która pracowała w Pedagogicznej Bibliotece Powiatowej przez 1 1/2 roku. Kolejne bibliotekarki, Danuta Nowak i Barbara Miłkołajczyk również nie pracowały w placówce zbyt długo. W 1972 r. rozpoczęła pracę Danuta Bogal, która związała się z biblioteką na wiele lat. W 1989 r. po odejściu na emeryturę Stefani Regdos, objęła ona stanowisko kierownika Filii. Funkcję tę pełniła aż do chwili przejścia na emeryturę w 2005 r.

W 1984 r. w bibliotece zatrudniona została Aleksandra Okopień, która wcześniej pracowała w Powiatowej i Miejskiej Bibliotece Publicznej. Kierownik Danuta Bogal wraz z Aleksandrą Okopień przez kilka lat same borykały się z problemami finansowymi placówki. Biblioteka Pedagogiczna znajdowała się bowiem pod tym względem w trudnej sytuacji. Danuta Bogal szukała wsparcia i zrozumienia wśród władz oświatowych i samorządowych. Pomimo wymienionych trudności, pracownicy dbały o dobry wizerunek biblioteki. Staraly się jak najlepiej sprostać wymaganiom czytelników. Organizowały w bibliotece narady nauczycieli metodyków, wystawy, ekspozycje i lekcje biblioteczne. Sporządzały „Informator o nowościach” oraz zestawienia bibliograficzne. Współpracowały z bibliotekarzami poszczególnych szkół. Stworzyły również kartotekę zagadnieniową i regionalną. Zawsze wszystkim służyły radą, pomocą i dobrym słowem.

Ambicją Danuty Bogal i Aleksandry Okopień było także zebranie i usystematyzowanie regionalistów związanych z Kazimierzą Wielką i regionem nadnidziańskim. Zarówno publikacje książkowe jak i wycinki prasowe dotyczące Kazimierzy Wielkiej i Poniżnia były cennym źródłem informacji dla studentów, a zwłaszcza dla regionalistów.

W 1997 r. pracę w bibliotece rozpoczął pracownik obsługi Kazimierz Bogal, który zatrudniony był 8 lat. W 2005 r., po 30 latach pracy, odeszła na emeryturę kierownik Danuta Bogal. Funkcję tę przejęła Magdalena Chabros, która pełniła ją przez kolejny rok. W 2006 r. kierownikiem biblioteki mianowana została Mariola Majchrowska. Do 2011 r. zatrudniona była również Aleksandra Okopień.

W chwili obecnej w bibliotece pracują Mariola Majchrowska, pełniąca funkcję kierownika filii oraz nauczyciele – bibliotekarze: Agnieszka Kabat i Krystian Mucha.

4. Biblioteka w ostatnich latach

W chwili obecnej księgozbiór Biblioteki Pedagogicznej w Kazimierz Wielkiej liczy ponad 31 tys. woluminów. W jego skład zaliczamy przede wszystkim pozycje z zakresu

nauk pedagogicznych, psychologicznych, społecznych, publikacje naukowe oraz popularnonaukowe z różnych dziedzin. Biblioteka posiada również piśmiennictwo z zakresu bibliotekarstwa i informacji naukowej oraz literaturę piękną. Istotną część stanowi także zbiór materiałów metodycznych i programów nauczania. Gromadzone są fachowe czasopisma pedagogiczne, metodyczne i naukowe. W zbiorach są również materiały dotyczące historii oraz współczesności miasta i powiatu Kazimierza Wielka.

Tabela 1. Stan księgozbioru i czytelników w latach 1958-2014

Rok	Liczba książek	Liczba czytelników
1958	59	46
1961	2713	151
1964	4053	294
1966	5078	316
1969	7481	361
1971	9486	397
1973	11378	419
1976	15489	507
1982	21678	585
1984	23998	654
1987	26774	750
1990	27289	844
1992	27393	870
1995	27510	970
1997	27783	1004
2002	28371	1106
2005	29612	1131
2007	30221	1188
2009	30533	1085
2013	31496	1015
2014	31623	1111

Źródło: Sprawozdania roczne z działalności Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach, Filia w Kazimierzy Wielkiej.

Ważną część księgozbioru stanowią dzieła ogólnoinformacyjne, takie jak: encyklopedie, leksykony, słowniki. W zbiorach audiowizualnych znajdują się kasety video Powszechnej Wideoteki Edukacyjnej Ministerstwa Edukacji Narodowej, multimedia (płyty CD, DVD) zawierające programy edukacyjne, filmy, bajki, gry komputerowe oraz audiobooki.

Z biblioteki korzystają mieszkańcy powiatu kazimierskiego, przede wszystkim nauczyciele, studenci i uczniowie oraz czytelnicy określani jako „inni”, reprezentujący różne grupy zawodowe. Mogą oni korzystać z bardzo dobrze zorganizowanego w bibliotece warsztatu informacyjno-bibliograficznego. Cenioną przez czytelników formą działalności biblioteki jest prowadzona od wielu lat kartoteka zagadnieniowa, która rozbudowana jest w szczególności pod kątem zagadnień pedagogicznych, psychologicz-

nych i literackich. Przydatnym źródłem wiedzy dla nauczycieli jest również kartoteka zawierająca materiały repertuarowe niezbędne przy organizacji uroczystości i konkursów szkolnych. Niedostępne w naszej bibliotece publikacje i materiały sprowadzamy z innych placówek krajowych w ramach wypożyczalni międzybibliotecznej.

W 2005 r. rozpoczęła się komputeryzacja Biblioteki Pedagogicznej w Kazimierzy Wielkiej. W ramach pomocy z Europejskiego Funduszu Społecznego otrzymano 4 komputery, które utworzyły Internetowe Centrum Informacji Multimedialnej. Do prac bieżących biblioteka wzbogaciła się o dodatkowy komputer otrzymany z Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach. Z tego samego źródła pozyskano kserokopiarkę.

Korzystanie z naszych zbiorów – książek, czasopism i multimediów odbywa się poprzez katalogi kartkowe, jak również poprzez katalog komputerowy, dostępny na stronie internetowej Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach. Utworzenie katalogu komputerowego przyczyniło się do usprawnienia procesu wyszukiwania materiałów potrzebnych czytelnikowi. Czytelnik postrzega naszą placówkę jako otwartą na jego potrzeby i skuteczną w wyszukiwaniu materiałów. Świadczą o tym jego kolejne wizyty w bibliotece i chęć samodzielnego wyszukiwania książek. W związku z komputeryzacją zbiorów biblioteki i możliwością korzystania z katalogu on-line, została dla czytelników opracowana ulotka informacyjna z adresem internetowym biblioteki i instrukcją dostępu do katalogu. Są oni również systematycznie i bezpośrednio edukowani przez pracowników biblioteki w korzystaniu z katalogów komputerowych.

Wspomniane powyżej Internetowe Centrum Informacji Multimedialnej, wyposażone jest w stanowiska komputerowe oraz urządzenie wielofunkcyjne. W pracowni czytelnik może skorzystać z Internetu. Odpowiedni sprzęt wraz z aplikacjami biurowymi umożliwia wykonanie własnych prac na miejscu, przy stałym dostępie do zbiorów bibliotecznych. Możliwe jest także wykonywanie wydruków i skanowanie.

Ważną formą pracy biblioteki są także opracowywane na bieżąco zestawienia bibliograficzne. Dostosowywane są tematycznie do zapotrzebowania środowiska lub aktualnych potrzeb kulturalnych. Zestawienia są formą popularyzowania posiadanych zbiorów, jak również służą pomocą czytelnikowi w poszukiwaniu potrzebnych materiałów. Dużym zainteresowaniem zwłaszcza wśród maturzystów, cieszą się zestawienia literackie będące przydatnym źródłem informacji w przygotowaniu prezentacji maturalnych z języka polskiego. Zawierają bowiem informacje z zakresu literatury podmiotu i przedmiotu, dotyczące twórczości poszcze-

Wypożyczalnia Biblioteki Pedagogicznej w Kazimierzy Wielkiej

gólnych pisarzy. Wszystkie zestawienia sporządzane są w oparciu o zbiory Biblioteki Pedagogicznej w Kazimierzy Wielkiej a udostępniane są zainteresowanym osobom na miejscu w czytelniku. Zamieszczone zostały także na stronie internetowej Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach, Filia w Kazimierzy Wielkiej, w zakładce „Zestawienia tematyczne”.

Biblioteka w Kazimierzy Wielkiej towarzyszy nauczycielom w rozwoju zawodowym, począwszy od studiów, poprzez start zawodowy aż po procedury awansu. Pomaga w doskonaleniu warsztatu pracy oraz prowadzi dla pedagogów bogatą działalność informacyjną. Wspomagamy nauczycieli poprzez prowadzenie lekcji bibliotecznych, których tematyka zazwyczaj uzgadniana jest z nauczycielami danej szkoły i przede wszystkim dotyczy zagadnień z edukacji czytelniczej i medialnej. Lekcje biblioteczne dla uczniów są okazją poznania funkcjonowania Biblioteki Pedagogicznej, a dla pracowników biblioteki sposobem nawiązania współpracy z nauczycielami poszczególnych przedmiotów.

Pracownicy biblioteki przygotowują zestawy literatury na posiedzenia Rad Pedagogicznych, do przygotowania lekcji, olimpiad, obchodów i uroczystości szkolnych. Wysyłamy do placówek oświatowych z terenu gminy Kazimierza Wielka informatory o nowościach zawierające przede wszystkim pozycje z zakresu edukacji. Prosimy, aby taki informator znalazł się w pokoju nauczycielskim, co pozwoli każdemu nauczycielowi zapoznać się z nowościami zakupionymi przez bibliotekę.

Biblioteka pedagogiczna współpracuje również z bibliotekami szkolnymi. Udzielamy indywidualnych konsultacji dla nauczycieli bibliotekarzy oraz pomagamy w poszukiwaniu materiałów do ekspozycji na wystawach w bibliotekach szkolnych. Służymy pomocą w dostępie do materiałów na temat prawa oświatowego i bibliotecznego, wspieramy nauczycieli bibliotekarzy w realizacji programu w zakresie edukacji czytelniczej i medialnej. Nasi pracownicy w ramach utworzonej niedawno sieci współpracy i samokształcenia dla nauczycieli, aktywnie korzystają z platformy e-learningowej, która pozwala na doskonalenie warsztatu pracy poprzez wymianę doświadczeń z innymi nauczycielami bibliotekarzami.

Służymy pomocą uczniom przygotowującym się do konkursów, olimpiad i egzaminów m.in. poprzez udostępnianie zestawień bibliograficznych przydatnych przy pisaniu referatów i prezentacji maturalnych oraz indywidualny instruktaż przy wyszukiwaniu potrzebnych materiałów i tworzeniu bibliografii podmiotu i przedmiotu do prezentacji maturalnych.

Organizowane są również wystawy okolicznościowe i cykliczne w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa oraz Dni Kultury Języka. Funkcjonując w społeczeństwie lokalnym biblioteka współpracuje z działającymi na naszym terenie instytucjami kulturalnymi i oświatowymi. W ramach tej współpracy pracownicy uczestniczą m.in. w pracach jury w konkursach szkolnych i międzyszkolnych. Podejmując powyższą współpracę kształtujemy pozytywny wizerunek placówki i jej działań w środowisku.

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach, Filia w Kazimierzy Wielkiej stara się wychodzić naprzeciw oczekiwaniom swych użytkowników. Umożliwiamy im dostęp do możliwie kompletnej i rzetelnej wiedzy. Rozwijamy wśród czytelników umiejętność

Siedziba biblioteki od 1980 r. do chwili obecnej

samokształcenia, podpowiadamy jak we właściwy i efektywny sposób poszukiwać potrzebnych wiadomości. Dostarczamy szybkich, kompetentnych informacji o swoich własnych zbiorach i źródłach informacji.

Nasza biblioteka stanowi ważny na terenie powiatu kazimierskiego element systemu oświaty, od lat służąc swoimi zbiorami i kompetencją pracowników kolejnym pokoleniom nauczycieli, studentów i uczniów.

Bibliografia

1. Kroniki Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach, Filia w Kazimierzy Wielkiej. Rękopisy.
2. Sprawozdania roczne Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach, Filia w Kazimierzy Wielkiej.
3. Oleksy A., *Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach, Filia w Kazimierzy Wielkiej*. Praca magisterska napisana pod kierunkiem dr hab. Ewy Danowskiej, Kielce, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy Jana Kochanowskiego, 2010.

Mariola Majchrowska

Filia w Końskich

1. Pod zarządem gminy Końskie (1952-1975)

Biblioteka Pedagogiczna w Końskich założona została w 1952 r. Podstawą prawną powstania i działalności biblioteki był statut nadany przez Ministerstwo Oświaty na mocy zarządzenia z dnia 21 maja 1951 r., który określał rolę i zadania bibliotek pedagogicznych jako placówek o specjalnym charakterze¹. Wpływał on z wcześniej ustalonych ram prawnych zawartych w dekreście z dnia 17 kwietnia 1946 r. o bibliotekach i opiece nad zbiorami bibliotecznymi. Włączał on biblioteki szkolne i pedagogiczne do ogólnopolskiej sieci bibliotek².

Nowo utworzona placówka w Końskich otrzymała pomieszczenie o powierzchni 12 m² w siedzibie Wydziału Oświaty Powiatowej Rady Narodowej w Końskich, przy ul. Partyzantów 1. Księgozbiór stanowiły zbiory Związku Nauczycielstwa Polskiego, książki z centralnego zakupu przesyłane przez Ministerstwo Oświaty oraz kupowane z budżetu Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach. Po roku istnienia zbiorów liczył 251 woluminów, a po 5 latach wzrósł siedmiokrotnie do 1480 woluminów.

Biblioteka czynna była 11 godzin w tygodniu. Prowadził ją Michał Nowiński pracownik Wydziału Oświaty Powiatowej Rady Narodowej w Końskich. Taki stan trwał do 1956 r., kiedy kierownikiem biblioteki została nauczycielka Maria Moneta.

Od 1957 r. biblioteka działała w oparciu o „Instrukcję w sprawie organizacji pedagogicznych bibliotek powiatowych” z dnia 26 września 1957 r. Wyznaczała ona Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką w Kielcach do sprawowania opieki nad Biblioteką Powiatową w Końskich w zakresie spraw bibliotecznych oraz doborze i szkoleniu zatrudnionych w niej bibliotekarzy. Zakupów księgozbioru do 1960 r. dokonywała Biblioteka Wojewódzka. Tematyka kupowanych książek dotyczyła głównie pedagogiki, metodyki nauczania i nauk pokrewnych oraz zagadnień społeczno-politycznych.

¹Dziennik Urzędowy Ministerstwa Oświaty z 1951 r. nr 10, poz. 116.

²Dziennik Ustaw z 1946 r. nr 26, poz. 163.

Pozyskiwano też książki naukowe, popularnonaukowe i klasykę literatury pięknej. Pod kierownictwem Marii Monety Biblioteka Pedagogiczna w Końskich prowadziła ożywioną działalność w środowisku. Na terenie jej działania utworzone zostały 3 punkty biblioteczne przy bibliotekach szkolnych. Mieściły się one w Przedborzu, Stąporkowie i Radoszycach. Wypożyczenia odbywały się tam raz w miesiącu a także z okazji konferencji rejonowych. Zaangażowana praca kierowniczkii biblioteki przyczyniła się do rozbudowy księgozbioru i sprawiła, że placówka stała się znaczącym punktem na mapie oświatowej powiatu. W tym czasie zbiory biblioteczne wzrosły do 5159 woluminów.

Kolejne ważne wydarzenie w dziejach Biblioteki Pedagogicznej w Końskich miało miejsce w 1964 r. Uzyskano wtedy samodzielną siedzibę w Domu Nauczyciela przy ul. Krakowskiej 38. Składała się ona z 2 pomieszczeń. Pierwsze o powierzchni 9 m² pełniło rolę wypożyczalni i kąciaka czytelniczego. Drugie pomieszczenie liczyło 27 m² i było magazynem książek. Księgozbiór stale się powiększał. Zakupów dokonywano ze środków Wydziału Oświaty Powiatowej Rady Narodowej, która w 1960 r. przejęła na siebie obowiązek finansowania placówki. W lokalu przy ul. Krakowskiej biblioteka mieściła się w nich do grudnia 1970 r. Pod koniec lat 60-tych księgozbiór liczył już 17512 woluminów.

Od 1969 r. Pedagogiczna Biblioteka Powiatowa w Końskich działała w oparciu o statut pedagogicznych bibliotek powiatowych opracowany przez Ministerstwo Oświaty i Wychowania, który określał jej cele i zadania³. Terenem działania placówki był powiat i miasto Końskie. Bezpośredni nadzór nad biblioteką sprawował Inspektor Szkolny. Pod względem merytorycznym opieka należała do

Dom Nauczyciela w Końskich ul. Krakowska 38, siedziba Biblioteki Pedagogicznej w latach 1964-1970

Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach. Wzrost liczby księgozbioru spowodował, że konieczne stało się poszukiwanie nowego lokalu dla biblioteki.

Od 1967 r. w bibliotece pracowały 2 osoby. W 1970 r. swą pracę w bibliotece zakończyła dotychczasowa kierowniczka Maria Moneta. Jej następczynią została Stanisława Bitner. Staraniem nowego kierownictwa w grudniu 1970 r. doszło do przeniesienia biblioteki do pomieszczeń w budynku ówczesnego Studium Nauczycielskiego przy ul Sportowej 9 (obecnie II LO w Końskich). Lokal znajdował się na parterze. Pierwsze z pomieszczeń miało 16 m² i pełniło funkcję administracyjną oraz magazynu czasopism. Drugie liczyło 60m² i mieściło magazyn książek, kąciak czytelniczy i wypożyczalnię. Takie rozwiązanie nastroczało wiele trudności w funkcjonowaniu biblioteki i nie zapewniało komfortu świadczonych usług. Natomiast sama lokalizacja placówki

³Dziennik Urzędowy Ministerstwa Oświaty i Wychowania z 1969 r. nr 8, poz. 63.

w szkole o profilu pedagogicznym była korzystna i przysparzała jej wielu czytelników.

Po 5 latach od przeprowadzki księgozbiór powiększył się o kolejnych prawie 8000 woluminów, co powodowało duże zagęszczenie książek na półkach. Podjęto, na razie bezskuteczne, starania o nowy lokal. Zwiększyła się za to o jeden etat liczba pracowników.

Liceum Ogólnokształcące nr 2 w Końskich ul. Sportowa 9, siedziba Biblioteki Pedagogicznej w latach 1970-1978

2. W strukturze Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach (1975-2015)

Reforma administracyjna kraju przeprowadzona w maju 1975 r. zlikwidowała powiaty jako jednostki administracyjne. W konsekwencji tego Powiatowa Biblioteka Pedagogiczna w Końskich została przekształcona w Filię Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach.

Ważny w historii biblioteki był grudzień 1977 r., kiedy to skarb państwa wykupił na jej potrzeby zabytkowy budynek znajdujący się przy ul. Zamkowej 5. Łączna jego powierzchnia użytkowa wynosiła 214 m². Konieczny był jednak gruntowny remont i dostosowanie budynku, dotąd mieszkalnego, na potrzeby biblioteki. Zainstalowano centralne ogrzewanie i przebudowano niektóre pomieszczenia. Część prac wykonywano już po przeniesieniu księgozbioru do nowych pomieszczeń. Remont ostatecznie zakończono w 1980 r. Wówczas to biblioteka otrzymała istniejący do dziś kształt. Wyodrębniono oddzielne pomieszczenie dla czytelnicy oraz magazyn czasopism. Wypożyczalnia dysponowała 4 magazynami i korytarzem z katalogami. Oddzielne pomieszczenie powstało dla potrzeb administracyjnych. Równoległe do prac technicznych trwały czynności związane z wyodrębnieniem księgozbioru czytelnicy.

Budynek przy ul. Zamkowej 5 w Końskich, siedziba Biblioteki od 1979 roku do chwili obecnej

Ostatecznie, udostępnianie księgozbioru w nowej siedzibie rozpoczęto w 1981 r. W bibliotece pracowało wówczas 5 osób. Umożliwiło to dwuzmianową pracę czytelnicy i wypożyczalni w godz. od 10 do 18. Głównym zadaniem w tym momencie stało się doskonalenie warsztatu informacyjnego czyli budowa katalogu czytelnicy i bieżące opracowanie zbiorów. Ponadto

tworzono kartotekę zagadnieniową i regionalną rozpisując artykuły z prenumerowanych czasopism.

Rozrastał się też księgozbiór, szybko zapelniając wolne miejsca na półkach. Co roku przybywało ponad 1000 pozycji, a w 1988 r. zanotowano wzrost o 1600 woluminów. Od 1986 r. rozpoczęto gromadzenie zbiorów audiowizualnych: płyt, przezroczy i kaset magnetofonowych stanowiących pomoce dydaktyczne. Na koniec lat 80. zgromadzono ok. 300 pozycji z tej dziedziny.

Praca w obsadzie 5 bibliotekarzy trwała do 1990 r. Wówczas na emeryturę przeszła dotychczasowa kierowniczka Stanisława Bitner oraz jedna z pracownic. Obowiązki kierownika przejęła wówczas Elżbieta Fitas. Zmniejszenie liczby pracowników spowodowało zmianę czasu pracy. Biblioteka była teraz czynna od godz. 10 do 16. Równocześnie wprowadzono dyżury w każdą sobotę.

Lata 90. były dla biblioteki trudnym czasem. Spadek nakładów odbił się na ilości zakupionych książek, do niespełna 300 rocznie. W krytycznym 1995 r. pozyskano tylko 76 woluminów. Ograniczono też liczbę prenumerowanych czasopism z 98 do 32. Równoległe rosły potrzeby czytelników w związku z uzupełnianiem wykształcenia przez nauczycieli oraz wprowadzeniem stopni awansu zawodowego.

Po latach użytkowania lokalu bibliotecznego udało się w 1993 r. dokonać malowania wszystkich pomieszczeń, zaś 3 lata później przeprowadzono malowanie elewacji i dachu budynku.

Omawiany okres to czasy stabilizacji kadry bibliotekarskiej. Pracę w czytelnicy podjęła Elżbieta Skowron, która do dzisiaj pracuje na tym stanowisku. Z kolei w wypożyczalni rozpoczęła pracę Katarzyna Kucharska, która również nadal jest zatrudniona w bibliotece.

W nowy wiek XXI biblioteka wkroczyła z księgozbiorem liczącym 42670 woluminów, 420 jednostek inwentarzowych zbiorów audiowizualnych, oraz 700 broszur i podręczników. Sukcesywnie opracowywano pozyskiwany z trudem księgozbiór. Przygotowywano materiały do kartoteki zagadnieniowej i regionalnej.

Od 2003 r. biblioteka działa w oparciu o *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 29 kwietnia 2003 r. w sprawie szczególnych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych*⁴ i Statut Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach, której integralną częścią jest Filia w Końskich. Organem prowadzącym jest Sejmik Samorządowy Województwa Świętokrzyskiego.

Ważny etap na drodze unowocześniania biblioteki rozpoczął się w 2004 r., wraz z zakupem komputerów i drukarki. W tym samym roku biblioteka wspólnie z Pedagogiczną Biblioteką Wojewódzką przystąpiła do projektu współfinansowanego przez Unię Europejską „Internetowe centra informacji multimedialnej w bibliotekach szkolnych i pedagogicznych”. W efekcie w 2005 r. pozyskano 4 komputery i urządzenie wielofunkcyjne ze skanerem oraz dostęp do Internetu. W pomieszczeniu czytelnicy utworzono Internetowe Centrum Informacji Multimedialnej z bezpłatnym dostępem do Internetu. Dla celów ICIM zakupiono nowe estetyczne stoliki i wymieniono regały oraz krzesła.

⁴Dziennik Ustaw z 2003 nr 89, poz. 824.

W niedługim czasie stanowiska pracy bibliotekarzy w wypożyczalni i czytelnicy również wyposażono w komputery.

Od 2007 r. rozpoczęto opracowywanie księgozbioru w programie bibliotecznym MAK. Katalog dostępny jest na stronie PBW Kielce. W bibliotece głównej znajduje się serwer oraz pracownicy koordynujący przedsięwzięcie we wszystkich filiach województwa. Naszym celem jest wprowadzenie do systemu całego księgozbioru oraz prowadzenia wypożyczeń w formie elektronicznej.

W 2011 r. zakończono prowadzenie kartkowej kartoteki zagadnieniowej w tradycyjnej formie na rzecz kartoteki z opisami elektronicznymi, która również jest dostępna na stronie PBW Kielce. Opracowano także w tej formie katalog zbiorów audiowizualnych. Nadal prowadzony jest katalog kartkowy wypożyczalni. Do wydruku kart katalogowych używa się jednak programu MAK.

Księgozbiór gromadzony po 2000 r. przyrasta co roku w ilościach po ok. 350 woluminów. Wymusza to zawężenie tematyki zakupów do książek ściśle naukowych i pedagogicznych. Zredukowano pozyskiwanie literatury pięknej. Mimo ograniczonych zakupów, aby pozyskać wolne miejsca na półkach, prowadzona jest selekcja książek zdezaktualizowanych i zniszczonych.

W 2008 r. przeprowadzono remont budynku. Wymieniono okna na antywłamaniowe i podniesiono estetykę wnętrza.

W dniu 28 lutego 2013 r. w życie weszło *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych*, które nakłada na bibliotekę obowiązek poszerzenia zakresu działań o wspieranie procesu kształcenia i doskonalenia nauczycieli, a także wspieraniu działalności szkół⁵. W pracy biblioteki dało to impuls do podjęcia szerszej współpracy z bibliotekami szkolnymi oraz zwiększenia zakresu działań na rzecz szkół znajdujących się na terenie działania biblioteki. Pracownicy, by sprostać nowym wymogom, uczestniczyli w szkoleniach i nabyli nowe umiejętności. Kierownik Filii uzyskała kwalifikacje Szkolnego Organizatora Rozwoju Edukacji.

Rok 2015 przynosi zmiany, organ prowadzący, którym jest Samorząd Województwa Świętokrzyskiego, przyznaje pieniądze na remont. W pomieszczeniach Biblioteki wymieniono instalację elektryczną, komputerową i założono instalację przeciwpożarową. Po ponad dwudziestu latach przeprowadzono malowanie wnętrza. Dzięki temu warunki pracy oraz obsługi czytelników uległy znaczącej poprawie.

Obecna praca biblioteki skupia się głównie na dokończeniu wprowadzania książek do bazy MAK. W dalszej perspektywie planowana jest do wdrożenia automatyzacja wypożyczeń.

2.1. Księgozbiór

Początek zbiorom Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Końskich dały książki przekazane przez ZNP oddział w Końskich oraz dary od osób prywatnych. W następnych latach rozbudowa księgozbioru odbywała się poprzez zakup centralny dokony-

⁵Dziennik Ustaw z 2013 r., poz. 369.

wany przez Bibliotekę Wojewódzką w Kielcach. Taki stan powodował, że kierownik biblioteki nie miał wpływu na budowę księgozbioru, a co za tym idzie, nie można było w pełni zaspokoić potrzeb środowiska czytelniczego.

Sytuacja uległa zmianie po roku 1960. Od tego momentu dokonywano zakupów samodzielnie w księgarniach na terenie Końskich, jak również w specjalistycznych księgarniach w Kielcach (np. Księgarni Naukowej im. Żeromskiego, Księgarni Naukowej przy ul. Paderewskiego). Zbiory uzupełniano także poprzez zakupy antykwaryczne i dary.

Największy przyrost księgozbioru notowano w latach 70. Nabywano wówczas rocznie ponad 1000 książek, a w rekordowym 1975 r. łącznie 1990 woluminów. Wiele pozycji kupowano w kilku egzemplarzach. Tematyka zakupów obejmowała literaturę pedagogiczną, metodyczną, psychologiczną oraz szeroko rozumianą literaturę naukową. Wśród kupowanych książek była także reprezentowana tematyka społeczno-polityczna.

Biblioteka również prenumerowała i oprawiała czasopisma. W szczytowym okresie było 98 tytułów, w tym o tematyce naukowej, pedagogicznej i metodycznej, społeczno-politycznej oraz w języku rosyjskim.

Lata 90. to spadek liczby kupowanych książek, nawet do poniżej 100 rocznie. Najbardziej potrzebne książki kupowano często w 1 egzemplarzu, do korzystania tylko w czytelni. Ograniczono też prenumeratę czasopism do 32 tytułów, pozostawiając jednak periodyki o tematyce pedagogicznej, psychologicznej i metodycznej. Z powodu braku środków zaniechano oprawy roczników.

Ostatnie lata to okres, kiedy zakupy dokonywane były w księgarniach całej Polski za pomocą zamówień elektronicznych. Wpływ na częstotliwość zakupów miały przyznane środki finansowe oraz przepisy prawne. Biblioteka musiała dokonywać zakupów na zasadzie przetargu przeprowadzanego dla wszystkich filii przez PBW Kielce, który odbywał się najczęściej raz w roku.

Zakupy od końca lat 90. aż po chwilę obecną wahały się 150 do 490 woluminów. Utrzymywano profil tematyczny pozyskiwanej literatury, gromadząc głównie książki pedagogiczne, psychologiczne i naukowe. Na koniec 2014 r. księgozbiór liczył 48430 woluminów, 928 jednostek inwentarzowych zbiorów audiowizualnych, oraz 1477 egzemplarzy broszur i podręczników. Struktura treściowa kształtowała następująco: 59% księgozbioru stanowiła literatura naukowa, 24% pedagogiczna, 9% psychologiczna i socjologiczna, zaś 8% piękna.

W księgozbiorze Biblioteki Pedagogicznej w Końskich znajdują się szczególnie cenne pozycje, do których zaliczamy: Juliana Niemcewicza *Śpieny historyczne* (1876 r.), Aleksandra Fredry *Dzieła* T. 1-12 (1880), *Ilustrowaną Encyklopedię* Trzaski, Everta i Michalskiego (1927) oraz Stanisława Kota *Historję wychowania*, T. 1-2 (1934).

2.2. Udostępnianie

Początkowo, w 1953 r., liczba czytelników Biblioteki Pedagogicznej w Końskich była niewielka i wynosiła 28 osób. Po 5 latach istnienia zarejestrowanych było już 275 czytelników. W latach 60. z biblioteki korzystało ok. 500 osób. Okres lat 70. i 80. to czas gdy w bibliotece zarejestrowanych było ok. 1000 czytelników. Ponadto od 1981 r., gdy w bibliotece

Exlibris PBW Filia w Końskich

utworzono czytelnę, odnotowywano w niej po około 2600 odwiedzin rocznie. W latach 90. liczba czytelników kształtowała się corocznie na poziomie ok. 1700 w wypożyczalni i 3200 w czytelni. W 2014 r. zarejestrowano 1485 czytelników w wypożyczalni i 1884 w czytelni.

W pierwszych 20 latach istnienia biblioteki czytelnikami byli wyłącznie nauczyciele. W okresie późniejszym coraz większą grupę stanowiły osoby przygotowujące się do zawodu nauczyciela, czemu sprzyjała lokalizacja biblioteki w szkole tego typu. Wśród korzystających byli również studenci i uczniowie. W latach 80. nauczyciele stanowili 52% ogółu czytelników, zaś w 2014 r. było to tylko 20%. Taki stan rzeczy spowodowany był faktem, że nauczyciele pracujący w szkołach posiadali już wykształcenie kierunkowe i kolejne stopnie awansu zawodowego. Obecnie, z racji posiadanego księgozbioru o charakterze naukowym biblioteka w większym niż dawniej stopniu służy zaspakajaniu potrzeb osób uczących się.

Liczba wypożyczanych książek kształtowała się w zakresie od 1400 woluminów w roku 1959 (od tego momentu zaczęto rejestrować te dane) do 3300 zanotowanych 10 lat później. Lata 90. i późniejsze ustabilizowały wypożyczenia na poziomie ok. 13000 woluminów udostępnianych do domu i 12500 w czytelni. W roku 2014 było to odpowiednio 10986 i 9828 książek.

2.3. Praca metodyczna

W pierwszych latach swojego istnienia biblioteka nie prowadziła żadnej pracy instruktażowej. Zainicjowała ją dopiero w 1959 r. Maria Moneta, ówczesna kierowniczka placówki. Uczestniczyła ona w konferencjach metodycznych w gminach i propagowała czytelnictwo literatury pedagogicznej. Zapoczątkowała opiekę nad bibliotekami szkolnymi w powiecie. Organizowała narady dla bibliotekarzy szkolnych na szczeblu gminy i całego powiatu. Jej działania były dużą pomocą w pracy nauczycieli wiejskich uczących we wsiach skąd dojazd do Końskich był wówczas trudny.

Pracę metodyczną na rzecz bibliotek szkolnych kontynuowano w latach późniejszych. Bibliotekarze służyli doradztwem metodycznym w odniesieniu do prowadzenia bibliotek. Sprawowali nadzór nad działaniami pedagogicznymi tychże bibliotek. Prowadzony był też bank informacji o bibliotekach szkolnych. W latach 70. organizowane były konferencje dla bibliotekarzy w ramach wymiany doświadczeń i samokształcenia. W późniejszym okresie działania te wygasaly. Przyczyną tego był fakt, że biblioteki szkolne były prowadzone przez osoby posiadające kierunkowe przygotowanie fachowe. Porad udzielano sporadycznie, w ramach współpracy koleżeńskiej.

W latach 70. rozpoczęto prace nad budową warsztatu informacyjno-bibliograficznego biblioteki, która trwa, choć w zmodyfikowanej formie, do dziś. Zgromadzono bogaty zbiór bibliografii z zakresu różnych dziedzin wiedzy, w tym pedagogiki i psycho-

logii oraz ważne historycznie bibliografie jak *Nowy Korbut* czy *Bibliografia* Estreichera. Od lat 60. gromadzono „Bibliografię Zawartości Czasopism” oraz „Przewodnik Bibliograficzny”, bardzo ważne dla polskiej bibliografii narodowej. Pozyskiwano też księgozbiór o tematyce bibliotekarskiej, który wyodrębniony jest w czytelni. Rozumiejąc rolę biblioteki jako placówki o charakterze naukowym, budowano katalogi alfabetyczny i systematyczny w oparciu o Uniwersalną Klasyfikację Dziesiątą. Po utworzeniu czytelni dla jej potrzeb opracowano odrębny katalog.

W latach 80. powstała kartoteka zagadnieniowa z działem metodyki, pedagogiki i psychologii, a ponadto kartoteka regionalna oraz katalog czasopism. Gromadzenie zbiorów audiowizualnych, spowodowało że również do nich wykonano odrębny katalog. Od 2008 r. opracowywany jest katalog w wersji elektronicznej w systemie MAK. Dostępny jest on na stronie PBW w Kielcach. Równoległe kontynuowane są prace nad opracowaniem księgozbioru w tradycyjnej wersji kartkowej. W wersji elektronicznej opracowany jest też katalog zbiorów audiowizualnych. Od 2010 r. kartoteka zagadnieniowa w wersji papierowej została zamknięta a opisy umieszczane są w wersji elektronicznej. Posiadamy też elektroniczny katalog czasopism. W dalszej perspektywie planowana jest pełna automatyzacja wypożyczeń zbiorów.

Biblioteka organizowała wiele imprez czytelniczych, zarówno samodzielnie, jak i we współpracy z Miejską Biblioteką Publiczną. Były to między innymi sesje naukowe poświęcone 10-leciu uchwalenia *Dekretu o Bibliotekach* i 100. rocznicy urodzin Janusza Korczaka. Intensywnie współpracowano z Towarzystwem Wiedzy Powszechnej organizując spotkania z ludźmi nauki i literatury, takimi jak: Adam Massalski, Zbigniew Nosal, Stanisław Nyczaj, Marek Kątny i Bartłomiej Szyndler.

Biblioteka prowadziła wiele lekcji bibliotecznych dla szkół różnego typu w ramach edukacji czytelniczej. W ostatnich latach realizowane były także programy społeczne związane z przeciwdziałaniem patologiom w środowisku lokalnym przy wsparciu Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Końskich. Uczestniczyliśmy też we wdrażaniu przygotowanych przez PBW Kielce programów wyrównywania szans edukacyjnych „Nauczyciel i uczeń po lekcjach w nowoczesnej bibliotece pedagogicznej”, „Uczyć bawiąc – małe dziecko w nowoczesnej, multimedialnej bibliotece”.

Prowadzimy także działalność promującą edukację ekologiczną organizując zajęcia i wystawy oraz gromadząc literaturę z tego zakresu. W ramach wspomaganie szkół w procesie edukacyjnym organizujemy zajęcia dla uczniów różnych typów szkół. Prowadzimy także zajęcia w ramach Tygodnia Kultury Języka oraz Europejskich Dni Dziedzictwa. Od 2014 r. organizujemy spotkania w ramach stworzonej w powiecie, we współpracy z ŚCDN, sieci współpracy bibliotekarzy szkolnych.

2.4. Pracownicy biblioteki

Zarówno wcześniej jak i obecnie o obliczu biblioteki decydują jej pracownicy. Ich zaangażowanie i oddanie pracy tworzy obraz instytucji. Początkowo pracownikami biblioteki byli nauczyciele bez przygotowania merytorycznego. Konieczną wiedzę zdobywali na drodze samokształcenia. Pierwsi trzej kierownicy biblioteki byli na-

Pracownicy Filii w 2015 roku

uczycielami różnych specjalności. Podobnie rzecz się miała z zatrudnianymi bibliotekarzami. Byli to nauczyciele, którzy ukończyli Studium Nauczycielskie. Kwalifikacje dla pracowników bibliotek pedagogicznych określały zarządzenie Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z 21 maja 1969 r. oraz Karta praw i obowiązków nauczycielskich z 1972 r.⁶ Pierwszy z tych dokumentów zaliczał bibliotekarzy bibliotek pedagogicznych do grupy nauczycieli, kolejny zaś przyznawał status nauczyciela – bibliotekarza.

Na początku lat 80. zatrudniono pierwsze 2 osoby z wykształceniem magisterskim, lecz bez przygotowania bibliotekarskiego. Dopiero w 1981 r. zatrudniono pierwszą osobę z kierunkowym wykształceniem wyższym. Obecnie wymogiem koniecznym do pracy w bibliotece jest wykształcenie magisterskie z zakresu bibliotekoznawstwa i przygotowanie pedagogiczne. Nauczyciele – bibliotekarze pracujący obecnie w bibliotece posiadają stopnie nauczycieli dyplomowanych.

Pracując, poszerzają systematycznie umiejętności by wypełniać nowe zadania jakie stoją przed biblioteką. Wszyscy bibliotekarze, którzy dotychczas pracowali w bibliotece pozostawili w niej swój ślad, większy lub mniejszy, zależnie od czasu przez jaki byli zatrudnieni. O wszystkich pamiętamy!

Tabela 1. Pracownicy Biblioteki Pedagogicznej w Końskich w latach 1953-2015

Imię i nazwisko	Okres zatrudnienia	Funkcja
Michał Nowiński	1953-1957	kierownik
Maria Moneta	1957-1970	kierownik
Zofia Múnich	1969	nauczyciel – bibliotekarz
Barbara Kania	1969-1972	nauczyciel – bibliotekarz
Stanisława Bitner	1970-1990	kierownik
Anna Cizek	1972-1976	nauczyciel – bibliotekarz
Marianna Stolarska	1972-1990	nauczyciel – bibliotekarz
Stanisława Leczkowska	1976-1981	nauczyciel – bibliotekarz
Pelagia Borowska	1978-1979	nauczyciel – bibliotekarz
Mirosława Podkrólewicz	1980-1982	nauczyciel – bibliotekarz
Ingrid Ryzlewicz	1981-1982	nauczyciel – bibliotekarz
Elżbieta Krakowiak	1981-1983	nauczyciel – bibliotekarz
Jolanta Szymczak	1983-1984	nauczyciel – bibliotekarz
Elżbieta Fitas	1982 – nadal	nauczyciel – bibliotekarz od 1990 kierownik biblioteki

⁶Dziennik Urzędowy Ministerstwa Oświaty i Wychowania z 1972 nr 16, poz. 114.

Anna Cuper	1984-1994	nauczyciel – bibliotekarz
Elżbieta Skowron	1989 – nadal	nauczyciel – bibliotekarz
Katarzyna Kucharska	1995 – nadal	nauczyciel – bibliotekarz

Elżbieta Fitas

Filia w Opatowie

1. Pierwsze lata działalności (1951-1957)

Za datę powstania Biblioteki Pedagogicznej w Opatowie uznać należy marzec 1951 r. Z pierwszych lat działalności zachowały się tylko nieliczne dokumenty, na podstawie których nie możemy niestety szczegółowo odtworzyć początkowych dziejów działalności placówki. Wiemy, że należała ona do grona pierwszych 7 pedagogicznych bibliotek terenowych, które w tym roku rozpoczęły swoją działalność w miastach powiatowych ówczesnego województwa kieleckiego¹. Placówka nosiła wówczas nazwę Powiatowa Biblioteka Pedagogiczna w Opatowie. W założeniach miała służyć nauczycielom, w tym w szczególności nie posiadającym kwalifikacji oraz osobom przygotowującym się do zawodu nauczycielskiego, jak również studentom innych kierunków².

Pierwszych wpisów w księdze inwentarzowej księgozbioru dokonano 16 marca 1951 r. Zarejestrowano wtedy 40 książek. Do końca 1951 r. księgozbiór liczył już 480 woluminów. Jedynie 35 spośród nich pochodziło z zakupów, pozostałe stanowiły zapewne przekazane do nowej placówki zbiory biblioteczne działającego na terenie Opatowa Związku Nauczycielstwa Polskiego. Księgozbiór wzbogaciły także dary opatowskich nauczycieli.

Nie znamy nazwiska pierwszego bibliotekarza, który pracował w placówce od momentu jej powstania aż do października 1957 r. Na podstawie obowiązujących wtedy ogólnych zasad wiemy, że zatrudniony był na zasadach ryczałtu, a do jego obowiązków należała dbałość o lokal, sprzęt, gromadzenie i udostępnianie księgozbioru³. Nie udało się także ustalić, gdzie mieściła się biblioteka w pierwszych latach istnienia.

¹ Były to biblioteki w: Busku, Jędrzejowie, Koźmienicach, Opocznie, Radomiu i Sandomierzu; J. Ciepluchowa, *Biblioteki Pedagogiczne województwa kieleckiego*, [W:] *Z doświadczeń bibliotek szkolnych i pedagogicznych*, pod red. J. Popławskiej, R. X, 1972, s. 129-130.

² Gulińska G., *Biblioteki publiczne, szkolne i pedagogiczne w Kielcach w latach 1945-1975*, Kielce 1992, s. 122.

³ Ciepluchowa J., *Biblioteki...* s. 129.

W końcu 1957 r. księgozbiór biblioteki liczył 1920 książek, wśród których przeważały prace z dziedziny pedagogiki i metodyki poszczególnych przedmiotów. Nie brakowało także wydawnictw z innych dziedzin wiedzy, literatury pięknej i wszechobecnej wtedy literatury społeczno-politycznej.

2. Dalsze lata istnienia biblioteki (1958-1974)

W drugiej połowie 1957 r., wraz ze zmianami w prawie, które określała *Instrukcja w sprawie organizacji pedagogicznych bibliotek powiatowych* z dnia 26 września 1957 r., Powiatowa Biblioteka Pedagogiczna w Opatowie przeszła w całym zakresie swojej działalności pod opiekę Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach⁴.

Od 1958 do 1963 r. w bibliotece pracowały kolejno dwie, nieznane nam z nazwiska osoby. Jeszcze w połowie 1960 r. bibliotekarz zatrudniony był tylko na pół etatu. Dopiero w okresie późniejszym przyznane zostały pełne etaty bibliotekarskie. W roku 1960 na zakup książek przeznaczono zaledwie 1830 zł, co było jedną z najniższych sum w województwie. Opatów wypadal także słabo w zakresie czytelnictwa nauczycieli. W 1960 r. z księgozbioru korzystało tylko 15% wszystkich pedagogów z powiatu⁵. Do końca 1963 r. w księgach inwentarzowych biblioteki zapisano łącznie 3686 woluminów.

1 września 1963 r. w bibliotece, na stanowisku kierownika rozpoczął pracę Rudolf Kociolek⁶. Na dzień 31 grudnia 1965 r. w księgozbiorze były 3844 woluminy, a korzystało z niego 477 czytelników.

Z początku 1967 r. pochodzi pierwsza wzmianka na temat lokalu biblioteki. Jak można przypuszczać, placówkę przeniesiono z bliżej nieznanego miejsca, gdzie znajdowała się ona od początku istnienia, do budynku nowo oddanej do użytku Szkoły Podstawowej nr 2 – Pomnik Tysiąclecia, przy ul. Kopernika 30. Pomimo iż biblioteka znalazła lokum w nowym budynku szkolnym, to warunki dla funkcjonowania tego typu instytucji były fatalne. Lokal biblioteki stanowiło zaledwie 1 pomieszczenie o powierzchni 20 m². Jak wynika z ówczesnych sprawozdań było to główną niedogodnością w funkcjonowaniu biblioteki. W informacjach przekazywanych do Kuratorium w Kielcach podkreślano, że placówka w Opatowie należała do grupy tych bibliotek terenowych, gdzie warunki lokalowe były najgorsze. Kierownik biblioteki czynił próby zmiany tego stanu, postulując jej przeniesienie do któregoś z budynków będących własnością władz oświatowych. Drugim ważnym czynnikiem przeszkadzającym w efektywnym wypełnianiu powierzonych zadań był ciągły brak funduszy na zakup książek i inne potrzeby⁷.

⁴ Gulińska G., *Biblioteki...* s. 122.

⁵ Ocena działalności bibliotek szkolnych i pedagogicznych dokonana przez Oddział Szkolnictwa Podstawowego Kuratorium Okręgu szkolnego w Kielcach 20.III.1961, s. 4.

⁶ Z wykształcenia był mgr pedagogiki i geografii. Ur. w 1903 r. w Kamionce na Podhalu. Przed II wojną światową przybył w poszukiwaniu pracy na teren powiatu opatowskiego. Był kierownikiem szkoły w Stobcu. W okresie okupacji niemieckiej uczestniczył w tajnym nauczaniu. Po zakończeniu wojny pełnił funkcję podinspektora szkolnego w Opatowie. Był postacią powszechnie znaną i szanowaną. Zmarł w 1987 r. Kreszczyńska Ł., *ONI – Pedagogowie Ziemi Opatowskiej*, „Ziemia Opatowska”, 1992 nr 10, s. 10-11.

⁷ Zarobkiewicz A., *Działalność Biblioteki Pedagogicznej w Opatowie w latach 1989-1999. Praca licencjacka napisana pod kierunkiem dr Stanisława Majewskiego, Ostrowiec Śm.*, Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości

Trudna sytuacja lokalowa utrzymywała się jeszcze przez kilka lat. Dopiero w 1974 r. Biblioteka Pedagogiczna przeniesiona została do budynku przy ul. Szkolnej 13 zajmowanego dotychczas przez Szpital Powiatowy, a przejętego teraz przez Wydział Oświaty i Wychowania w Opatowie. Po dokonanych remoncie skupiono w nim również inne instytucje oświatowe, takie jak Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Oddział Kuratorium, Zespół Ekonomiczno-Administracyjny Szkół oraz Oddział ZNP.

Nowy lokal biblioteki miał powierzchnię 82 m² i składał się z 2 pomieszczeń. Jedno z nich, o powierzchni ponad 60 m² pełniło jednocześnie funkcję magazynu książek, wypożyczalni i czytelnia. Jego wyposażenie stanowiło kilkadziesiąt regałów na książki, szafa z katalogami, kilka stolików, krzeseł oraz niewielkie biurko. Drugie pomieszczenie było pokojem kierownika i służyło do pracy przy opracowaniu księgozbioru. W niedługim czasie także i ono zamieniło się częściowo w magazyn książek i czasopism, gdyż czynione zakupy nie mieściły się już w głównej części magazynowej. Pomieszczenia posiadały centralne ogrzewanie i oświetlenie neonowe. Poważną niedogodnością było wejście do biblioteki, prowadzące przez wąski korytarz, wykorzystywany dodatkowo przez sąsiednie instytucje do składowania w stojących tam szafach różnej dokumentacji.

Pomimo, że warunki lokalowe biblioteki znacznie się poprawiły to w dalszej perspektywie stawały się one niewystarczające. Główną bolączką był brak czytelnia. Część biblioteki wydzielona dla czytelników korzystających z księgozbioru na miejscu, była w zasadzie czytelnia tylko z nazwy, co nie sprzyjało efektywnej pracy ze zbiorami udostępnianymi na miejscu. Zmiana lokalu zbiegła się w czasie z odejściem na emeryturę dotychczasowego kierownika biblioteki R. Kociolka. We wrześniu 1974 r. obowiązki kierownika placówki przejął Władysław Rykfa.

Na koniec 1974 r. księgozbiór (po odjęciu ubytków) liczył 8232 książek.

Tabela 1. Dynamika przyrostu księgozbioru w latach 1951-1974

Lata	Łączna ilość pozyskanych woluminów
1951-1957	1920
1958-1963	1802
1964-1968	2986
1969-1974	3090
Razem	9798

Źródło: Księgi inwentarzowe za lata 1951-1974.

3. W województwie tarnobrzeskim (1975-1998)

W roku 1975, wraz ze zmianami na mapie administracyjnej kraju, biblioteka utraciła dotychczasowy status Powiatowej Biblioteki Pedagogicznej i stała się Filią Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w nowo utworzonym województwie tarnobrzeskim. Do zdań PBW w Tarnobrzegu należał nadzór pedagogiczny i merytoryczny nad placówką w Opatowie. Sprawy finansowe i administracyjne przejął Zespół Ekonomiczno-Admi-

nistracyjny Szkół w Opatowie. Funkcję kierownika biblioteki pełnił wspomniany już Władysław Rykfa. W 1976 r. pracę na stanowisku nauczyciela – bibliotekarza rozpoczęła Henryka Stajniak. Przejściowo, w jej zastępstwie spowodowanym urlopem wychowawczym, zatrudniona została także Krystyna Solkiewicz. Ponadto, na początku lat 80. 2 godziny zajęć w bibliotece miał wizytator Kuratorium Oświaty i Wychowania w Tarnobrzegu Zbigniew Kawka.

Obszar działania biblioteki obejmował miasto i gminę Opatów oraz gminy: Baćkowie, Ćmielów, Iwaniska, Lipnik, Ożarów, Sadowie, Tarłów i Wojciechowice. Nie uległy większym zmianom podstawowe cele i zadania biblioteki. Nadal miała ona zaspokajać głównie potrzeby nauczycieli, pracowników oświaty i kandydatów na nauczycieli – studentów Studiów Nauczycielskich i Wyższych Szkół Pedagogicznych. Jednocześnie starano się służyć także innym czytelnikom, głównie studentom różnych kierunków. Warto dodać, że Biblioteka Pedagogiczna w Opatowie była jedną z niewielu placówek kultury na tym terenie, a jej specjalistyczny księgozbiór wyróżniał się na tle innych bibliotek.

W 1976 r. w bibliotece było łącznie 9450 woluminów, z czego 5228 stanowiły książki pedagogiczne zaś 750 psychologiczne. Pozostałą część stanowiła literatura z innych dziedzin nauki oraz literatura piękna. W wymienionym roku budżet biblioteki wynosił 30 tys. zł, z czego na sprzęt i wyposażenie oraz prenumeratę czasopism przeznaczono po 5 tys. zł, zaś na zakup książek pozostałe 20 tys. zł. Jak wynika z analizy dokonanej w zachowanej dokumentacji, budżet biblioteki był zdecydowanie za mały, pieniędzy wystarczyło zaledwie do połowy roku. Jednakże pomimo tego, w 1976 r. do biblioteki przybyło 710 nowych książek⁸.

W kolejnych latach praca biblioteki przebiegała bez większych zakłóceń. Na koniec 1979 r. księgozbiór liczył 11831 książek, 292 oprawne czasopisma i 16 jednostek zbiorów specjalnych. Przeważała literatura pedagogiczna (40%). Pozostałą część stanowiła literatura psychologiczna (11%), naukowa (39%) i piękna (10%). W związku z nadchodzącą rocznicą 700-lecia nadania dla Opatowa praw miejskich, zwrócono szczególną uwagę na gromadzenie literatury regionalnej związanej z Ziemią Opatowską, w tym dotyczącej historii oświaty na tym terenie. Prenumerowano około 70 tytułów gazet i czasopism, głównie pedagogicznych ale także kulturalnych, historycznych i popularno-naukowych.

Warunki lokalowe biblioteki nie ulegały żadnym zmianom. Przez szereg lat planowano pozyskanie sąsiadujących z biblioteką pomieszczeń należących do ZNP, co jednak aż do końca lat 90. nie udało się.

Od połowy lat 70., przez ponad 10 lat biblioteka stale powiększała swoje zbiory, zakupując średnio rocznie po około 800 pozycji książkowych. Rekordowe były tu w całej dotychczasowej historii biblioteki lata: 1975 i 1984, kiedy to przybyło odpowiednio po 996 i 933 woluminy.

⁸ Analiza aktualnego stanu i potrzeb bibliotek szkolnych i pedagogicznych województwa tarnobrzskiego pod kątem przygotowania ich do realizacji reformy systemu edukacji narodowej, Kuratorium Oświaty i Wychowania w Tarnobrzegu, Tarnobrzeg 1976, s. 18-20.

Tabela 2. Dynamika przyrostu księgozbioru w latach 1975-1989

Lata	Łączna ilość pozyskanych woluminów
1975-1979	3719
1980-1984	4182
1985-1989	3343
Razem	11244

Źródło: Księgi inwentarzowe za lata 1975-1989.

Aż do końca lat 80-tych liczba czytelników Biblioteki Pedagogicznej w Opatowie wahała się pomiędzy 250 a 350 zarejestrowanych użytkowników. Co roku największą spośród nich grupę stanowili nauczyciele, ze zdecydowaną przewagą nauczycieli szkół podstawowych.

Tabela 3. Liczba czytelników i wypożyczeń w latach 1979-1989

Rok	Liczba czytelników				Liczba udostępnień		
	Razem	Nauczyciele	Studenci	Inni	Razem	Wypożyczalnia	Czytelnia
1979	231	154	22	55	2422	1831	591
1980	281	188	27	66	3226	2114	1112
1981	220	127	40	53	3272	1890	1382
1982	266	177	31	58	4549	3020	1529
1983	243	162	44	37	4918	3278	1640
1984	372	258	57	57	4747	3777	970
1985	411	300	60	51	5933	4519	1414
1986	365	218	76	71	4197	3606	591
1987	359	223	78	58	6579	5712	867
1988	347	196	85	66	4513	3903	610
1989	305	151	101	53	3621	3106	515

Źródło: Sprawozdania z działalności Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Tarnobrzegu Filia w Opatowie za lata 1980-1987; Sprawozdania GUS za lata 1979-1989.

Jak wynika z dostępnych dokumentów aż do 1976 r. brak było w bibliotece katalogów alfabetycznego i rzeczowego. Nie podejmowano także prac nad kartotekami zagadnieniowymi. Dopiero w kolejnych latach rozpoczęto tworzenie tych niezbędnych dla czytelników i bibliotekarzy pomocy bibliotecznych. Wykonywano średnio rocznie po około 1500 kart katalogowych.

W omawianym okresie biblioteka prowadziła różnorodne prace w zakresie działalności pedagogicznej, bibliograficznej, propagandy książki, działań regionalnych i współpracy z działającymi w lokalnym środowisku organizacjami. Organizowane były lekcje biblioteczne, sporządzano i wysyłało do szkół zestawienia bibliograficzne książkowych

nowości pedagogicznych, uczestniczono w konferencjach metodyczno-przedmiotowych. Przygotowywano i udostępniano materiały na rady pedagogiczne. Napotymano przy tym pewne trudności. Jak informował kierownik biblioteki:

Jest to teren głównie wiejski, gdzie niezbyt wysoka jest kultura pedagogiczna, a wśród nauczycieli nie wysoka jest kultura czytelnicza; jest to rejon, gdzie trzeba przelamywać wiele barier w dotarciu z dobrą książką do nauczyciela⁹.

Opatowska Biblioteka Pedagogiczna wspierała także działalność bibliotek szkolnych na podległym sobie terenie. Wsparcie polegało m. in. na wyjazdach do poszczególnych miejscowości (w miarę możliwości raz w miesiącu), zapoznaniu się z funkcjonowaniem biblioteki szkolnej, udzieleniu instruktażu bibliotekarzowi, a także na przekazaniu uwag (często krytycznych) dyrektorom, odnośnie zakupu książek, lokalu i wyposażenia w sprzęt.

W ramach popularyzacji książek organizowano wystawy nowości w bibliotece, jak i poza nią, np. przy okazji rad pedagogicznych czy zebrań szkolnych Ognisk ZNP. Odbywały się także spotkania autorskie w szkołach opatowskich, (biblioteka nie posiadała ku temu odpowiednich warunków lokalowych). Niektóre ze spotkań organizowane były w porozumieniu z miejscową Biblioteką Publiczną.

Kierownik biblioteki podejmował także współpracę z ówczesnie działającymi w Opatowie organizacjami społecznymi i politycznymi (OHP, ZSMP, TKKS, TWP). Biblioteka gromadziła wydawnictwa regionalne oraz uczestniczyła w przygotowaniach, a następnie obchodach jubileuszu 700-lecia nadania praw miejskich dla Opatowa, udostępniając m. in. swoje zbiory na wystawę okolicznościową¹⁰.

W drugiej połowie lat 80. zaszły poważne zmiany odnośnie obsady kadrowej biblioteki. Po odejściu na emeryturę W. Rykfy¹¹ kierownikiem biblioteki została Zdzisława Sobczyk. Pracę w placówce podjęła także Ewa Kasińska. Po ich odejściu, w październiku 1988 r. kierownikiem biblioteki został Marek Lis, który sprawuje tę funkcję do chwili obecnej. Na stanowiskach nauczycieli – bibliotekarzy pracowali przejściowo: Marek Wójcicki oraz Agnieszka Kortyka. Na ich miejsce, od listopada 1991 r. zatrudniona została Danuta Gołasa, pracująca w bibliotece do dnia dzisiejszego.

Tabela 4. Pracownicy Biblioteki Pedagogicznej w Opatowie w latach 1951-2015

Imię i nazwisko	Okres zatrudnienia	Funkcja
?	03.1951-10.1957	bibliotekarz
?	10.1957-08.1961	bibliotekarz
?	09.1961-08.1963	bibliotekarz
Rudolf Kociolek	09.1963-10.1974	kierownik biblioteki
Władysław Rykfa	10.1974-31.08.1986	kierownik biblioteki

⁹ Plan pracy Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Tarnobrzegu Filia w Opatowie 1980 r., s. 4.

¹⁰ Sprawozdania z działalności Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Tarnobrzegu Filia w Opatowie za lata 1980-1987.

¹¹ W trakcie pracy w bibliotece uzyskał on stopień dr z dziedziny filozofii.

Henryka Stajniak (1948-1997)	1976-31.08.1978 01.09.1980-31.08.1985	nauczyciel – bibliotekarz
Krystyna Solkiewicz	01.10.1978-31.08.1980	nauczyciel – bibliotekarz
Zdzisława Sobczyk	01.09.1985-1988	nauczyciel bibliotekarz od 01.09.1986 kierownik biblioteki
Grzegorz Firmanty	01.09.1986-31.10.1986	nauczyciel – bibliotekarz
Ewa Kasińska (Kocznur)	01.11.1986-12.1988	nauczyciel – bibliotekarz
Marek Lis	15.10.1988 – nadal	kierownik biblioteki
Marek Wójcicki	01.09.1989-30.11.1990	nauczyciel – bibliotekarz
Agnieszka Kortyka	02.1991- 1.08.1991	nauczyciel – bibliotekarz
Zbigniew Kawka (1929-2005)	1980 (?) 01.11.1991-31.08.1992	nauczyciel – bibliotekarz
Danuta Gołasa	01.11.1991 – nadal	nauczyciel – bibliotekarz

Źródło: Dokumentacja przechowywana w Bibliotece Pedagogicznej w Opatowie.

Początek lat 90. i zmiany ustrojowe w Polsce odbiły się niekorzystnie na funkcjonowaniu biblioteki, jeśli chodzi o sprawy związane z gromadzeniem księgozbioru. Dramatycznie spadła liczba zakupionych książek. Z przyczyn finansowych zrezygnowano z prenumeraty wielu tytułów gazet i czasopism.

Poprawiły się za to nieco warunki lokalowe. W 1990 r. ze środków ZEAS w Opatowie wykonano generalny remont pomieszczeń biblioteki. Pomalowano ściany, drzwi, okna i poprawiono oświetlenie, co znacznie podniosło estetykę placówki. W 1992 r. miała miejsce awaria urządzeń ciepłowniczych, która spowodowała zalanie pomieszczeń. Korzystając z tej okazji wymieniono kaloryfery oraz wykładziny podłogowe, a także zakupiono nieco nowego wyposażenia (lampy, stoliki itp.).

Największym problemem pozostawał jednak zakup nowego księgozbioru. Zobowiązany do finansowania zakupów ZEAS w Opatowie ostatnie niewielkie środki na ten cel przeznaczył w 1992 r. Od tej pory przez 6 lat, aż do końca 1998 r. biblioteka nie

Pomieszczenia biblioteki w budynku przy ul. Szkolnej.
Na zdjęciu kierownik biblioteki Marek Lis (1990 r.)

otrzymała z budżetu ani złotówki. Pomimo tego, dzięki staraniom pracowników księgozbiór biblioteki był systematycznie wzbogacany. Czyniono to m. in. w oparciu o dary. Jednak największą liczbę nowych książek zakupiono za pieniądze wypracowane bezpośrednio w bibliotece. Stanowiły je wpłaty za upomnienia, wpisowe i wypożyczanie książek z czytelnii do domu. Ponadto część zarobionych w ten sposób pieniędzy musiała być prze-

znaczana na prenumeratę czasopism, opłaty pocztowe, materiały biurowe a nawet drobny sprzęt i niewielkie naprawy.

Tabela 5. Dynamika przyrostu księgozbioru w latach 1990-1998

Lata	Łączna ilość pozyskanych woluminów
1990-1992	625
1993-1995	900
1996-1998	691
Razem	2216

Źródło: Księgi inwentarzowe za lata 1990-1998.

Praca merytoryczna biblioteki przebiegała w sposób efektywny i nie zakłócony większymi trudnościami. Systematycznie uzupełniano i meliorowano katalogi kartkowe i prowadzono działalność informacyjną. Na potrzeby czytelników opracowano szereg bibliografii. Dokonano poważnych i pracochłonnych selekcji księgozbioru. Nowością w zbiorach biblioteki stały się przekazane w darze po raz pierwszy w 1998 r. kasety video Powszechnej Biblioteki Edukacyjnej, które chętnie były wypożyczane i wykorzystywane na zajęciach przez nauczycieli.

W ramach współpracy ze szkołami organizowano lekcje biblioteczne. Pomagano uczniom przygotowującym się do olimpiad i konkursów. W bibliotece goszczono także młodzież ze szkolnych kół zainteresowań. Przy okazji konferencji metodycznych dla nauczycieli wielokrotnie prezentowano nowości książkowe. Odbywały się również warsztaty metodyczne dla bibliotekarzy szkolnych z powiatu opatowskiego. Udzielano także indywidualnych instruktaży dla pracowników szkolnych bibliotek. Czyniono to w oparciu o przygotowane przez pracowników biblioteki specjalne teczki tematyczne.

Popularyzowano książki i czytelnictwo, m in. poprzez eksponowanie nowości w gablocie biblioteki oraz kilkakrotne w ciągu kolejnych lat wywiady dla lokalnego Radia Opatów. Biblioteka współpracowała także z działającym w Opatowie Towarzystwem Ziemi Opatowskiej¹².

Ważnym etapem w dziejach biblioteki był rok 1997. Po wieloletnich staraniach placówka przeniesiona została do nowego lokalu usytuowanego w Internacie Zespołu Szkół Zawodowych w Opatowie (obecnie Zespół Szkół nr 1) przy ul. Słowackiego 54, w której działa ona do chwili obecnej. Poprawiło to znacznie warunki pracy i komfort obsługi czytelników. Lokal biblioteki ma powierzchnię 124 m². Stanowi go duży korytarz przeznaczony na wypożyczalnię oraz 5 pomieszczeń, w których urządzono magazyny książek, czytelnię i pokój do pracy dla bibliotekarzy. Pomieszczenia zostały wyremontowane i przystosowane w miarę możliwości dla potrzeb biblioteki. Skromne w tym czasie wyposażenie stanowiły regały i inne zużyte już w większości meble. Tak jak i cały, liczący wtedy ponad 16 tys. woluminów księgozbiór, zostały one przewie-

¹² Sprawozdania z działalności Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Tarnobrzegu Filia w Opatowie za lata 1990-1998.

zione z poprzedniego budynku siłami bibliotekarzy przy pomocy pracowników ZEAS w Opatowie.

Tabela 6. Liczba czytelników i wypożyczeń w latach 1990-1998

Rok	Liczba czytelników				Liczba udostępnień		
	Razem	Nauczyciele	Studenci	Inni	Razem	Wypożyczalnia	Czytelnia
1990	374	132	96	146	3558	3156	402
1991	406	142	100	164	4471	3995	476
1992	510	127	136	247	4817	3954	863
1993	626	140	190	296	5563	4215	1348
1994	703	172	195	336	7767	6265	1502
1995	802	221	208	373	10394	8160	2234
1996	820	281	278	261	9016	7321	1695
1997	710	202	338	170	9613	8348	1266
1998	623	157	330	136	7615	6498	1117

Źródło: Sprawozdania z działalności Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Tarnobrzegu Filia w Opatowie za lata 1990-1998.

4. W województwie świętokrzyskim (1999-2015)

W styczniu 1999 r. na skutek kolejnej reformy administracyjnej kraju Opatów znalazł się w nowo utworzonym województwie świętokrzyskim. Biblioteka Pedagogiczna stała się jedną z Filii Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach. Organem prowadzącym został Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego zaś nadzór pedagogiczny sprawuje Kuratorium Oświaty w Kielcach.

Terenem działania biblioteki stał się powiat opatowski w skład którego wchodzi gminy: Baćkowice, Iwaniska, Lipnik, Opatów, Ożarów, Sadowie, Tarłów i Wojciechowice.

Dzięki wspomnianej wcześniej przeprowadzce nowy, większy lokal biblioteki spełniał dobrze swoją rolę. W kolejnych latach, w miarę możliwości dokonywano poprawy warunków pracy, wykonując szereg prac modernizacyjnych. Wymienio-

Wypożyczalnia Biblioteki Pedagogicznej w Opatowie (2015 r.)

no wszystkie okna, kaloryfery, drzwi i lampy oświetleniowe. W końcu 2010 r., dzięki zaangażowaniu Dyrektora PBW w Kielcach Urszuli Salwy, przeprowadzono kompleksowy remont pomieszczeń, co w bardzo widoczny sposób poprawiło ich estetykę.

Systematycznie zmieniano i wzbogacano wyposażenie biblioteki. Wymieniono wszystkie stoliki, krzesła i część regałów na zbiory. Wypożyczalnia otrzymała funkcjonalną ladę biblioteczną. Zakupiono także 5 stojących i 2 wiszące gabloty wystawiennicze oraz regał na czasopisma do czytelnicy. Jej wyposażenie uzupełniły następnie 4 biurka komputerowe. Nowe meble znalazły się także w pomieszczeniu cichej pracy biblioteczarki.

W 2003 r. biblioteka otrzymała pierwszą w swojej historii kserokopiarkę, która znacznie podniosła efektywność pracy i wygodę czytelników. Niezwykle ważnym momentem stał się koniec 2005 r. W odpowiednio przygotowanej czytelnicy (wykonano odrębną instalację elektryczną i zabezpieczenia antywłamaniowe) zainstalowano sieć komputerową, do której podłączono 4 komputery oraz drukarkę. Uruchomione zostało w ten sposób Internetowe Centrum Informacji Multimedialnej, będące realizacją projektu Ministerstwa Edukacji Narodowej współfinansowanego przez Europejski Fundusz Społeczny.

Oprócz tego, biblioteka wzbogaciła się także o kolejne 2 komputery i drukarkę, przeznaczone do prac bibliotecznych. Na początku 2015 r., służące bardzo efektywnie przez prawie 10 lat komputery ICIM (w tym czasie skorzystało z nich łącznie 7358 osób) wymienione zostały na sprzęt nowej generacji.

Jednym z głównych problemów w pracy biblioteki na przełomie XX i XXI w. był znany już z lat poprzednich brak funduszy na zakup księgozbioru. W 1999 r. biblioteka nadal nie otrzymywała żadnych pieniędzy przeznaczonych na ten cel. Dopiero w roku następnym została dofinansowana kwotą 1500 zł, za które zakupiono 50 woluminów. Podobna sytuacja była w kilku kolejnych latach. Pomimo tego księgozbiór był systematycznie wzbogacany w oparciu o zakupy czynione z pozyskanych środków pozabudżetowych (opłaty wnoszone przez czytelników, usługi kserograficzne). Pokrywano z nich także prenumeratę czasopism i inne wydatki. Przez kilka lat biblioteka otrzymywała także dotacje ze Starostwa Powiatowego w Opatowie z przeznaczeniem na zakup książek.

Czytelnia wraz z Internetowym Centrum Informacji Multimedialnej (2015 r.)

Tabela 7. Dynamika przyrostu księgozbioru w latach 1999-2014

Lata	Łączna ilość pozyskanych woluminów
1999-2002	1399
2003-2006	828
2007-2010	1205
2011-2014	733
Razem	4165

Źródło: Księgi inwentarzowe za lata 1999-2014.

Od 2006 r. zakupy księgozbioru są finansowane z budżetu PBW. Co roku, dużą liczbę stanowią także dary książkowe pochodzące od wydawców, autorów, instytucji oraz z wielu innych źródeł. W 2007 r. oferta biblioteki wzbogacona została o kilkaset wydawnictw audiowizualnych – płyt CD i DVD, które wykorzystywane są jako pomoc edukacyjna przez nauczycieli i uczniów. Na koniec 2014 r. Biblioteka Pedagogiczna w Opatowie miała do dyspozycji czytelników około 22 tys. jednostek inwentarzowych książek, roczników czasopism, wydawnictw audiowizualnych i innych zbiorów.

Ważnym elementem zbiorów są od lat systematycznie gromadzone wydawnictwa (często rzadkie) związane z regionem – głównie Ziemią Opatowską i Sandomierską. Ich zbiór liczy w tej chwili ponad 700 pozycji. Uzupełniają go 52 tytuły (prawie 600 numerów) lokalnych czasopism¹³.

Do końca 2007 r. w bibliotece używano wyłącznie, systematycznie uzupełnianych tradycyjnych katalogów kartkowych – alfabetycznego i rzeczowego. Prowadzona była także kartoteka zagadnieniowa. Po otrzymaniu i zainstalowaniu programu bibliotecznego MAK, w marcu 2008 r. podjęto pracę nad wprowadzeniem całości księgozbioru do systemu elektronicznego. Do stycznia 2012 r. opracowano w ten sposób całość zbiorów książkowych oraz czasopisma. Od początku 2013 r. dostępna jest także licząca już ponad 500 rekordów regionalna kartoteka zagadnieniowa, w której rejestrowane są wartościowe teksty z czasopism lokalnych. Całość tworzonych w ten sposób danych umieszczona jest w sieci internetowej, za pośrednictwem strony PBW w Kielcach.

Następnym, bardzo ważnym etapem komputeryzacji biblioteki, jest rozpoczęte w I połowie 2015 r. umieszczanie kodów kreskowych na książkach oraz wprowadzenie elektronicznego sposobu wypożyczeń w oparciu o plastikowe karty czytelnika. Po zakończeniu tych prac Biblioteka Pedagogiczna w Opatowie będzie dysponowała najnowocześniejszym w powiecie systemem dostępu do zbiorów.

Na przestrzeni omawianego okresu, zarówno ogólna liczba czytelników, jak i ich przekrój oraz ilość udostępnianych materiałów bibliecznych ulegała znacznym wahaniom. Spowodowane było to różnymi przyczynami, z których do najważniejszych należały zmiany zachodzące w oświacie (np. wprowadzenie systemu awansu nauczycieli), zwiększenie się liczby wyższych uczelni czy chociażby, tak jak w ostatnich latach, czyn-

¹³ Szerzej na ten temat zob. Lis M., *Zbiory regionalne Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach – Filia w Opatowie oraz działalność jej pracowników na rzecz lokalnej społeczności w latach 1999-2011*, [W:] *Biblioteka, bibliotekarz – dla nauczyciela i ucznia*. T. 3, pod red. D. Parkity, Kielce 2012, s. 73-76.

nik demograficzny. Pomimo tych zmian biblioteka była i nadal jest potrzebna w środowisku, gdyż stanowi ciągle jedyną placówkę nastawioną na gromadzenie i udostępnianie księgozbioru z szeroko pojętych dziedzin związanych z oświatą, głównie o charakterze naukowym.

Tabela 8. Liczba czytelników i wypożyczeń w latach 1999-2014

Rok	Liczba czytelników				Liczba udostępnień		
	Razem	Nauczyciele	Studenci	Inni	Razem	Wypożyczalnia	Czytelnia
1999	574	124	345	105	9607	8328	1279
2000	556	109	345	102	9120	7684	1436
2001	623	123	375	125	10984	9230	1754
2002	670	122	390	158	10852	9114	1738
2003	688	139	418	131	11704	9747	1957
2004	611	125	357	109	11605	9157	2448
2005	619	131	382	106	11071	8733	2338
2006	732	150	428	154	11162	8927	2235
2007	860	158	514	188	10075	8162	1913
2008	1212	215	745	252	9190	7271	1919
2009	1334	231	818	285	8063	6309	1754
2010	560	87	356	117	5775	4265	1510
2011	656	98	412	146	5674	4347	1327
2012	731	103	441	187	4699	3581	1118
2013	781	112	463	206	4345	3510	835
2014	827	123	496	208	5387	3187	2200

Źródło: Sprawozdania z działalności Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Tarnobrzegu Filia w Opatowie za lata 1999-2014.

Danuta Gołosa prowadzi zajęcia dla najmłodszych

W ostatnich latach swojej działalności pracownicy biblioteki organizowali i prowadzili lekcje dla młodzieży szkół z Opatowa i okolicy. Oprócz tematów związanych z przysposobieniem bibliotecznym, prowadzona była, ciesząca się dużą popularnością, edukacja regionalna. Szereg takich lekcji, tematycznie nawiązujących np. do lokalnej historii odbywało się także poza biblioteką, głównie w szkołach.

W ramach współpracy ze szkołami, na zaproszenie dyrekcji i nauczycieli placówek wielokrotnie wygłaszano prelekcje, organizowano wystawy, uczestniczono w organizowanych konferencjach popularno-naukowych (m. in. w Opatowie, Ostrowcu Św., Staszowie, Ożarowie, Iwaniskach). W bibliotece organizowane były, we współpracy z ŚCDN, konferencje i spotkania tematyczne dla nauczycieli. W ramach nowych zadań bibliotek pedagogicznych podjęto także prace nad tworzeniem sieci współpracy bibliotekarzy szkolnych, organizując dla nich odpowiednie szkolenia.

W porozumieniu ze szkołami biblioteka realizowała również prace i działania w zakresie corocznie obchodzonych Dni Kultury Języka oraz Europejskich Dni Dziedzictwa. Przygotowywano także dla szkół informacje o nowościach książkowych i audiowizualnych. Nauczyciele przygotowujący młodzież do olimpiad i konkursów zawsze mogli znaleźć w bibliotece fachową pomoc.

Kolejną ważną formą pracy były eksponowane w bibliotece różnorodne wystawy. Ich tematyka nawiązywała do rocznic (np. powstanie styczniowe, utworzenie Legionów Polskich, Katyń) czy znanych postaci (Witold Gombrowicz, Stefan Żeromski). Prezentowano także prace twórców ludowych, lokalną prasę, zbiory ekslibrisów, fotografie, wydawnictwa drugiego obiegu, unikalne stare wydawnictwa regionalne i wiele innych tematów.

Wystawa „W Wielkanocnym Czasie” prezentująca prace twórców ludowych

Warto wspomnieć także o działalności regionalnej kierownika biblioteki M. Lisa, który jest autorem 4 książek, współautorem kilku kolejnych oraz opracował blisko 100 artykułów. Tematem tych prac jest historia regionu, w szczególności okres I wojny światowej, a także inne wydarzenia, w tym dzieje lokalnej oświaty. Autor jako prelegent brał także udział i reprezentował bibliotekę w licznych konferencjach popularno-naukowych, m. in. w Sandomierzu, Ostrowcu Św., Opatowie i Staszowie. Część z nich przeznaczona była dla młodzieży szkolnej i stanowiła element regionalnej edukacji.

Marek Lis prowadzi zajęcia z edukacji regionalnej dla młodzieży LO w Opatowie

Pracownicy biblioteki brali także czynny udział w obchodach ważnych rocznic narodowych, m. in. od-

zyskania niepodległości, powstania styczniowego czy walk legionowych na Sandomierszczyźnie.

Dotychczasowa wieloletnia działalność Biblioteki Pedagogicznej w Opatowie dobrze wpisala się w funkcjonowanie lokalnego środowiska, zarówno w zakresie działań ściśle związanych z edukacją, kształceniem nauczycieli i funkcjonowaniem szkół, jak i realizacją zadań regionalnej placówki kultury.

Bibliografia

Dokumentacja biblioteczna

1. Analiza aktualnego stanu i potrzeb bibliotek szkolnych i pedagogicznych województwa tarnobrzezkiego pod kątem przygotowania ich do realizacji reformy systemu edukacji narodowej, Kuratorium Oświaty i Wychowania w Tarnobrzegu, Tarnobrzeg 1976.
2. Księgi inwentarzowe za lata 1951-2014.
3. Ocena działalności bibliotek szkolnych i pedagogicznych dokonana przez Oddział Szkolnictwa Podstawowego Kuratorium Okręgu szkolnego w Kielcach 20.III.1961.
4. Plany pracy Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Tarnobrzegu Filia w Opatowie za lata 1980-1998.
5. Plany pracy Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach Filia w Opatowie za lata 1999-2014.
6. Sprawozdania GUS za lata 1979-1989.
7. Sprawozdania z działalności Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Tarnobrzegu Filia w Opatowie za lata 1980-1998.
8. Sprawozdania z działalności Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach Filia w Opatowie za lata 1999-2014.

Opracowania

9. Ciepluchowa J., *Biblioteki Pedagogiczne województwa kieleckiego*, [W:] *Z doświadczeń bibliotek szkolnych i pedagogicznych*, pod red. J. Popławskiej, R. X, 1972.
10. Gulińska G., *Biblioteki publiczne, szkolne i pedagogiczne w Kielcach w latach 1945-1975*, Kielce 1992.
11. Kreszczyńska L., *ONI – Pedagogowie Ziemi Opatowskiej*, „Ziemia Opatowska”, 1992 nr 10.
12. Lis M., *O Bibliotece Pedagogicznej w Opatowie i nie tylko*, „Ożarów”, 2003 nr 5.
13. Lis M., *Biblioteka Pedagogiczna w Opatowie czynna całą dobę*, „Ożarów”, 2012 nr 2.
14. [Lis M.], *Opatów*, [W:] *55 lat Biblioteki Pedagogicznej w Tarnobrzegu 1952-2007*, pod red. M. Dziamby, Tarnobrzeg 2007.
15. Lis M., *Zbiory regionalne Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach – Filia w Opatowie oraz działalność jej pracowników na rzecz lokalnej społeczności w latach 1999-2011*, [W:] *Biblioteka, bibliotekarz – dla nauczyciela i ucznia. T. 3*, pod red. D. Parkity, Kielce 2012.
16. Zarobkiewicz A., *Działalność Biblioteki Pedagogicznej w Opatowie w latach 1989-1999. Praca licencjacka napisana pod kierunkiem dr Stanisława Majewskiego*, Ostrowiec Św., Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim, 2000.

Filia w Ostrowcu Świętokrzyskim

1. Początki i działalność w kolejnych latach

Ostrowiecka Filia Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach jest największą z filii w woj. świętokrzyskim. Kolejne losy placówki były ściśle związane z tym, co działo się w obszarze oświaty i w strukturze administracyjnej kraju. Początków jej powstania możemy doszukiwać się w latach 50., ale dokładna data nie jest znana. Wiadomo, że załączek księgozbioru stanowiło 21 pozycji książkowych z dziedziny pedagogiki, które należały do ówczesnego Wydziału Oświaty.

Dopiero na mocy Instrukcji Ministerstwa Oświaty z dnia 26 września 1957 r. w sprawie organizacji pedagogicznych bibliotek powiatowych placówka zaczęła funkcjonować pod nazwą: Pedagogiczna Biblioteka Miejska. W tym czasie mogła już pochwalić się księgozbiorem w liczbie 621 woluminów, którego ilość systematycznie wzrastała. Pozwalały na to finanse otrzymywane z dwóch źródeł : Inspektoratu Oświaty i Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach.

W tym czasie powstało Studium Nauczycielskie, którego słuchacze chętnie korzystali z księgozbioru biblioteki. Dodatkowo utworzono Ośrodek Doskonalenia Kadr Oświatowych (ODKO) oraz Wydział Pedagogiczny ZNP, które to instytucje na organizowanych przez siebie konferencjach zachęcały do korzystania ze zbiorów biblioteki, a także informowały o ich przydatności w kształceniu i doskonaleniu się. Możemy zażytkować stwierdzenie, że te dwa organy były sprzymierzeńcami biblioteki w popularyzacji i upowszechnianiu czytelnictwa. Pracownicy biblioteki ze swej strony prowadzili szeroko zakrojoną akcję informacyjną, sporządzali zestawienia bibliograficzne, zapoznawali z nowościami wydawniczymi.

Po zlikwidowaniu ODKO powołano Okręgowe Ośrodki Metodyczne (OOM) mające w swej gestii szkolnictwo ogólnokształcące i zawodowe. W tej nowej rzeczywistości biblioteka także znalazła swoje miejsce. Stała się niejako warsztatem pracy dla OOM. Bardzo dobrze układała się również współpraca pomiędzy Wydziałem Oświaty,

a Zarząd Oddziału ZNP. W 1957 r. zaproponowano nawet połączenie biblioteki związkowej z pedagogiczną ze względu na jednakowe cele, decyzja o połączeniu tych bibliotek należała do Oddziału Powiatowego ZNP¹. Jednak do tego nie doszło.

Dopiero w 1960 r. nastąpił moment połączenia na mocy dokumentu pod nazwą: *Instrukcja w sprawie połączenia powiatowych bibliotek ZNP z powiatowymi bibliotekami pedagogicznymi*. Powołano komisję, która dokonała kwalifikacji i inwentaryzacji zbiorów biblioteki Zarządu ZNP. Tym sposobem biblioteka wzbogaciła się o 1333 woluminy. Doskonała współpraca z władzami szkolnymi, Wydziałem Pedagogicznym ZNP i Okręgowym Ośrodkiem Metodycznym rozwijała się na polu szkolnictwa i obfitowała nowymi konferencjami metodycznymi i naradami szkoleniowymi. Prezentowano nowości książkowe i promowano bibliotekę. Dzięki temu nauczyciele zdobywali kolejne stopnie specjalizacji zawodowej i ustawicznie podnosili swoje kwalifikacje.

Wychodząc naprzeciw doskonalącym się nauczycielom biblioteka dokonywała zakupów ciekawych pozycji z różnych źródeł, w tym wydawnictw uczelnianych. Przekładało się to na znaczny wzrost czytelnictwa. W 1960 r. zarejestrowanych było ponad 200 nauczycieli, co stanowiło wówczas ok. 50% zatrudnionych nauczycieli i wychowawców w Ostrowcu Świętokrzyskim².

Lata 70. to bardzo duże ożywienie w działalności biblioteki. Jeszcze więcej konferencji metodycznych i szkoleniowych dla nauczycieli. Odbywały się liczne konkursy czytelnicze, obserwowano też wzmożone zapotrzebowanie na gotowe zestawienia bibliograficzne. Przeprowadzono bardzo dużo lekcji bibliotecznych, spotkań z autorytetami w dziedzinie wychowania i kultury. Systematycznie powiększał się księgozbiór, polepszały warunki lokalowe, pojawił się wykwalifikowany personel. Wszystko to sprzyjało rozwojowi biblioteki, która w połowie lat 70. objęła swym zasięgiem Ostrowiec Św. i część byłego powiatu opatowskiego, lipskiego, białobrzeskiego oraz kieleckiego. W skład jej rejonu wchodziło 18 jednostek administracji terenowej: Ostrowiec Św., Białobrzegi, Sienno, Lipsko, Ożarów, Ćmielów, Opatów, Bałtów, Bodzechów, Brody Ilżeczkie, Kunów, Waśniów, Pawłów, Słupia Nowa, Łągów, Bodzentyn, Bieliny i Daleszyce³. Biblioteka funkcjonowała bardzo dobrze, a kontrole w niej przeprowadzane pokazywały, że „może być ona wzorem dla innych bibliotek pedagogicznych w woj. kieleckim i nie tylko”⁴.

Kolejne zmiany w działalności biblioteki przyniosło Zarządzenie Ministra Oświaty i Wychowania z dnia 27 marca 1976 r., które zmieniało strukturę sieci bibliotek pedagogicznych. Od tego momentu Miejska Biblioteka Pedagogiczna otrzymała nazwę Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach, Filia w Ostrowcu Św. i do dnia dzisiejszego pod nią funkcjonuje. Zmiana w nazwie nie wpłynęła na zmianę w działalności

¹ Protokół z posiedzenia Prezydium Zarządu Oddziału Miejskiego ZNP w Ostrowcu Św. odbytego 18 grudnia 1957 r., nr 15/57 s. 46.

² Kronika Biblioteki Pedagogicznej w Ostrowcu, nr 1, s. 3.

³ Sprawozdanie z przeprowadzonej wizytacji PBW w Kielcach filia w Ostrowcu Św. w dniach od 19 do 23 X 1976 r. przez starszego wizytatora Woj. Inspekcji Szkolnej Kuratorium Oświaty i Wychowania w Kielcach, s. 4. Archiwum Biblioteki Pedagogicznej w Ostrowcu Św.

⁴ Tamże, s. 5.

biblioteki, która wypełniała swoje zadania zgodnie z wytycznymi władz oświatowych i statutu PBW w Kielcach, który mówił:

PBW wydaje filiom wytyczne w zakresie treści, organizacji, metod i programu pracy oraz udziela pomocy szkoleniowej, bibliograficznej i organizacyjnej⁵.

Od końca lat 70. biblioteka działa więc jako filia. Reforma oświaty zaktywizowała pracowników biblioteki do wzmożonej pracy. Biblioteka stała się prężnym centrum krzewienia kultury pedagogicznej, stanowiąc bazę dla kształcących i doskonalących się użytkowników. Nawiązano współpracę z Wyższą Szkołą Pedagogiczną w Kielcach i jej wydawnictwem uczelnianym:

W ramach podjętej współpracy Wydawnictwo Uczelniane zaczęło przysyłać do biblioteki wydawane publikacje naukowe poszukiwane przez studiujących nauczycieli i studentów. Publikacje z zakresu metodyki nauczania poszczególnych przedmiotów biblioteka pozyskiwała od kilku wydawnictw uczelnianych działających na terenie całego kraju⁶.

Ciągle poszerzany i uzupełniany księgozbiór był doskonałym warsztatem pracy dla wszystkich zainteresowanych podnoszeniem własnych umiejętności i kwalifikacji. Do tej pory dokonywano zakupów pozycji w wielu egzemplarzach. Najwięcej nabywano książek z zakresu pedagogiki, psychologii, socjologii oraz metodyki. Prenumerowano kilkadziesiąt tytułów czasopism, dostarczając użytkownikom aktualnej wiedzy z różnych dziedzin. Nie zaniedbywano także współpracy z bibliotekami szkolnymi: „Nadal udzielano pomocy i instruktażu działowi nauczycielskiemu bibliotek szkolnych”⁷. Nieformalnie uzgadniano zakupy z bibliotekami szkolnymi w celu wykluczenia dublowania się tytułów.

Czasy względnej finansowej swobody minęły bezpowrotnie. Zaczęły się kłopoty nie tylko z zakupem książek, ale nawet środków czystości. Pieniądzy wystarczyło jedynie na podstawowe opłaty i pensje dla pracowników. Zakupy ograniczono do minimum. Taki stan rzeczy utrzymuje się do chwili obecnej. Biblioteka nadal nie posiada wystarczających środków finansowych na zakup nowości wydawniczych.

2. Lokal

Dobre warunki lokalowe są jednym z elementów mających znaczący wpływ na częstotliwość odwiedzin czytelników. Obecnie biblioteka może poszczycić się wspaniałymi warunkami lokalowymi na miarę XXI wieku.

Po latach tułaczki, dzięki zaangażowaniu dyrektor Urszuli Salwy i życzliwości władz Ostrowca Św. przekazano bibliotece nowy lokal. Organ prowadzący – Urząd Marszałkowski w Kielcach zapewnił finansowanie całej inwestycji. W dniu 21 czerwca 2011 r. odbyło się uroczyste otwarcie nowej siedziby biblioteki. W tym tak ważnym dla całej społeczności lokalnej i środowiska oświatowego wydarzeniu, udział wzięli m. in.: Jacek

⁵ Statut Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej. Załącznik do Zarządzenia MOiW z dnia 27 marca 1976 r., Dz.U. MOiW, nr 4, 1976, poz. 26.

⁶ Sprawozdanie opisowe z działalności biblioteki pedagogicznej w Ostrowcu za rok 1977, s. 5.

⁷ Sprawozdanie opisowe z działalności biblioteki pedagogicznej w Ostrowcu za rok 1985, s. 7.

Uroczyste otwarcie biblioteki przez p. Dyrektora Urszulę Salwę

wódzkiej w Kielcach.

Ogromna powierzchnia 708 m² pozwoliła na zapewnienie czytelnikom komfortowych warunków pracy. Mogą oni korzystać z przestronnej, widnej czytelni, gdzie mają do dyspozycji duże biurka, a podczas pracy – zapewnioną ciszę. Bardzo dobrze wyposażone Internetowe Centrum Informacji Multimedialnej zaprasza do korzystania z Internetu i pisania różnego typu prac naukowych. Dodatkowo można korzystać także ze skanera i drukarki, a jeśli użytkownik potrzebuje literatury na określony temat, to znajdzie ją w przestronnej wypożyczalni. Równie dobre warunki przechowywania ma księgozbiór. Przez

Nowa siedziba biblioteki os. Ogrody 26

lata upychany na półkach w ciasnych przestrzeniach, teraz umieszczony jest na dużej powierzchni, na tradycyjnych regałach a także na nowoczesnych regałach przesuwnych.

Czytelnia w nowej siedzibie biblioteki

Kowalczyk – Dyrektor Departamentu Promocji, Edukacji, Kultury, Sportu i Turystyki; Małgorzata Kowalińska – Zastępca Dyrektora Departamentu; Jarosław Górczyński – Wiceprezydent Ostrowca Św.; Jarosław Rusiecki – Poseł na Sejm RP; Lech Janiszewski – Radny Sejmiku Woj. Świętokrzyskiego i wielu innych znakomitych gości, których powitała Urszula Salwa – Dyrektor Pedagogicznej Biblioteki Woje-

Niestety nie zawsze było tak pięknie. Początki były bardzo trudne, ponieważ biblioteka nie posiadała nawet własnego pomieszczenia. Korzystała z lokalu użyczonego dzięki uprzejmości ówczesnego Wydziału Oświaty, a potem Oddziału ZNP w Ostrowcu Św. Najpierw były to pomieszczenia przy ul. Focha, następnie Kilińskiego, gdzie biblioteka otrzymała własny

pokój o powierzchni 50 m², co było szczytem marzeń w ówczesnych czasach. Dobra lokalizacja

czyniła ją bardziej dostępną nie tylko dla nauczycieli miasta Ostrowca Św., ale także dla powiatu opatowskiego⁸.

Miało to ewidentny wpływ na wzrost czytelnictwa i ilość odwiedzin w bibliotece.

Po 10 latach pojawił się typowy dla bibliotek problem chronicznego braku wolnego miejsca. Powiększający się księgozbiór oraz potrzeba zamiany kącika czytelniczego na czytelnię spowodowana wzrostem zainteresowania użytkowników wymusiły kolejną zmianę siedziby biblioteki.

2 listopada 1971 r. biblioteka przeniosła się do budynku Internatu Międzyszkolnego przy ul. Sienkiewicza, zajmując powierzchnię 122 m². Radość była ogromna, a po 12 latach zaobserwowano zjawisko „dèjà vu”. Ciasnota. Brak miejsca. Znowu starania i wreszcie jest! W marcu 1984 r. pojawił się dla biblioteki piękny, przestronny lokal prawie w centrum miasta, przy ul. Ilżeckiej 45.

Powierzchnia 240 m², osobna wypożyczalnia, przestronna czytelnia, duże magazyny. Sam budynek również był bardzo ładny, miał też długą i bogatą tradycję. Nazywany był Domem Heinego. Niestety był mocno nadwyrężony zębem czasu.

W trakcie eksploatacji przeprowadzane były tylko niezbędne remonty, które okazały się niewystarczające. Po przeprowadzce biblioteki do obecnego lokum został on przekazany innej jednostce, która niestety zdecydowała się na jego rozbiórkę. Budynek został wyburzony w 2014 r. Smutny koniec Domu Heinego być może da początek czemuś pięknemu – wymarzonej przez niektórych sali koncertowej w Ostrowcu. Biblioteka w nowoczesnej odsłonie czeka na czytelników, oferując im bogaty warsztat naukowy oraz niepowtarzalną atmosferę pracy w cieplarnianych warunkach.

Siedziba biblioteki przy ul. Ilżeckiej

3. Pracownicy

Dzieje każdej instytucji to żywa historia napisana przez samych ludzi. Zarówno tych, którzy pracują obecnie, jak i tych, którzy już odeszli. Osoby te swoją pracą i osobowością przyczyniły się do jej rozwoju i wyglądu takiego, jaki ma obecnie. To prawie 60 lat żmudnej pracy nad tworzeniem katalogów, kartotek i obecnie komputerowych baz danych. Niemalęgo wysiłku fizycznego i umysłowego wymagało też prowadze-

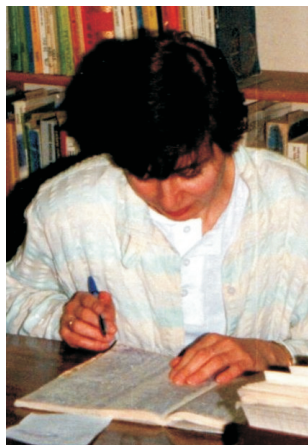
⁸ Protokół z posiedzenia Prezydium Zarządu Oddziału Miejskiego ZNP w Ostrowcu Św. odbytego dn. 20 maja 1960 r. nr 5, s. 29. Archiwum ZNP w Ostrowcu Św.

Emilia Fronczek

odejściu na emeryturę po 2 latach pracy, biblioteka zyskała nowego kierownika, Emilię Fronczek.

Pani Emilia pracowała w bibliotece do 1979 r., ciągle podnosząc swoje kwalifikacje. Mając ukończone Studium Nauczycielskie, zdecydowała się na trzystopniowy kurs bibliotekarski, a następnie na egzamin kwalifikacyjny z zakresu bibliotekoznawstwa na wyższych studiach zawodowych, który zdała z wynikiem bardzo dobrym. Pani Emilia była nie tylko bibliotekarzem, ale także działaczką ZNP. W czasie oddelegowania jej do ZNP zastępowała ją Barbara Krzysztofek. Kolejnym kierownikiem biblioteki została

Teresa Staszewska

nie ksiąg inwentarzowych. Przez te kilkadziesiąt lat swój wkład pracy zostawiło tu 22 bibliotekarzy. Obecnie zatrudnionych jest 4 nauczycieli bibliotekarzy, w tym jeden dyplomowany i 3 mianowanych oraz pracownik administracji. Jest to bardzo sprawny zespół wystarczający do wykonywania zadań statutowych, jakie powinny spełniać biblioteki pedagogiczne.

A jak było wcześniej? Na początku księgozbiorem zajmowali się przypadkowi ludzie, traktujący tą pracę jako dodatkową. Dopiero w 1960 r. funkcje etatowego bibliotekarza powierzono Józefowi Dobrzyńskiemu, który był odpowiedzialny za organizację warsztatu pracy, sprzęt, administrowanie lokalem, gromadzenie księgozbioru i wy-

pożyczanie książek. Po jego

Anna Wieżel

w 1982 r. Anna Wieżel, która pełniła tę funkcję do 1999 r.

Anna Wieżel była właściwą osobą na właściwym miejscu. Aktywnie działała w środowisku oświatowym, podnosiła też swoje kwalifikacje zawodowe. Pani Wieżel ukończyła studia na Uniwersytecie Wrocławskim na kierunku bibliotekarstwo oraz podyplomowe studia z zakresu bibliotekoznawstwa, a następnie uzyskała II stopień specjalizacji zawodowej. Cieszyła się ogromnym uznaniem dyrekcji PBW w Kielcach, która w sprawozdaniu powizytacyjnym pisała:

[Pani Anna Wieżel] jest kierownikiem bardzo operatywnym, umiejętnie organizuje całokształt działalności biblioteki. Posiada duży autorytet w środowisku Ostrowca Św.(...). Wysoki poziom wiedzy fachowej reprezentowany przez kierownika decyduje, że praca biblioteki jest szczególnie wyróżniająca⁹.

⁹ Sprawozdanie z działalności PBW w Kielcach Filii w Ostrowcu Św., sporządzone na podstawie przeprowadzonej wizytacji w dniach 2-3 lutego 1988 r. przez Elżbietę Grzybowską, kierownika Wydziału ds. Opieki

Trudno było sprostać tak wysoko postawionej poprzeczce, ale poradziła sobie z tym kolejna kierowniczka biblioteki Teresa Staszewska.

Przyszło jej kierować biblioteką w trudnych czasach. Musiała borykać się z brakiem pieniędzy oraz kiepskim stanem technicznym budynku, który coraz bardziej dawał się we znaki. Remonty spędzały jej sen z powiek. Nagminne były akty wandalizmu: wybijano szyby w oknach, podpalamo drzwi. Z czasem proceder ten trochę zmalał na skutek wielokrotnych interwencji policji.

W momencie nabycia praw emerytalnych Teresa Staszewska przeszła na emeryturę, a obowiązki jej przejęła Barbara Pawelec, która pełni je do dzisiaj.

Kierownicy to tylko część załogi. Cała reszta to wspaniali ludzie i koleżanki. Było ich kilkunastu. Poniższa tabela przedstawia lata ich pracy i wykształcenie.

Barbara Pawelec

Tabela 1. Pracownicy Biblioteki Pedagogicznej w Ostrowcu Św. w latach 1960-2015

Imię i nazwisko	Okres zatrudnienia	Stanowisko	Wykształcenie
Józef Dobrzyński	1960-31.08.1962	kierownik	średnie pedagogiczne
Emilia Fronczek	01.09.1962- 31.08.1979	kierownik	wyższe zawodowe z zakresu bibliotekoznawstwa, kursy zawodowe
Barbara Głowania	1966-31.08.1967	nauczyciel – bibliotekarz	średnie
Henryk Spychaj	09.1967-11.1967	nauczyciel – bibliotekarz	średnie pedagogiczne
Zenobia Okręt	01.09.1967- 01.12.1968	nauczyciel – bibliotekarz	średnie pedagogiczne, kurs z zakresu bibliotekarstwa
Barbara Krzysztofek	01.09.1968- 31.08.1969	kierownik (zastępstwo)	wyższe – filologia polska
Anna Wieżel	15.12.1968- 31.08.1982 01.09.1982- 31.12.1998	nauczyciel – bibliotekarz kierownik	wyższe bibliotekarstwo, podyplomowe bibliotekoznawstwo II stopień specjalizacji
Stanisława Pobiega	01.09.1972- 31.08.1984	nauczyciel – bibliotekarz	wyższe filologia polska, kurs z zakresu bibliotekarstwa

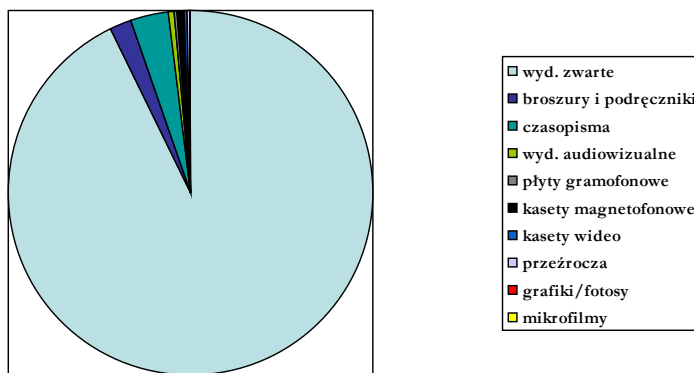
Marianna Dziulka	01.09.1974- 31.08.1984	nauczyciel – bibliotekarz	wyższe zawodowe – bibliotekoznawstwo
Zofia Wiatr	01.04.1975- 31.08.1982	nauczyciel – bibliotekarz	wyższe filologia polska
Teresa Trela (obecnie Staszewska)	01.09.1979- 31.12.1998 01.01.1999- 01.10.2004	nauczyciel – bibliotekarz kierownik	wyższe bibliotekoznawstwo
Henryka Walas	01.09.1983- 31.08.1994	nauczyciel – bibliotekarz	wyższe biblioteko- znawstwo
Krystyna Żółcińska	01.11.1983- 31.03.1984	nauczyciel – bibliotekarz	wyższe zawodowe z przygotowaniem pedagogicznym
Dorota Jakubowska	01.09.1984- 31.08.1994	nauczyciel – bibliotekarz	wyższe bibliotekoznawstwo
Alicja Zielińska	01.09.1984- 28.02.1986	nauczyciel – bibliotekarz	średnie pedagogiczne
Krystyna Bystron	01.03.1986- 28.02.1989	nauczyciel – bibliotekarz	wyższe bibliotekoznawstwo
Dorota Kula	01.09.1989 – nadal	nauczyciel – bibliotekarz	wyższe filologia słowiańska, studia podyplomowe z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej
Barbara Pawelec	01.04.1994- 31.08.1994 (1/2 etatu) 01.09.1994- 30.09.2004 01.10.2004 – nadal	nauczyciel – bibliotekarz kierownik	wyższe bibliotekoznawstwo i informacja naukowo-techniczna
Ewa Rutkowska	01.10.1994- 31.08.1995 (1/2 etatu) 01.09.1995	nauczyciel – bibliotekarz	wyższe bibliotekoznawstwo i informacja naukowo-techniczna
Monika Górczyńska	15.02.1999- 01.01.2013	nauczyciel – bibliotekarz	wyższe bibliotekoznawstwo
Agnieszka Klich	-	nauczyciel – bibliotekarz	wyższe bibliotekoznawstwo
Małgorzata Mazurek	-	nauczyciel – bibliotekarz	wyższe bibliotekoznawstwo
Justyna Polanowska	01.09.2007 – nadal	nauczyciel – bibliotekarz	wyższe bibliotekoznawstwo

Małgorzata Szurek	01.09.2007 – nadal	nauczyciel – bibliotekarz	wyższe bibliotekoznawstwo
-------------------	--------------------	------------------------------	------------------------------

4. Zbiory biblioteczne

Wg zadań statutowych biblioteka gromadzi, opracowuje, chroni, przechowuje i udostępnia użytkownikom materiały biblioteczne, w tym dokumenty piśmiennicze, zapisy obrazu i dźwięku oraz zbiory multimedialne. W kilkudziesięcioletniej historii zebrano tych zbiorów niemało. W chwili obecnej stan zbiorów (wg ksiąg inwentarzowych) przedstawia się następująco: wydawnictwa zwarte 51465 egz., broszury i podręczniki 1182 egz., czasopisma (tylko oprawione roczniki) 1810 egz., wydawnictwa audiowizualne 349 egz., płyty gramofonowe 110 egz., kasyety magnetofonowe 247 egz., kasyety video 213 egz., przezrocza 127 egz., grafiki (fotosy) 15 egz., mikrofilmy 3 egz.

Pierwszego zapisu w księdze inwentarzowej dokonano 19 października 1956 r., była to książka pt. *Praca w przedszkolu* wydana przez Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych. W tym roku stan księgozbioru osiągnął liczbę 400 woluminów. W kolejnym było tylko 70 wol. wpływów, w 1958 r. – 313 wol., w 1959 r. – 185, w 1960 r. – 241, w 1961 r. – 291, w 1962 r. – 525, w 1963 r. – 703, w 1964 r. – 516, w 1965 r. – 1682, w 1966 r. – 752, w 1967 r. – 515, w 1968 r. – 463, w 1969 r. – 594. Razem 7250 wol. Średnia liczba zakupów wyniosła w tym czasie ok. 517 książek na rok.

Źródło: Sprawozdanie opisowe za rok 2014.

W latach 1970-1984 zanotowano wpływy ogółem 28128 woluminów, co daje nam średnią rocznych zakupów 2009 wol., czyli prawie czterokrotny wzrost. Kolejne lata od 1985 do 1999 – to z kolei ponad 50% spadek zakupów w stosunku do lat ubiegłych (tylko 11180 wol.). Średnia na rok, to 798 pozycji. Niestety z przykrością należy zanotować, że okres ostatnich kilkunastu lat jest najgorszy pod względem zakupów od początków istnienia biblioteki. W latach 2000-2014 do biblioteki wpłynęło tylko 4907 książek, co daje nam niechlubny wynik 350 książek na rok. Najmniejsze zakupy zanotowano w 2009 r. – tylko 101 pozycji, a największe w 1973 r. – 3144 pozycji.

Podsumowując lata 70. można stwierdzić, że były to dla biblioteki lata tłuste, natomiast począwszy od 2008 r. daje się zauważyć ciągle spadek ilości zakupionych książek. Pozostaje mieć nadzieję, że jest to stan przejściowy i wkrótce ulegnie radykalnej poprawie.

Tabela 2. Dynamika przyrostu księgozbioru w latach 1956-2014

Lata	Łączna ilość pozyskanych woluminów
1956-1969	7250
1970-1984	28128
1985-1999	11180
2000-2014	4907
Razem:	51465

Źródło: Księgi inwentarzowe z lat 1956-2014.

Ten dość znaczny księgozbiór gromadzony był przez lata w oparciu o politykę gromadzenia zbiorów. Obecnie ta polityka ma być jeszcze ściślej skierowana w stronę użytkownika. Wszystkie zakupy mają być użyteczne. U podstaw takiego stanu rzeczy leżą głównie przyczyny ekonomiczne. Biblioteka ma zaspakajać potrzeby środowiska nauczycielskiego, studentów, uczniów oraz wszystkich osób wykazujących chęć zgłębiania wiedzy, a podstawą tego jest gruntowna znajomość oczekiwań ze strony użytkowników. Czytelnik potrzebuje bogatego, a co najważniejsze aktualnego księgozbioru. Biblioteka stara się to zapewnić poprzez kupno, prenumeratę, pozyskiwanie pozycji książkowych od sponsorów, wymianę książek za zagubione pozycje.

Mówiąc o gromadzeniu, musimy wspomnieć też o umożliwieniu czytelnikowi dostępu do informacji, nie tylko w formie tradycyjnej, ale również elektronicznej. Biblioteka zapewnia czytelnikom bezpłatne korzystanie z Internetu oraz komputerowych baz danych. Posiada też bogaty zestaw materiałów audiowizualnych. Biblioteka gromadzi zbiory w oparciu o aktualne potrzeby z zakresu pedagogiki, psychologii, socjologii. Pojawiają się też pozycje z dziedziny administracji, ekonomii, zarządzania. Prenumerowane są także czasopisma jako źródło najbardziej aktualnej wiedzy. Obecnie w prenumeracie jest 40 tytułów. Najwięcej czasopism biblioteka zamawiała w końcu lat 80., kiedy to prenumerowano 90 tytułów. Ich liczba zaczęła drastycznie spadać od 1999 r. Prenumerowano wówczas 62 czasopisma. Na uwagę zasługuje jednak fakt, że większość czasopism metodycznych prenumerowana jest ciągle od 1956 r.

Na podstawie dostępnych czasopism utworzono w latach 80. kartoteki zagadnieniowe, a obecnie artykuły z czasopism są umieszczane w elektronicznych kartotekach zagadnieniowych.

Komputeryzacja biblioteki rozpoczęła się od jednego komputera i drukarki, które użytko po likwidacji Medycznego Studium Zawodowego. Był to rok 2002. Biblioteka nie posiadała żadnego komputerowego programu bibliotecznego. Sprzęt komputerowy wykorzystywany był głównie w charakterze maszyny do pisania. Dopiero w dniu 9 grudnia 2005 r. biblioteka nieodpłatnie otrzymała 4 komputery w ramach projektu: „Internetowe centra informacji multimedialnej w bibliotekach szkolnych i pedagogicznych”.

Trzy lata później biblioteka otrzymała nowy zestaw komputerowy zakupiony przez Bibliotekę w Kielcach. Był on już w pełni wykorzystywany, wyposażony w program biblioteczny MAK. W tym czasie pełną parą odbywało się tworzenie bazy książek naszej biblioteki. Zakończenie uzupełniania retrospektywnego nastąpiło w 2012 r. Obecnie prace wykonywane są na bieżąco. Pracownicy mają do dyspozycji 3 komputery do pracy wewnętrznej, natomiast ICIM w 2011 r. wzbogaciło się o kolejne 5 komputerów. Było to możliwe dzięki dotacji z Ministerstwa Edukacji na doposażenie bazy w związku ze zmianą lokalu biblioteki. Na koniec 2014 r. biblioteka posiada 13 komputerów, notebook, kserokopiarkę Sharp, urządzenie wielofunkcyjne oraz zestaw nagłośnieniowy. Część sprzętu nieco się zestarzała i należało by go wymienić, ale w chwili obecnej są inne, ważniejsze inwestycje.

Tworzenie komputerowych baz danych niewątpliwie usprawniło codzienne czynności wykonywane w bibliotece przez pracowników, ułatwiło czytelnikom dostęp do katalogów oraz skróciło im drogę oczekiwania na potrzebną literaturę. W obecnej rzeczywistości brak czasu na wykonanie wszystkich obowiązków jest największym problemem. Stąd też konieczne jest, by maksymalnie przyspieszyć wszelkie czynności biblioteczne: zapisy, wypożyczanie książek, informację, która powinna być nie tylko szybka, ale też kompletna i różnorodna.

Rozwój automatyzacji w bibliotece służy także tworzeniu sieci współpracy z bibliotekarzami szkolnymi. Planujemy spotkania i uzgadniamy ich tematy tak, aby jak najbardziej efektywnie wykorzystać czas przeznaczony na doskonalenie i doksztalcenie. Zarówno pracownicy biblioteki jak i zapraszani goście chętnie korzystają z możliwości bezpośredniej wymiany doświadczeń. Funkcjonowanie sieci współpracy przyspiesza dostęp do informacji i daje wskazówki praktyczne, jak rozwiązywać nurtujące bibliotekarzy problemy. Ponadto usprawnia wypożyczanie międzybiblioteczne, pokazuje katalogi, z których można korzystać w poszukiwaniu materiałów, daje możliwość współtworzenia platformy e-learningowej, umożliwia monitorowanie działalności innych placówek i korzystania z dobrych praktyk, a przede wszystkim daje nam, bibliotekarzom, poczucie przynależności do grupy społecznej i wspólnoty celów. Sieć pozwala na szybkie komunikowanie, przekazywanie informacji i odbiór informacji zwrotnej.

5. Czytelnicy i czytelnictwo

Czytelnictwo w ostrowieckiej filii PBW w Kielcach kształtowało się wraz ze wzrostem księgozbioru. Początkowo z niewielkiej liczby książek korzystali tylko pracownicy Wydziału Oświaty i członkowie ZNP. Następnie dołączali nauczyciele z powiatu ostrowieckiego i opatowskiego, chociaż nie było ich wielu. Ten stan stopniowo ulegał poprawie. Sprzyjał temu przede wszystkim stały wzrost wielkości księgozbioru, przemyślane zakupy książek zaspokajające potrzeby czytelnicze użytkowników oraz coraz lepsze warunki lokalowe, o których była mowa na wstępie. Początkowo regulamin biblioteki zezwalał na zapisywanie tylko nauczycieli, pracowników oświaty i studentów kierunków nauczycielskich. Z czasem, wychodząc naprzeciw oczekiwaniom, rozszerzono krąg uprawnionych o wszystkich studiujących, pracowników administracji szkolnej, słuchaczy szkół pomaturalnych, a także uczniów szkół średnich.

W tamtym czasie był to ukłon w stronę osób chcących korzystać ze zbiorów biblioteki. Natomiast wobec coraz większego spadku czytelnictwa regulamin został zmieniony i obecnie biblioteka obsługuje wszystkich pełnoletnich mieszkańców powiatu ostrowieckiego. Liczba czytelników stale rosła aż do 2000 r., by w jego końcu osiągnąć 2677 osób. W kolejnych latach zanotowano spadek liczby zarejestrowanych użytkowników i w 2014 r. ich liczba wynosiła 1826 osób.

Zjawisko spadku ilości czytelników, choć jest to tendencja ogólnokrajowa, spowodowało, że zaczęto analizować przyczyny takiego stanu rzeczy. Na podstawie rozmów z czytelnikami ustalono, że większość nauczycieli na co dzień korzysta z zasobów bibliotek szkolnych, własnego księgozbioru podręcznego, wymiany pomiędzy zaprzyjaźnionymi nauczycielami, a zbiory biblioteki pedagogicznej są głównie wykorzystywane w procesie dokształcania bądź doskonalenia zawodowego. Od 10 lat czytelnictwo systematycznie spada. Nauczyciele uzupełnili wykształcenie, zdobyli określone stopnie awansu zawodowego i powoli zaczęli zapominać o swojej placówce. Być może ogólnodostępny Internet i możliwość korzystania z książek w różnych formatach czyni bibliotekę mniej atrakcyjną. Biblioteka podejmuje wysiłki, by zmienić ten stan rzeczy poprzez szeroko zakrojone działania promocyjne na terenie miasta i powiatu. Bibliotekarze informują o nowościach, prowadzą lekcje biblioteczne, uczestniczą w konferencjach i spotkaniach, organizują wystawy.

Naturalną konsekwencją spadku liczby czytelników jest spadek liczby wypożyczeń. Najwięcej wypożyczeń odnotowano w 2004 r. – 30329, ale już w 2014 r. było ich tylko 12959.

Tabela 3. Liczba czytelników i wypożyczeń w latach 2000-2014

Lata	Liczba czytelników	Liczba wypożyczeń	Średnia książek na jednego czytelnika
2000	2677	22805	8
2001	2436	24800	10
2002	2401	26663	11
2003	2321	28836	12
2004	2374	30329	12
2005	2326	25767	11
2006	2215	19804	9
2007	2117	15792	7
2008	2141	15268	7
2009	2350	16048	7
2010	2102	16527	8
2011	2007	13650	7
2012	1934	15566	8
2013	2015	14327	7
2014	1826	12959	7

Źródło: Sprawozdania z działalności Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach Filia w Ostrowcu Św. za lata 2000-2014.

6. Zakończenie

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach Filia w Ostrowcu Św. jest znana w środowisku lokalnym, stale uzupełnia zbiory w miarę środków budżetowych. Jej istnienie jest jednym z elementów szeroko pojętej edukacji i kultury, ponieważ umożliwia ona dostęp do książki i informacji. Specjalizacja biblioteki, a jednocześnie jej uniwersalny charakter powodują, że może być przydatna nie tylko dla osób zajmujących się nauczaniem i wychowaniem, ale także dla wszystkich tych, którzy dbają o swój rozwój osobisty i intelektualny.

Bibliografia

Dokumentacja biblioteczna

1. Kronika Biblioteki Pedagogicznej w Ostrowcu Św.
2. Księgi inwentarzowe za lata 1956-2014.
3. Sprawozdania z działalności Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej Kielcach Filia w Ostrowcu Św. za lata 1962-2014.

Opracowania

4. Adamczyk A., *Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach Filia w Ostrowcu Św. Lata 1956-1995. Próba monografii. Praca magisterska napisana pod kierunkiem dr Bożeny Pietrzyk*, Kraków, Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, 1996.

Barbara Pawelec

Filia w Pińczowie

1. Wstęp

Ponad półwieczne istnienie Pedagogicznej Biblioteki w powiecie pińczowskim, niewątpliwie znacząco wpłynęło na edukację i rozwój kulturalny jego mieszkańców.

Biblioteka przechodziła różne etapy rozwoju w zależności od nakładów finansowych przeznaczonych na jej rozwój, a w szczególności na wzbogacanie jej zbiorów. Podlegała jednak procesowi unowocześniania, mając cały czas na uwadze dobro użytkowników. Biblioteka w szczególności służyła kształcącym się i doskonalącym swój warsztat nauczycielom oraz studentom, którzy przygotowują się do zawodu nauczyciela.

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach Filia w Pińczowie, jak wszystkie biblioteki w Polsce, zgodnie z *Ustawą o bibliotekach* gromadzi, opracowuje, przechowuje i udostępnia czytelnikom swój księgozbiór, a ponadto informuje o zbiorach innych bibliotek. Prowadzi również działalność bibliograficzną, dokumentacyjną, wydawniczą, edukacyjną, popularyzatorską i instrukcyjno-metodyczną. Jest ważnym ogniwem w procesie wychowawczym. Pełni również funkcję kształcącą realizowaną poprzez rozbudzanie i rozwijanie potrzeb intelektualnych związanych z rozwojem różnych dyscyplin naukowych jak też z indywidualnymi zainteresowaniami czytelników.

Biblioteka przez cały czas swojego istnienia stwarzała warunki do poszukiwania, porządkowania i wykorzystywania informacji z różnych źródeł. Wspierała nauczycieli w ich pracy zawodowej i własnym doskonaleniu. Gromadziła zbiory pod kątem potrzeb czytelników i wykorzystania ich w procesie dydaktycznym. Dysponując warsztatem informacyjno-bibliograficznym, zestawami podręczników i programów nauczania, służąc edukacyjną informacją internetową, prowadząc zajęcia biblioteczne z młodzieżą szkolną i udzielając instruktażu metodycznego bibliotekom szkolnym, włączała się w proces reformowania systemu oświaty.

Pedagogiczna Biblioteka realizując funkcję kulturalną starała się uczestniczyć w rozwijaniu życia kulturalnego swoich użytkowników zarazem aktywnie i świadomie kształtując u nich umiejętność tworzenia i odbioru wartości kulturalnych.

Wszystkie działania filii wymagały od jej pracowników kompetentnej wiedzy, kreatywnej postawy, otwartości wobec czytelników jak i współpracy z nimi. Poprzez taką postawę tworzyli oni dobrze funkcjonującą bibliotekę w lokalnym środowisku. Dobra biblioteka jest kosztownym warsztatem pracy, ale opłacalnym, gdyż przygotowuje swoich odbiorców do życia w nowoczesnym, informacyjnym społeczeństwie. Można pokusić się o stwierdzenie, że nie ma dobrze wykształconego społeczeństwa bez dobrej biblioteki. Z tego też powodu biblioteka zasłużyła na choćby krótką uwagę z punktu widzenia jej historii, co jest też celem niniejszej pracy.

Z pewnością taki zarys historyczny biblioteki może stanowić analiza dokumentów bibliotecznych tj. arkuszy GUS, rocznych sprawozdań z pracy za dany rok kalendarzowy, sprawozdań z pracy za dany rok szkolny, planów pracy, ksiąg inwentarzowych, kroniki bibliotecznej, statutu biblioteki. Opisuje on ważniejsze działania placówki, przedstawia ją i charakteryzuje słownie oraz graficznie. Zebrane do analizy materiały pochodzą z całego okresu działania biblioteki. Należy przy tym zaznaczyć, że funkcjonowanie biblioteki było najslabiej udokumentowane w latach 70. XX w. W późniejszym okresie, aż do 2014 r. braki w dokumentowaniu pojawiają się bardzo rzadko. W niniejszym zarysie historycznym zostały dokładnie przeanalizowane wszystkie sprawozdania opisowe z pracy i formularze GUS. Zawierały one najwięcej danych liczbowych z gromadzenia i opracowania zbiorów, wypożyczeń i udostępnień oraz odwiedzin użytkowników biblioteki. Na bazie tych danych sporządzono i opisano tabele oraz przedstawiono odpowiednie wykresy.

Współczesna biblioteka z konieczności musi być nakierowana na użytkownika samodzielnego, aktywnego, precyzyjnie określającego swoje potrzeby, umiającego się poruszać nie tylko wśród zgromadzonych w bibliotece książek i czasopism, ale także wśród elektronicznych nośników informacji. W związku z tym, obecnie Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach Filia w Pińczowie nastawiona jest na komputeryzację zbiorów, pracy bibliotecznej i usług. Jej priorytetowym zadaniem jest realizacja wizji biblioteki XXI wieku. Wizję tą wyrażamy w następujących słowach:

Jesteśmy ekspertami i liderami w dziedzinie wyszukiwania informacji i oferujemy użytkownikom biblioteki usługi w oparciu o komputeryzację biblioteki, by z bogactwa informacji nagromadzonych w bibliotece, czytelnicy otrzymali esencję tj. najlepsze informacje dla siebie i w danej chwili.

Szkola Podstawowa Nr 1, w której mieściło się pierwsze lokum Biblioteki Pedagogicznej

2. Pierwszy wpis do księgi inwentarzowej

Pedagogiczna Biblioteka w Pińczowie powstała w 1951 r. W maju tego roku dokonano pierwszego wpisu do księgi inwentarzowej biblioteki. Pod numerem 1 wpisano pierwszą nabytą książkę. Był to *Pan Tadeusz* Adama Mickiewicza. Niestety, pozycja ta w 1966 r. została wycofana z księgozbioru, zaś przyczyna ubytku, z powodu braku dokumentów, nie jest znana. Jej los podzieliły także 163 pozycje nabyte w roku powstania biblioteki, a wycofane w kolejnych latach działalności. W roku powstania biblioteka wzbogaciła się łącznie o 267 woluminów, były to nabytki w większości z literatury pedagogicznej i lektury szkolne.

3. Podległość administracyjna biblioteki

Pedagogiczna Biblioteka w Pińczowie od 1951 roku funkcjonowała pod nazwą Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej. Po reformie administracyjnej, która zniósła powiaty, w 1975 r. weszła w skład Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach i przyjęła nazwę Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach Filia w Pińczowie. Pod taką nazwą funkcjonuje do dziś. Obszar działania Filii obejmuje 5 gmin powiatu pińczowskiego: Pińczów, Kije, Michałów, Złotą, Działoszyce. Jest to obszar 611,4 km², który zamieszkuje 42127 mieszkańców (dane z 2010 r.).

4. Warunki lokalowe i wyposażenie

Pierwsze lokum Pedagogicznej Biblioteki znajdowało się w Szkole Podstawowej nr 1 w Pińczowie przy ulicy Szkolnej 2. Była to sala szkolna o powierzchni 45,7 m², w której również miał swoją siedzibę Związek Nauczycielstwa Polskiego. Sala wyposażona była w zamknięte szafy, w których gromadzono zbiory biblioteczne. W 1960 r., jak podaje kronika biblioteczna takich szaf było sześć.

W 1979 r. biblioteka wzbogaciła się o dwie skrzynki katalogowe i regały biblioteczne, na których gromadzono z roku na rok powiększający się księgozbiór. Należy sądzić, że w tym momencie biblioteka i ZNP posiadały salę tylko na swoją wyłączność, przy czym chodziło o zabezpieczenie zbiorów. Zbiorami zarządzali pracownicy biblioteki, którzy ponosili material-

Czytelnia

ną odpowiedzialność za mienie biblioteki. W pomieszczeniu bibliotecznym wydzielony został kącik czytelniczy, składający się ze stolika i początkowo z dwóch, później czterech miejsc siedzących. Tak powstał obok wypożyczalni nowy dział biblioteczny – czytelnia.

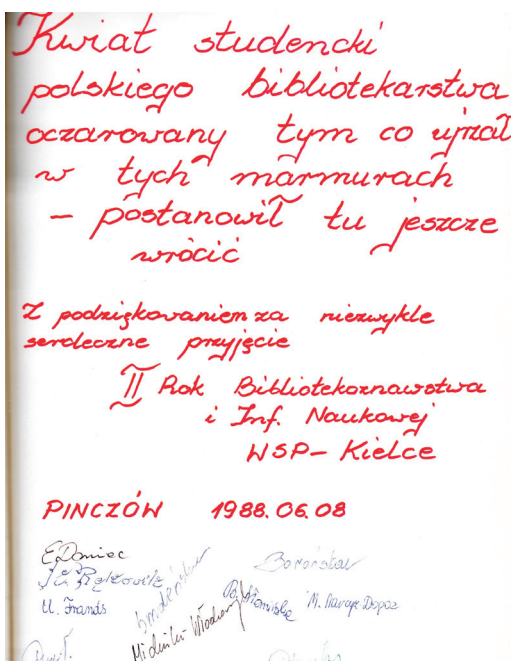
We wrześniu 1983 r. biblioteka przeprowadziła się do własnego lokalu. Był to nowo wybudowany i jak na ówczesne lata nowoczesny budynek w centrum miasta, przy ulicy Nowy Świat 3. Pomieszczono w nim również działającą po dziś dzień Miejską i Gminną Bibliotekę Publiczną, a od 1990 r. także Urząd Stanu Cywilnego. Biblioteka pedagogiczna zajęła jego wschodnie skrzydło, na pierwszym piętrze. Jej pomieszczenia miały 297,48 m² czyli około 17 % całkowitej powierzchni budynku.

Nowe lokum było bardzo wygodne, podzielone na: hol, pokój kierownika, wypożyczalnię z zapleczem magazynowym oraz czytelnię. W piwnicy biblioteki urządzono dodatkowe pomieszczenie – magazyn, w którym gromadzono czasopisma i książki rzadziej czytane lub wieloegzemplarzowe i te sukcesywnie wyselekcjonowane z księgozbioru wypożyczalni, co pozwalało na tworzenie miejsca na półkach na przyszłe nabytki. Lokal placówki został wyposażony w nowoczesny sprzęt biblioteczny. W holu stanęły piękne szafy katalogowe z kartami katalogowymi informującymi czytelników o zbiorach biblioteki. Na jego ścianach zawieszono zamykane, ekspozycyjne gabloty.

Wypożyczalnię i jej magazynowe zaplecze wyposażono w drewniane i metalowe regały na książki, czasopisma i zbiory specjalne, a warsztat pracy nauczycieli bibliotekarzy w ładę biblioteczną i dwa biurka stanowiące kąciok do opracowywania zbiorów. W czytelnicy wzdłuż ścian zainstalowano regały z książkami i czasopismami, urządzono 16 miejsc do pracy dla czytelników.

Wypożyczalnia

Wpis do kroniki bibliotecznej grupy studentów II roku Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej WSP Kielce, którzy odwiedzili bibliotekę w 1988 r.

Estetyczne i funkcjonalnie urządzone wnętrza mają znaczenie wychowawcze, bowiem kształtują poczucie piękna i ładu oraz wpływają na dobrą organizację i bezpieczeń-

stwo.

stwo pracy. Taką bibliotekę czytelnicy chętnie odwiedzają. W pierwszych latach pracy w nowoczesnej siedzibie, bibliotekę zwiedzały nawet wycieczki z różnych miast Polski i zagranicy o czym świadczą wpisy w bibliotecznej kronice.

W 2005 r. w czytelnicy zmniejszono ilość miejsc, w ten sposób wygospodarowano kąci dla czterech komputerów i wielofunkcyjnego urządzenia – skanera, drukarki i kopiarki, zakupionych w ramach programu współfinansowanego przez

Europejski Fundusz Społeczny i MEN. Jednym z celów tego projektu było ułatwienie zdobywania i przetwarzania informacji dostępnej poprzez sieć Internet oraz informacji multimedialnej. W Pińczowie powstało w ten sposób Internetowe Centrum Informacji Multimedialnej.

W Centrum użytkownicy mogą bezpłatnie korzystać z komputerów mając dostęp do Internetu, pakietu Office i pakietu edukacyjnego PWN (encyklopedia, słowniki i atlasy), oraz odpłatnie z urządzenia wielofunkcyjnego, dzięki któremu mogą skanować, kopiować oraz drukować. Stanowisko pracy nauczyciela bibliotekarza w czytelnicy również wyposażono w biblioteczny komputer i od tego roku

Maria Burek prowadzi spotkanie nauczycieli bibliotekarzy w ramach sieci współpracy i samodoskonalenia

rozpoczęły się komputerowe prace biblioteczne. Rok później utworzono komputerowy katalog książek, a zbiory opracowywane są w programie bibliotecznym MAK. Wszystkie komputery pracują w lokalnej sieci.

W 2010 r. filia otrzymała fundusz na wymianę okien w lokalu i na zakup nowoczesnej lamy bibliotecznej w wypożyczalni. Jednocześnie wypożyczalnię doposażono w nowy komputer.

Obecnie czytelnikom udostępnia się pięć komputerów z dostępem do Internetu. Kolejne trzy komputery służą do prac bibliotecznych. W czytelnicy użytkownicy korzystają z nowoczesnej kserokopiarki i urządzenia wielofunkcyjnego. Bibliotekarze korzystają z rzutnika multimedialnego do promocji placówki podczas prelekcji i lekcji bibliotecznych.

Wystąpienie Roberta Karpińskiego na I Ogólnopolskim Forum Bibliotek Pedagogicznych Krakowie

Obecność w bibliotece nowoczesnych technologii informacyjnych przyciąga i zachęca użytkowników do korzystania z jej usług oraz usprawnia pracę bibliotekarzy.

5. Pracownicy biblioteki

Dzieje biblioteki to nie tylko lokal, księgozbiór i wyposażenie, to także ludzie działający i pracujący z dużym zaangażowaniem. W tak długim okresie istnienia placówki pracowało w niej 14 nauczycieli – bibliotekarzy.

Kierownicy Biblioteki Pedagogicznej w latach 1951-2015

1951-1959 Helena Kluskiewicz
 1959-1960 Halina Cebula
 1960-1968 Stefania Molenda
 1968-1971 Elżbieta Grzybowska
 1971-1990 Helena Spaczyńska
 1990-2005 Halina Woźniak
 2005- nadal Maria Burek

Nauczyciele – bibliotekarze

Teresa Wojciechowska
 Bożena Maj
 Anna Kasprzyk
 Elżbieta Chwalińska
 Jolanta Kwietniowska
 Elżbieta Towarek
 Robert Karpiński

Obecnie w PBW w Kielcach filia w Pińczowie pracuje kierownik filii, nauczyciel dyplomowany Maria Burek, nauczyciel mianowany Robert Karpiński oraz pracownik obsługi Dorota Dziadur.

6. Zbiory

Zbiory biblioteczne to wszystkie materiały dla użytkowników gromadzone przez placówkę. Ich struktura związana jest z realizacją potrzeb czytelników. Biblioteki pedagogiczne prowadzą działalność służącą potrzebom oświaty i wychowania, w tym kształcenia i doskonalenia kadry pedagogicznej. W związku z tym biblioteka od samego początku istnienia gromadzi literaturę: pedagogiczną, socjologiczną, psychologiczną, społeczną i polityczną, naukową i popularnonaukową, oraz piękną. Zamieszczona poniżej tabela przedstawia przykładową strukturę nabytków w 1983 r.

Tabela 1. Struktura książek ze względu na treść, nabytych w 1983 r.

Rodzaj literatury	Liczba nabytków
Literatura pedagogiczna	412
Literatura psychologiczna i socjologiczna	108
Literatura społeczna i polityczna	212

Literatura naukowa i popularno naukowa	168
Piękna	167
Razem	1067

Źródło: Sprawozdanie opisowe z działalności PBW w Kielcach filia w Pińczowie za rok 1983.

Od 1975 r. wśród zbiorów bibliotecznych pojawiły się zbiory specjalne: płyty i taśmy magnetofonowe, w kolejnych latach poszerzone o grafiki, przeźrocza i kasety video. W 2007 r. w ramach rządowego programu „Uczeń i nauczyciel po lekcjach w nowoczesnej, medialnej bibliotece pedagogicznej”, a rok później w ramach programu „Uczyć bawiąc – małe dziecko w nowoczesnej, multimedialnej bibliotece” zbiory te wzbogaciły się o płyty CD i DVD z cyfrowym zapisem filmów, programów i gier komputerowych oraz książek mówionych.

W bibliotece gromadzone są również czasopisma – przede wszystkim o tematyce pedagogicznej, bibliotekarskiej, regionalnej m.in. „Głos Pińczowski” i „Tygodnik Poniedział”. Czasopisma te zostały zaprenumerowane przez bibliotekę lub pozyskiwane są jako dary.

Książki pozyskiwano głównie poprzez zakup, jako odkupione za zagubione lub jako dary od osób prywatnych, wydawnictw, różnych instytucji i organizacji pozarządowych.

W latach 80. XX w. biblioteka posiadała w pińczowskiej księgarni wydzieloną półkę. Trafiały na nią książki przywiezione do księgarni z różnych wydawnictw, które po przejściu przez kierownika filii i jego akceptacji były nabywane do biblioteki.

Z analizy dokumentów bibliotecznych wynika, że do 1990 r. placówka dysponowała wystarczającymi finansami na zakup książek. Borykała się raczej z niemożnością zakupu wystarczającej ilości książek ze względu na ich małe nakłady. Natomiast w latach następnych pojawił się proces odwrotny. Na rynku wydawniczym zaczęły powstawać nowe wydawnictwa, z roku na rok było ich coraz więcej. Wydawano więcej książek ale biblioteka w tym okresie otrzymywała coraz mniej środków na ich zakup. W latach 90. XX w. było najciężej. W latach 1994-1995 biblioteka zakupiła tylko kilkanaście pozycji zaś pozostałe nabytki stanowiły dary. Z kolei w latach 2001-2014 nastąpiła niewielka poprawa w zakresie liczby zakupionych książek.

Tabela 2. Struktura i kształtowanie się nabytków w wybranych latach działalności biblioteki

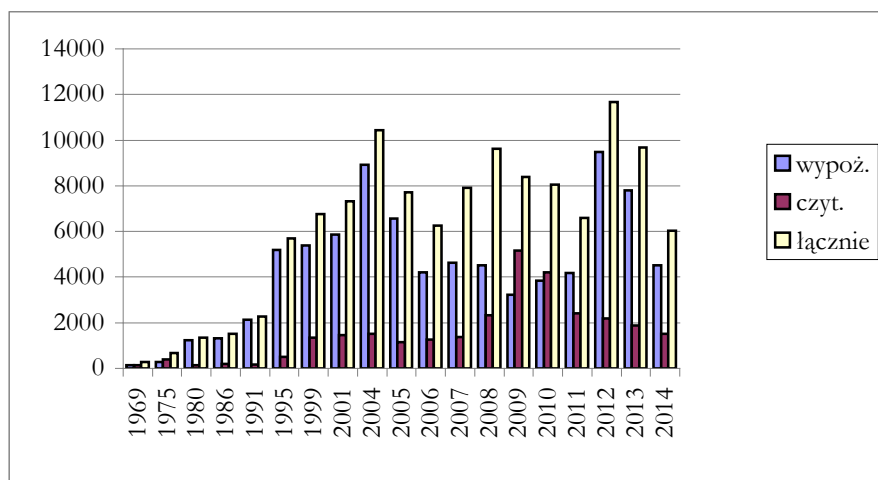
Lata	Książki	Zbiory specjalne	Nabytki ogółem
1951	267	-	267
1961	250	-	250
1966	736	-	736
1975	912	51	963
1983	1006	48	1054
1988	608	42	650
1995	105	-	105
1999	238	87	325
2001	127	14	141

2005	225	21	246
2007	513	160	673
2008	401	278	679
2009	307	-	307
2010	510	55	565
2011	442	20	462
2012	298	39	337
2013	340	-	340
2014	196	24	220

W bibliotecznej wypożyczalni jest coraz mniej nowości, ale całą sytuację ratuje zawarta 2 stycznia 2005 r. umowa między Wyższą Szkołą Umiejętności Zawodowych z siedzibą w Pińczowie, a Pedagogiczną Biblioteką Wojewódzką w Kielcach. W ramach tej umowy WSU przekazała filii w Pińczowie w depozyt swój księgozbiór, z którego korzystają jej studenci i inni użytkownicy pińczowskiej biblioteki.

Dobrze pracuje czytelnia, w której z roku na rok przybywa użytkowników ponieważ gromadzi ona prawie wszystkie zakupione nowości biblioteczne. Wydzielone z niej od 2005 r. Internetowe Centrum Informacji Multimedialnej, jest często odwiedzane przez użytkowników, co podnosi liczbę jej odwiedzin z roku na rok. W 2009 r. czytelnię odwiedziło 5169 użytkowników. Nowoczesna kserokopiarka znajdująca się w czytelnii, dostęp do czasopism zawierających aktualne wiadomości oraz miła i fachowa obsługa nauczycieli bibliotekarzy sprawiają, że czytelnicy chętnie korzystają z tego działu biblioteki.

Odwiedziny użytkowników w latach 1969-2014 w wypożyczalni, czytelnii oraz łącznie

7. Użytkownicy biblioteki

W pierwszych latach działalności placówka w poczet swoich czytelników zapisywała tylko nauczycieli. W dokumentach biblioteki z początkowych lat pracy bibliote-

ki, wymienia się nauczycieli jako użytkowników biblioteki z podziałem na nauczycieli miejskich i wiejskich. Dopiero w dokumentach z lat 80. XX w. pojawiają się studenci, a jeszcze później uczniowie, początkowo tylko klas maturalnych później również gimnazjalnych.

Od 1983 r. z chwilą kiedy biblioteka zmieniła swoje lokum, powiększyła także grupę własnych użytkowników. Stało się to ze względu na zwiększenie powierzchni użytkowej biblioteki, swobodną możliwość ustalenia godzin otwarcia filii, a także sąsiedztwo przez szerokie, oszklone drzwi z Miejską i Gminną Biblioteką Publiczną. Sprawilo to, że pedagogiczna biblioteka udostępniała zbiory szerokiemu kręgowi osób, zainteresowanych czytelnictwem i zamieszkałym w rejonie działania biblioteki. Czytelnicy różnych zawodów, odwiedzający Miejską i Gminną Bibliotekę Publiczną, jeżeli nie otrzymali tam poszukiwanej przez siebie książki przychodzili z podobnym zapytaniem do pedagogicznej biblioteki, gdzie byli obsługiwani.

W przykładowym 2008 r. użytkownikami biblioteki byli nauczyciele, studenci, uczniowie szkół średnich i gimnazjów, a także uczniowie szkół podstawowych, dla których od 2007 r. gromadzone są gry, filmy i programy multimedialne. Rejestrowano także innych czytelników, wśród których były osoby uczące się albo podnoszące swoje kwalifikacje.

Tabela 3. Odwiedziny czytelników różnych kategorii zawodowych w wypożyczalni w 2008 r.

Czytelnicy	Liczba odwiedzin
Nauczyciele przedszkoli	131
Nauczyciele szkół podstawowych	211
Nauczyciele gimnazjów	230
Nauczyciele liceów ogólnokształcących	310
Nauczyciele techników i szkół zawodowych	327
Nauczyciele pozostali /emeryci, nauczyciele – bibliotekarze, pracownicy oświatowi	400
Nauczyciele – razem	1609
Studenci	1983
Uczniowie	537
Inni czytelnicy	378
Razem	4507

Źródło: Sprawozdanie opisowe z działalności PBW w Kielcach Filia w Pińczowie za rok 2008.

8. Gromadzenie, opracowanie, udostępnianie i inne formy pracy biblioteki

Gromadzenie zbiorów bibliotecznych to wielka odpowiedzialność. Nauczyciel bibliotekarz musi posiadać dużą wiedzę o rynku wydawniczym i stale go obserwować aby spełnić określone kryteria doboru książek, czasopism i zbiorów specjalnych. Tymi

kryteriami są: przeznaczenie do celów dydaktycznych, tematyczne powiązanie z programami nauczania, aktualność i poprawność naukowa, zawartość aparatu pomocniczego, trwałość techniczna i wiele innych. Źródłami informacji dla biblioteki o ukazujących się nowościach na rynku były: środki masowego przekazu, katalogi wydawnicze, targi edukacyjne. Zakupów dokonywano w księgarniach, wydawnictwach i hurtowniach książek. Biblioteka otrzymywała także dary. W latach kryzysu finansowego, gromadzono więcej książek podarowanych niż zakupionych. Przybywały do zbiorów także książki odkupione za zagubione.

Zbiory gromadzono starannie, uwzględniając potrzeby czytelników. Nabytki szybko opracowywano i udostępniano. Pracownicy biblioteki poznawali zawartość książek oraz stosowali różne formy ich promocji, aby jak najszybciej nowości trafiły do odbiorców. Od 2006 r. nabytki biblioteki są na bieżąco opracowywane komputerowo i umieszczane na stronie internetowej filii w odpowiednich bazach. Czytelnicy mogą w nich znaleźć poszukiwane książki, czasopisma, wydawnictwa audiowizualne i audiobooki. Udostępnianie zbiorów odbywa się jeszcze metodą tradycyjną, poprzez zapis na karcie czytelnika, w oparciu o regulamin wypożyczeń i udostępnień.

Oprócz wyżej wymienionych zadań biblioteka realizuje również inne formy pracy jak, wizualna popularyzacja zbiorów poprzez wystawy czy wydawanie ulotek informujących użytkowników o swojej działalności i nowościach.

Biblioteka integruje się także ze społeczeństwem lokalnym organizując np. lekcje śpiewania oraz ciekawe prelekcje dla młodzieży. Włącza się poprzez wystawy w obchody ważnych historycznych wydarzeń w regionie i obchody świąt narodowych. Współpracuje ze stowarzyszeniami, gminnymi bibliotekami publicznymi, bibliotekami wiejskimi, bibliotekami szkolnymi i innymi instytucjami. Przykładem takiej współpracy była wystawa zatytułowana „Na odsiecz zabytkom”, w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa. Zorganizowana została wspólnie z Pedagogiczną Biblioteką Wojewódzką w Kielcach, Urzędem Marszałkowskim w Kielcach oraz Zakładem Karnym w Pińczowie.

Biblioteka w miarę możliwości stara się też wspierać inne placówki. W 2010 r. przekazała 28 książek bibliotece Zakładu Karnego w Pińczowie. Zebrała bogaty księgozbiór dla Polaków mieszkających na Ukrainie oraz dla biblioteki szkolnej w Sandomierzu, która ucierpiała z powodu powodzi w tym rejonie.

Nauczyciele – bibliotekarze, pracownicy biblioteki prowadzili lekcje biblioteczne włączając się w realizację ścieżki „Edukacja czytelnicza i medialna”. Prowadzili zajęcia na temat warsztatu informacyjnego biblioteki, wyszukiwania informacji w katalogach tradycyjnych (kartkowych) i komputerowych, zaznajamiali uczniów ze źródłami informacji. Uczyli korzystania z aparatu pomocniczego książki popularnonaukowej, sporządzania opisu bibliograficznego i bibliografii załącznikowej, prowadzili również lekcje na temat mediów i technik pracy umysłowej. Lekcje prowadzone były najczęściej metodą ćwiczeń praktycznych. Współuczestniczyli w realizacji lekcji bibliotecznych, przygotowując warsztat pracy dla ucznia i nauczyciela. Stosowali różne metody rozbudzania i rozwijania czytelnictwa wśród uczniów, a tym samym kształtowania ich kultury czytelniczej.

Biblioteka włączała się czynnie we wszelkiego rodzaju konferencje, kongresy, szkolenia i warsztaty. W 2013 r. Robert Karpiński wystąpił z prezentacją multimedialną zatytułowaną „Społeczeństwo informacyjne, a współczesny bibliotekarz”, którą wygłosił na I Ogólnopolskim Forum Bibliotek Pedagogicznych w Krakowie.

W ramach projektu „System doskonalenia nauczycieli oparty na ogólnodostępnym kompleksowym wspomaganie szkół” pracownicy biblioteki biorą udział w szkoleniach w celu podejmowania nowych zadań i wymagań jakie nakładają na nich nowe formy pracy polegające na organizacji sieci współpracy i samokształcenia dla nauczycieli oraz procesowym wspomaganie pracy szkół. Działania w ramach sieci są realizowane zarówno za pośrednictwem platformy e-learningowej jak i spotkań grupowych. Odbyły się już spotkania z nauczycielami – bibliotekarzami ze szkół z Pińczowa i powiatu pińczowskiego, w czasie których zapoznali się oni ze szczegółami dotyczącymi organizacji sieci oraz uczestniczyli w zajęciach z biblioterapii.

Każde wydarzenie z życia filii było odnotowywane na kartach kroniki bibliotecznej oraz utrwalane na licznych fotografiach, które znaleźć można w lokalnej prasie i na stronie internetowej pińczowskiej biblioteki.

9. Zakończenie

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka Filia w Pińczowie już 64 lata gromadzi z wielką starannością zbiory, pieczołowicie je przechowuje, konserwuje, uzupełnia i udostępnia zainteresowanym użytkownikom. Jej pracownicy dążą, by podstawowe prace biblioteczne zostały skomputeryzowane, a tworzone komputerowe katalogi udostępnione były w Internecie. Bibliotekarze zdają sobie sprawę, że w społeczeństwie informacyjnym rola biblioteki polega na tym aby nadążać za potrzebami czytelników i wychodzić im naprzeciw. Niewątpliwie lokalni użytkownicy mają świadomość postępu i doceniają każdą pozytywną zmianę w bibliotece.

Aby te zmiany się dokonywały, biblioteka ponosiła koszty i to zarówno te związane z zatrudnianiem wysokokwalifikowanej kadry, jak i stosowaniem najnowszej komputerowej technologii. Bardzo bowiem istotne we współczesnej bibliotece staje się zapewnienie jej użytkownikom łatwego i szybkiego dostępu do informacji oraz pomoc w nabywaniu umiejętności poszukiwania, selekcji i wykorzystywania tychże źródeł informacji.

Nowoczesne społeczeństwo, nakłada na Pedagogiczną Bibliotekę w Pińczowie coraz to nowe funkcje i role. Zakres cech dobrej biblioteki znacznie się rozszerza. Biblioteka jest centrum informacji, swoją działalnością wspomaga procesy dydaktyczne, ale stara się również prowadzić regionalne działania kulturotwórcze, polegające na organizowaniu wystaw popularyzujących wiedzę i kulturę. Włącza się aktywnie w organizowanie i uczestniczenie w lokalnych imprezach kulturalnych.

Przed nauczycielami – bibliotekarzami, pracownikami pińczowskiej biblioteki, stoją coraz to nowe wyzwania, jak tę rolę wypełniać w sposób interesujący i zadowalający czytelnika. Pedagogiczna biblioteka jest przecież jedną z wielu instytucji w powiecie pińczowskim, zapewniających dostęp do wiedzy i dóbr kultury. Istniejąca konkurencja

wymaga, że trzeba dokładać wielu starań, aby placówka cały czas była miejscem atrakcyjnym i chętnie odwiedzanym.

Bibliografia

Dokumentacja biblioteczna

1. Kronika Biblioteki.
2. Sprawozdania GUS za lata 1976-1977; 2014.
3. Sprawozdania opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Pińczowie za lata 1952, 1959, 1961, 1962-1966.
4. Sprawozdanie opisowe z działalności Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach Filia w Pińczowie za lata 1979-2014.
5. Sprawozdanie z pracy Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Pińczowie za rok szkolny 2008/2009.
6. Wzór nr 7 za lata 1990, 2009-2014.

Opracowania

7. *Biblioteka i informacja w systemie edukacji*, pod red. M. Drzewieckiego, Warszawa, 1994.
8. Hechsman K., *Biblioteki pedagogiczne – ważna sieć, ważna sprawa*, „Poradnik Bibliotekarza”, 2009, nr 3.
9. Maćkowski A., *Biblioteka otwarta*. [W:] *Rola biblioteki w społeczeństwie informacyjnym*, Kielce 2008.
10. Maj J., *Statystyka w bibliotece i jej otoczeniu*, Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Warszawa 2007.
11. Żmigrodzki Z. (red.), *Bibliotekarstwo*, Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Warszawa 1994.

Maria Burek

Filia w Sandomierzu

1. Powstanie biblioteki i jej działalność

Pierwszą księgę inwentarzową księgozbioru ówczesnej Powiatowej Biblioteki Pedagogicznej w Sandomierzu rozpoczyna wpis z 10 stycznia 1951 r. W tym czasie powstała, dla użytku nauczycieli, bibliotekę prowadziła w Szkole Podstawowej nr 2 w Sandomierzu nauczycielka języka polskiego Helena Fedosiuk. W 1955 r. księgozbiór biblioteczny został przeniesiony do Wydziału Oświaty, a funkcję bibliotekarki powierzono Annie Pawlak.

W pierwszych latach swojej działalności placówka związana była z Wojewódzką Biblioteką Pedagogiczną w Kielcach. Po reformie administracyjnej kraju w 1975 r. biblioteka stała się filią Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Tarnobrzegu. Kolejna reforma administracyjna przyniosła zmiany, w wyniku których w 1999 r. sandomierska placówka weszła w skład Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach jako jedna z jej filii.

Przez lata biblioteka w Sandomierzu borykała się z ciasnotą i brakiem miejsca na nowe książki. W 1977 r. otrzymała nowy samodzielny lokal przy ul. Sokolnickiego 6, mieszczący się na sandomierskiej starówce. Po raz kolejny, aby znaleźć miejsce dla książek zapakowanych w paczki piętrzące się stertami na zapleczu, księgozbiór wypożyczalni przeniesiono w 1990 r. do budynku po rozwiązanej PZPR przy ulicy Mickiewicza. Jednak już po roku księgozbiór wrócił na stare miejsce. W sąsiednim budynku biblioteka otrzymała dodatkowe pomieszczenia, w których urządzono czytelní. Placówka zaczęła funkcjonować w dwóch oddzielnych budynkach. Taki stan, niewystarczający już dla wielkości zgromadzonego księgozbioru, utrzymuje się do chwili obecnej.

W ostatnich latach tzn. w 2011 r. wykonano generalny remont w czytelní. W 2014-2015 r. przeprowadzono remont w wypożyczalni. Przyczyniły się one w znacznym stopniu do poprawy warunków pracy i przyniosły duży efekt wizualny dla użytkowników placówki.

2. Gromadzenie księgozbioru

Przez szereg lat, aż do 2012 r., z uwagi na to, że zbiory biblioteki służyły lokalnej społeczności, bibliotekę wspomagał Urząd Miasta Sandomierza, przekazując środki na zakup księgozbioru. Wspierali ją także ofiarni darczyńcy. Przekazywali oni nie tylko wartościowe pojedyncze pozycje czy wielotomowe wydawnictwa, ale również całe prywatne księgozbiory. Wspomnieć tu należy chociażby gromadzone przez lata i przekazane do naszej placówki księgozbiór pana Kurowskiego czy pani Anny Sawickiej.

Pod koniec 2014 r. biblioteka przejęła po likwidowanym Nauczycielskim Kolegium Języków Obcych w Sandomierzu część znajdującego się tam księgozbioru.

Tabela 1. Przyrost księgozbioru w wybranych latach

Rok	Liczna woluminów	Wartość zakupu w zł
1996	839	9063,98
2001	800	20848,73
2005	620	19939,15
2010	713	23080,93
2014	318	6265,49

W bibliotece gromadzono księgozbiór głównie z myślą o nauczycielach. Jednak nie tylko zagadnienia metodyczne, pedagogiczne czy psychologiczne były ważne dla czytelników. Studenci wielu kierunków przez lata korzystali z naszej biblioteki i często dużo łatwiej i szybciej niż w miastach uniwersyteckich mogli tu wypożyczyć potrzebne książki.

Biblioteka prenumerowała także w poprzednich latach i czyni to nadal, czasopisma w większości tematycznie związane z pedagogiką, metodyką i psychologią. Gromadzi wydawnictwa o zasięgu ogólnokrajowym jak i regionalnym.

W czytelnicy są również dostępne zbiory multimedialne, wśród nich głównie kasety i płyty Powszechnej Wideoteki Edukacyjnej, PWN i innych wydawnictw, omawiające problemy oświaty w naszym kraju oraz filmy edukacyjne mogące służyć jako pomoc dydaktyczna w nauczaniu poszczególnych przedmiotów. Gromadzone filmy obejmują wiele obszarów tematycznych: zagadnienia społeczne, język ojczysty, historię, geografę, ekonomię, matematykę, fizykę, etykę, astronomię, ekologię, edukację europejską, sztukę, technikę, medycynę, kulturę, przyrodę i informatykę.

Ważną i ciekawą część zbiorów stanowią Sandomiriana. Składają się one z ponad 300 tytułów książek dotyczących regionu. Wśród nich są prace z zakresu archeologii, historii, środowiska geograficzno-przyrodniczego, zabytków architektury i sztuki, przewodniki po mieście Sandomierzu i okolicach oraz albumy. Do najcenniejszych pozycji należy zaliczyć: wydane w 1855 r. *Opisy miast starożytnych w ziemi sandomierskiej leżących* Jana Nepomucena Chądzyńskiego, *Monografię Miasta Sandomierza* autorstwa ks. Melchiora Bulińskiego z 1879 r., *Pamiętnik Koła Sandomierzan* z 1936 r., oraz *Pamiętnik włościanina* Jana Słomki z 1929 r.

3. Wyposażenie biblioteki

W 2003 r. czytelnię wyposażono w kserokopiarkę zakupioną ze środków PBW w Kielcach, która służy głównie do wykonywania kserokopii dla czytelników.

Od grudnia 2005 r. w bibliotece uruchomiono Internetowe Centrum Informacji Multimedialnej, w ramach realizacji projektu Ministerstwa Edukacji, współfinansowanego przez Europejski Fundusz Społeczny. W związku z tym placówka została wyposażona w 4 komputery i urządzenie wielofunkcyjne (skaner, drukarkę i kopiarkę).

W 2014 r. z likwidowanego Nauczycielskiego Kolegium Języków Obcych w Sandomierzu biblioteka otrzymała meble, w tym stoły, krzesła, regały, biurka. Sprzęt ten znacznie poprawił estetykę biblioteki i komfort czytelników korzystających z jej zasobów.

4. Pracownicy biblioteki

Pracownicy PBW Filii w Sandomierzu, od lewej: Renata Jurkiewicz, Anna Strugarska, Elżbieta Kępa i Ewa Jamroziewicz

Długoletnim kierownikiem Biblioteki Pedagogicznej w Sandomierzu, od 1958 do 1990 r., była Lidia Czerwonka, której wiedza i doświadczenie wspierały placówkę i pracowników przez wszystkie te lata a także później, kiedy po przejściu na emeryturę pracowała jeszcze w niepełnym wymiarze godzin.

Tabela 2. Pracownicy Biblioteki Pedagogicznej w Sandomierzu w latach 1951-2015

Imię i nazwisko	Okres zatrudnienia	Funkcja
Helena Fedosiuk	1951-1955	nauczyciel
Anna Pawlak	1955-1958	bibliotekarz
Lidia Czerwonka	1958-1992	kierownik biblioteki od 1958 do 1990
Irena Powierża	1973-1989	bbliotekarz

Barbara Rokosz	1978-1987	bibliotekarz
Irena Żeleźnik	1985-1990	bibliotekarz
Anna Strugańska	1987 – nadal	kierownik biblioteki od 1990
Ewa Jamroziewicz	1987 – nadal	nauczyciel – bibliotekarz
Renata Jurkiewicz	1989 – nadal	nauczyciel – bibliotekarz
Halina Gołąb	1990-1992	bibliotekarz
Elżbieta Kępa	1992 – nadal	nauczyciel – bibliotekarz
Elżbieta Kalinka	1991-2009	sprzątaczką
Katarzyna Żakiewicz	2008 – nadal	magazynier – sprzątaczką

5. Użytkownicy biblioteki. Opracowanie księgozbioru

Znaczącą część czytelników w latach 1995-2014 stanowili studenci lokalnych uczelni – Wyższej Szkoły Humanistyczno-Przyrodniczej i Nauczycielskiego Kolegium Językowego. Wówczas biblioteka pedagogiczna stanowiła dla nich bogate i ważne zaplecze naukowe.

Tabela 3. Liczba czytelników i udostępnień w wybranych latach

Rok	Wypożyczalnia			Czytelnia		
	Liczba czytelników	Liczba odwiedzin	Liczba wypożyczeń	Liczba odwiedzin	Liczba udostępnionych książek	Liczba udostępnionych czasopism
1996	1748	12237	13267	3226	3421	1559
2001	1656	12435	14875	3091	7237	2427
2005	1439	10472	10280	4573	9388	10475
2010	966	6640	8830	3346	3410	3105
2014	490	6218	9176	1598	2432	2654

Od 2007 r. w bibliotece prowadzone jest komputerowe opracowanie zbiorów przy pomocy programu MAK. Do katalogu elektronicznego wprowadzane są zarówno zakupione nowości, jak i retrospektywnie, księgozbiór zakupiony wcześniej.

6. Działalność biblioteki na rzecz lokalnego środowiska

6.1. Zajęcia edukacyjne

Ciekawą formą działalności edukacyjnej były zajęcia dla młodzieży prowadzone m.in. przez pracowników wyższych uczelni np. pracownika KUL w Stalowej Woli, językoznawcę dr Annę Różyło, tłumacza mgr Mieczysława Godynia pracownika NKJO w Sandomierzu i dr Beatę Ziębę-Kołodziej dziekana Wydziału Nauk Społecznych i Humanistycznych PWSZ w Tarnobrzegu.

Pracownicy biblioteki brali udział w ogólnopolskiej akcji „Cała Polska Czyta Dzieciom” czytając bajki dzieciom w przedszkolach i szkołach. W bibliotece rozpoczęto również cykl spotkań z przedszkolakami pt. „Baśnie Świata”.

Biblioteka włączała się także w organizację i udział w różnorodnych przedsięwzięciach. Przykładem takiego działania była akcja zbiórki książek dla zalanej przez powódź w 2010 r. Szkoły Podstawowej Nr 3 w Sandomierzu.

Z inicjatywy sandomierskiej biblioteki, biblioteki pedagogiczne województwa świętokrzyskiego przeprowadziły zbiórkę lektur szkolnych dla wspomnianej szkoły. 26 maja 2011 r. w filii w Sandomierzu w obecności dyrektora Szkoły Podstawowej nr 3 Grzegorza Sochy oraz dyrektora PBW w Kielcach Urszuli Salwy odbyło się przekazanie darów. W spotkaniu uczestniczyli również bibliotekarze z filii PBW w Kielcach.

Biblioteka pedagogiczna w Sandomierzu brała również w 2013 r. udział w akcji zbiórki książek dla Polonii na Ukrainie i Białorusi, która zorganizowana została przez PBW w Kielcach. W 2011 r. placówka przyłączyła się do Ogólnopolskiego Dnia Wolnych Książek i zorganizowała akcję uwalniania książek. Działania takie prowadzone były także w czasie wakacji w 2014 r.

Współpracowaliśmy także ze Stowarzyszeniem „Dobrze, że jesteś”. Pracownicy biblioteki brali udział w Światowym Dniu Osób Niepełnosprawnych – Niewidomi są wśród nas. W oparciu o zbiory biblioteczne przygotowano zestawienie bibliograficzne tematycznie związane z osobami niewidomymi.

W bibliotece organizowane są również szkolenia dla nauczycieli – bibliotekarzy z terenu powiatu sandomierskiego w ramach tworzenia i rozwoju „Sieci współpracy i samokształcenia”. Ich koordynatorem jest Ewa Jamroziewicz.

6.2. Współpraca biblioteki z sandomierskim Wydawnictwem „Armoryka”

Od 2011 r. biblioteka współpracuje z Wydawnictwem „Armoryka”, które w jej pomieszczeniach organizuje spotkania promocyjne publikacji wydawanych w serii *Biblioteka Tradycji Sandomierskiej*. Spotkań tych odbyło się już około 20.

Do ciekawszych należał benefis sandomierskiego pisarza Andrzeja Sarwy, którego inicjatorem było Stowarzyszenie Sandomierska Strefa. Uroczystość uświetniła prezentacja książki dr Małgorzaty Ogorzałek zatytułowanej: *Andrzej Sarwa – twórczość i dokonania w 60 rocznicę urodzin*. Praca ukazuje szerokie zainteresowania oraz bogatą i różnorodną twórczość pisarza. Wśród licznie zgromadzonych gości nie zabrakło przyjaciół, czytelników oraz przedstawicieli władz miasta. W imieniu Burmistrza Sandomierza Jerzego Borowskiego gratulacje i wyrazy uznania dla Andrzeja Sar-

Zorganizowany w bibliotece benefis Andrzeja Sarwy

wy przekazał zastępca burmistrza Marek Bronkowski.

Gościem specjalnym innego interesującego spotkania promującego wspomnianą serię *Biblioteka Tradycji Sandomierskiej* była Renata Targowska. Spotkanie odbyło się 20 kwietnia 2012 r. w czytelni Biblioteki Pedagogicznej. Karolina Gajek, autorka książki: *Życie i działalność wydawniczo-księgarska sióstr Chodakowskich w Sandomierzu w latach 1892-1957* opowiadała o tym, jak książka powstawała, gdzie szukała źródeł i informacji o działalności

Promocja książki Karoliny Gajek

sióstr. Renata Targowska z rodu Chodakowskich wspominała rodzinne dzieje, mówiła też o losach pamiątek, zdjęć i zapisków. Zainteresowanie wzbudziło wznowienie w tym samym miejscu działalności Księgarni Literackiej im. Sióstr Chodakowskich.

Kolejné spotkanie przygotowane przez Wydawnictwo „Armoryka”, promowało wydany w 2 tomach *Pamiętnik 1940-1969* Wincentego Sobolewskiego. W spotkaniu uczestniczyli wnukowie autora Janusz i Piotr Sobolewscy oraz dr Piotr Sławiński, który przygotował do druku pamiętnik. To dzięki ich wysiłkom i pracy książka trafia do szerszego grona odbiorców. Pamiętnik Wincentego Sobolewskiego porusza w sposób

Promocja *Pamiętnika* Wincentego Sobolewskiego

osobisty trudną tematykę wojny i czasów powojennych, ale przedstawia także historię naszego regionu i osób z nią związanych. Autor to ceniony lekarz, bardzo oddany społeczności Sandomierza. Opisał swoje przeżycia i doświadczenia tułaczki jakich doznał. W spotkaniu uczestniczyły osoby, które знаły autora, były przez niego leczone i dla nich było to wspomnianie przeszłości im bliskiej. Na koniec wnukowie i opracowujący pamiętnik podpisali zainteresowanym publikację.

Warto dodać, że każdorazowo biblioteka otrzymuje w darze egzemplarz promowanej publikacji. W organizowanych uczestniczą osoby, którym bliska i cenna jest historia regionu.

6.3. Wystawy

W bibliotece corocznie organizowane są wystawy spójne z tematyką Europejskich Dni Dziedzictwa oraz wystawy okolicznościowe np.: „Oskar Kolberg” (połączona z prelekcją dla młodzieży, Iwony Łukawskiej, etnografa z Muzeum Okręgowego w Sandomierzu), „150 rocznica Powstania Styczniowego”, „Życie i twórczość Stefana Żeromskiego” (połączona z wykładem dr Renaty Stawowy o związkach S. Żeromskiego z Sandomierzem i okolicą), „Błogosławiony Edmund Bojanowski”, „Julian Tuwim”, „Janusz Korczak”, „Aleksander Patkowski”, „Sekrety Wszechświata”. Dużym powodzeniem cieszyły się również wystawy fotograficzne prac Janusza Kwiatkowskiego, Ewy Sierokosz, Andrzeja Kozickiego, Ewy Boczkowskiej i wiele innych.

Biblioteka udostępnia również swoje własne zbiory książkowe na wystawy tematyczne, organizowane w szkołach powiatu sandomierskiego lub przez Muzeum Okręgowe w Sandomierzu.

Bibliografia

Dokumentacja biblioteczna

1. Księgi inwentarzowe za lata 1951-2014.
2. Sprawozdania z działalności Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Tarnobrzegu Filia w Sandomierzu za lata 1980-1998.
3. Sprawozdania z działalności Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach Filia w Sandomierzu za lata 1999-2014.

Opracowania

4. Jurkiewicz R., *Współpraca Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach – Filii w Sandomierzu z Wydawnictwem Armoryka*, [W:] *Biblioteka, bibliotekarz – dla nauczyciela i ucznia*. T. 3, pod red. D. Parkity, Kielce 2012.
5. Kępa E., *Dziedzictwo – źródło tożsamości*, „Sandomierzanin”, 2014 nr 11.
6. Kępa E., *Pamiętnik 1940-1969 Wincentego Soboleńskiego*, „Sandomierzanin”, 2013 nr 12.
7. *Promocja najnowszej książki dr Piotra Sławińskiego*, „Sandomierzanin”, 2014 nr 1.
8. [Strugalska A.], *Sandomierz*, [W:] *55 lat Biblioteki Pedagogicznej w Tarnobrzegu 1952-2007*, pod red. M. Dziamby, Tarnobrzeg 2007.
9. Strugalska A., *50 lat Biblioteki Pedagogicznej w Sandomierzu*, „Sandomierzanin”, 2001 nr 3.
10. *Zbiórka lektur*, „Sandomierzanin”, 2011 nr 6.

Ewa Jamroziewicz
Renata Jurkiewicz
Elżbieta Kępa

Filia w Starachowicach

Książka jest niezawodnym przyjacielem myślącego człowieka
Józef Wasowski

1. Powstanie biblioteki

Trudno jest precyzyjnie określić początek funkcjonowania Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach Filia w Starachowicach. Według informacji zaczerpniętej z materiałów archiwalnych Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach, działającą od 1945 r. Centralną Bibliotekę Pedagogiczną Kuratorium Okręgu Szkolnego Kieleckiego w 1951 r. przemianowano na Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką z filiami znajdującymi się w miastach powiatowych, w tym bibliotekę w Starachowicach jako jedną z nich. Placówka nosiła wówczas nazwę Pedagogiczna Biblioteka Powiatowa.

Za datę powstania biblioteki można także przyjąć rok 1947. Wtedy bowiem wpisano pierwsze książki do istniejącej do dziś księgi inwentarzowej. Była to inicjatywa Leokadii Stępień (później Samela) – pracownika Wydziału Oświaty Prezydium Powiatowej Rady Narodowej, która zaopiekowała się odnalezionym po wojnie księgozbiorem. Początkowy adres biblioteki nie jest bliżej znany.

Pierwszy zbiór książek liczył 100 woluminów, a wyposażenie biblioteki było bardzo skromne: szafa dwudrzwiowa, skrzynka katalogowa, 2 skrzynki kartotekowe, 4 szuflady, biurko, 5 regałów bibliotecznych ustawionych w małym korytarzu.

2. Zmiany w podległości administracyjnej

W 1957 r. zaczęła obowiązywać opublikowana przez Ministerstwo Oświaty *Instrukcja w sprawie organizacji pedagogicznych bibliotek powiatowych*, stanowiąca pierwszą podstawę

prawną dla działalności bibliotek pedagogicznych¹. Od tej chwili Pedagogiczna Biblioteka Powiatowa w Starachowicach stała się organizacyjnie samodzielną placówką podlegającą Wydziałowi Oświaty Prezydium Powiatowej Rady Narodowej. Stąd też, w pierwszych latach funkcjonowania biblioteki jej wydatki pokrywał Wydział Oświaty Prezydium PRN w Starachowicach, później Miejski Zespół Ekonomiczno-Administracyjny Szkół (podlegający władzom powiatu).

Zajęcia prowadzone w bibliotece dla uczniów starachowickich szkół

Po zmianach administracyjnych i likwidacji ówczesnych powiatów, od 1 września 1975 r. biblioteka nosiła nazwę: Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach Filia w Starachowicach. Od tego czasu placówka nadrzędna w Kielcach przejęła sprawy finansowe i kadrowe. Od 1 stycznia 1999 r., kiedy miały miejsce kolejne zmiany administracyjne, organem prowadzącym bibliotekę stał się samorząd województwa świętokrzyskiego. Od tamtego też czasu do chwili obecnej nadzór pedagogiczny sprawuje Kuratorium Oświaty w Kielcach. Biblioteka obejmuje zasięgiem swojego działania miasto Starachowice oraz gminy: Brody, Mirzec, Pawłów i Wąchock.

3. Warunki lokalowe

W latach 1957-1964 ówczesna Pedagogiczna Biblioteka Powiatowa miała siedzibę w budynku Komitetu Powiatowego PZPR (II piętro) przy ul. dr Anki 27, obecnie ul. Konstytucji 3 Maja. Placówka zajmowała wówczas kącik w pokoju biurowym Wydziału Oświaty Prezydium PRN. Od 1964 r. biblioteka mieściła się w nowo wybudowanym Domu Nauczyciela przy ul. Partyzantów 1a, zajmując tam powierzchnię 60 m². Prawie połowę pomieszczenia przeznaczono na kącik czytelniczy. Wyodrębniono księgozbiór podręczny i ustawiono go na 1 regale. W związku z sukcesywnym powiększaniem księgozbioru, czasopism, oraz czytelników, pomieszczenia biblioteki stały się zbyt małe. Stąd też w 1976 r. udostępniono bibliotece sąsiednie pomieszczenie, dzięki czemu ogólna powierzchnia przeznaczona do jej dyspozycji wzrosła do 120 m². Wydzielono wówczas czytelnię z księgozbiorem podręcznym i informacyjno-bibliograficznym.

W kolejnych latach systematycznie powiększały się zbiory biblioteki i wzrastała liczba czytelników. Z konieczności powierzchnia czytelni stawała się częścią magazynową. Zwiększający się księgozbiór znacznie ograniczył powierzchnię czytelni z początkowo 20 miejsc dla czytelników do zaledwie kilku. Poza tym, zbiory były ciasno stłoczone na

¹ Drzewiecki M., *Biblioteki szkolne i pedagogiczne w Polsce: rola w procesie dydaktycznym i miejsce w krajowej sieci biblioteczno-informacyjnej*, Warszawa 1990, s. 81.

regalach, parapetach i każdym skrawku wolnego miejsca². Stąd też uzyskanie nowego lokalu stało się sprawą pilną³. Udało się to w 2002 r., kiedy to biblioteka zmieniła siedzibę przenosząc się na ul. Kościelną 30, gdzie znajduje się do chwili obecnej, dysponując lokalem o powierzchni 344 m².⁴ Do 31 grudnia 2012 r. lokal składał się z 2 magazynów, wypożyczalni, czytelnicy z 4 stanowiskami komputerowymi ICIM i przylegającymi do niej 3 pokojami. Pierwszy z nich stanowił magazyn czytelnicy, w drugim znajdowała się kserokopiarka i zbiory audiowizualne, w trzecim zaś były 2 stanowiska komputerowe z katalogiem on-line. W obszernym holu znalazły miejsce gabloty wystawiennicze oraz tradycyjne katalogi kartkowe.

Z początkiem stycznia 2013 r. miała miejsce reorganizacja przestrzeni bibliotecznej. W jej wyniku stanowiska komputerowe ICIM (łącznie 6) znalazły miejsce w oddzielnym pomieszczeniu, dzięki czemu zwiększyła się powierzchnia czytelnicy. Zorganizowany został kącik ksero w małym pomieszczeniu między przejściem do czytelnicy a ICIM-em. W niewykorzystanym dotychczas pomieszczeniu powstał magazyn czasopism, wypożyczalnia została zorganizowana w nowym miejscu i powstał ciąg magazynów wypożyczalni. Ponadto zostały podjęte starania o zabudowanie niewykorzystanego, przylegającego do czytelnicy tarasu, który zostałby przeznaczony na magazyn czytelnicy. Dużą powierzchnię zajmuje także obszerna klatka schodowa i korytarze.

4. Rozwój biblioteki

W latach 60. i 70. stale powiększały się zbiory biblioteczne oraz rosła liczba czytelników. Zainteresowaniem cieszył się księgozbiór podręczny i czasopiśma. W tym okresie organizowano też pierwsze wystawy tematyczne, jak również wystawy nowości wydawniczych. Wprowadzono również możliwość wypożyczeń międzybibliotecznych.

Lata 70. to szybki rozwój biblioteki i konieczność zwiększenia etatów z 1 w 1963 r. do 4 w 1975 r. Realizowano nowe zadania: lekcje biblioteczne dla uczniów, rozwijała się współpraca z Miejskim Ośrodkiem Metodycznym, działały zespoły samokształceniowe dla nauczycieli bibliotekarzy, odbywały się konferencje przedmiotowo-metodyczne, seminaria, zajęcia z przysposobienia czytelniczego dla na-

Zaduszki Regionalne: Wspomnienie o druźnie Milce

² *Trzeba im pomóc*, „Tygodnik Starachowicki”, 1995 nr 22.

³ Sowiński K., *Kto im wreszcie pomoże?*, „Gazeta Lokalna”, 1996 nr 252, s. 2.

⁴ Bryła I., *Księgozbiór w pogotowiu*, „Gazeta Starachowicka”, 2002 nr 30, s. 3; *Wielka przeprowadzka*, „Słowo Ludu”, 2002 nr 153, s. 9; *Biblioteka w nowym lokum*, „Tygodnik Starachowicki”, 2002 nr 30, s. 10.

uczycieli. W bibliotece nagrywane były w owym czasie audycje Nauczycielskiego Uniwersytetu Radiowo-Telewizyjnego⁵, placówka była punktem konsultacyjnym IKNiBO.

Tabela 1. Dynamika przyrostu księgozbioru w latach 1947-1979

Lata	Ilość pozyskanych woluminów
1947	100
1948-1960	1990
1961-1969	4286
1970-1975	8458
1976-1979	5560
Razem	20394

Źródło: Księgi inwentarzowe za lata 1947-1979.

W latach 80. systematycznie rosło czytelnictwo nauczycieli w związku z możliwością zdobywania przez nich kolejnych stopni specjalizacji zawodowych. W 1980 r. miała miejsce pierwsza selekcja księgozbioru. Zbędne książki przekazano do wielu bibliotek m.in. do biblioteki szkolnej w Tychowie Nowym. Rozpoczęto gromadzenie konpektów nauczycieli metodyków i nowatorów wydanych przez IKD ODN, prowadzono kartotekę nauczycieli posiadających specjalizacje zawodowe oraz organizowano konferencje dla nauczycieli.

W latach 90. w związku z nowymi, zmieniającymi się warunkami funkcjonowania filii, biblioteka dostosowała formy pracy do nowej sytuacji. Nawiązano współpracę z utworzoną 1 września 1990 r. Delegaturą Kuratorium Oświaty i Wychowania w Starachowicach oraz metodykami. W związku z zapotrzebowaniem czytelników zakupiono dzieła pisarzy emigracyjnych dotąd nie wydawanych w kraju.

Od 1992 r. brakowało wciąż pieniędzy na zakup nowych książek⁶. Wzrastało natomiast zainteresowanie zdobywaniem wykształcenia (tworzenie uczelni prywatnych). W związku z tym rosła liczba studentów, dla których biblioteka była jedynym źródłem pozyskiwania potrzebnej literatury. Pomoc okazali sponsorzy, których pozyskała Janina Madejska. Dzięki nim można było zachować ciągłość w gromadzeniu księgozbioru, chociaż trzeba było zrezygnować z prenumeraty niektórych czasopism.

Tydzień Bibliotek

⁵ Matias S., *Nie wykorzystane rezerwy*, „Głos Nauczycielski”, 1975 nr 12, s. 8.

⁶ *Biblioteka Pedagogiczna czeka na sponsorów*, „Słowo Ludu”, 1992 nr 31, s. 7.

Druga połowa lat 90. to okres walki o nową siedzibę. Problemem stał się przeciekający dach w pomieszczeniach biblioteki, brak pieniędzy na zakup nowych książek i czasopism oraz zaległy czynsz, przez co gospodarz budynku ZO ZNP zamierzał zapłombować pomieszczenia i zakazać korzystania z nich. Przez przeciekający dach zdarzały się zalania bibliotecznych pomieszczeń. W tych latach biblioteka obchodziła swoje 40-lecie, lecz była to cicha rocznica wobec braku funduszy i zmiany perspektyw.

Tabela 2. Dynamika przyrostu księgozbioru w latach 1980-1999

Lata	Ilość pozyskanych woluminów
1980-1985	6413
1986-1990	5373
1991-1999	3501
Razem	15287

Źródło: Księgi inwentarzowe za lata 1980-1999.

Od 2000 r. rozpoczęło się zdobywanie przez nauczycieli kolejnych stopni awansu zawodowego. Spowodowało to ponowny wzrost zainteresowania biblioteką pedagogiczną ze strony nauczycieli. W tym też roku uregulowano zaległości czynszowe, zaś w 2002 r. biblioteka zmieniła swą siedzibę.

W związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej rozpoczęto gromadzenie materiałów dotyczących tematyki unijnej. To także czas, kiedy maszyny do pisania zastąpiły komputery. Nowe narzędzia usprawniały pracę. Także czytelnicy, dzięki komputerom, zyskali możliwość szybkiego uzyskiwania informacji m.in. bibliograficznych i katalogowych.

Nieustannie, mimo okresowych trudności, gromadzono czasopisma, przede wszystkim przedmiotowo-metodyczne i dzienniki. W chwili obecnej biblioteka prenumeruje łącznie 45 tytułów.

Tabela 3. Dynamika przyrostu księgozbioru w latach 2000-2014

Lata	Ilość pozyskanych woluminów
2000-2005	2493
2006-2010	1867
2011-2014	1072
Razem	5432

Źródło: Księgi inwentarzowe za lata 2000-2014.

5. Wyposażenie, remonty, komputeryzacja

W 1947 r. księgozbiór liczył 100 woluminów, a do dyspozycji biblioteki było 5 regałów bibliotecznych, skrzynka katalogowa i 2 skrzynki kartotekowe.

Na koniec 1963 r. zbiory wzrosły do 3100 woluminów. Wyposażenie biblioteki składało się wówczas z szafy dwudrzwiowej, skrzynki katalogowej, 2 skrzynek kartotekowych, biurka oraz 5 regałów bibliotecznych.

W 1972 r. biblioteka otrzymała maszynę do pisania, a w kolejnym 1973 r. wzbogaciła się o magnetofon, telewizor i radio.

W 1975 r. księgozbiór liczył już ok. 15 tys. woluminów⁷. Aby usprawnić pracę, w 1976 r. zakupiono kolejną maszynę do pisania zaś w 1979 r. zakupiony został kalkulator, który ułatwił obliczanie danych statystycznych. W 1980 r. biblioteka otrzymała od Kuratorium Oświaty w Kielcach 5 szaf katalogowych 32-szufladkowych.

Na koniec lat 80. w skład wyposażenia wchodziło: 112 regałów bibliotecznych, 5 biurek, 27 krzeseł, 4 szafy biblioteczne i 1 biurowa, 9 stołów, 7 lamp biurowych, 4 maszyny do pisania, 2 skrzynki katalogowe oraz 5 szaf katalogowych.

Wraz ze zmianą lokalizacji biblioteka zyskała odpowiednią powierzchnię do realizowania swoich zadań. W latach 2002-2007 placówka przechodziła liczne remonty i modernizacje. W nowej siedzibie w 2003 r. wymieniono część okien, a w 2005 r. dołączono prace w tym zakresie. Przeprowadzony został również częściowy remont nieszczelnego dachu. Pomalowano ściany, ułożono glazurę i terakotę, poprawiono oświetlenie i wymieniono drzwi. Przeprowadzono też remont pomieszczeń dotychczas nieużywanych, zaniedbanych, a przeznaczonych na pomieszczenia biblioteczne. Wymieniono m.in. instalację elektryczną, ustawiono ścianki działowe wymieniono podłogi. Prace te zakończyły się w 2006 r.⁸

W tym czasie pojawiło się również nowe wyposażenie: regały, biurka, stoliki, krzesła i rolety do okien. Dzięki temu biblioteka nabrała świeżego, estetycznego wyglądu. W 2003 r. pojawiła się bardzo potrzebna użytkownikom kserokopiarka.

W 2002 r. biblioteka zyskała od sponsora pierwszy zestaw komputerowy. Kolejne 4 zestawy komputerowe oraz urządzenie wielofunkcyjne placówka otrzymała w 2005 r. z Europejskiego Funduszu Społecznego. Następne komputery i drukarki pojawiły się w 2007 r., a w 2015 r. najstarsze monitory zostały wymienione na nowsze, z płaskimi ekranami.

6. Pracownicy biblioteki

Pierwszą kierowniczką biblioteki, dzięki której placówka rozpoczęła działalność była Leokadia Stępień⁹. Założyła ona pierwszą księgę inwentarzową zbiorów. Po jej

Tydzień Kultury Języka

⁷ Świadczy usłuihi nie tylko nauczycielom, „Słowo Ludu”, 1975 nr 102, s. 6.

⁸ Pyzik K., *Biblioteka jak nowa*, „Gazeta Starachowicka”, 2007 nr 2, s. 9.

⁹ Kielek D., *Pożegnaliśmy żącnego pedagoga*, „Gazeta Starachowicka”, 2011 nr 28, s. 11.

odejściu w bibliotece została zatrudniona Janina Madejska, która była jej kierowniczką przez kolejnych 39 lat. Rozwijała bibliotekę, powiększała księgozbiór uwzględniając przy tym oczekiwania czytelników. Starła się zawsze zapewnić właściwe warunki do pracy zarówno użytkownikom, jak i pracownikom. Dzięki niej biblioteka zmieniała kilkakrotnie swoją siedzibę, aby ostatecznie znaleźć się w obecnym lokalu. Za swoją pracę była wielokrotnie doceniona, otrzymując nagrody m.in. dwukrotnie Nagrodę Ministra Oświaty i Wychowania II stopnia, Medal 40-lecia PRL, Złoty Krzyż Zasługi, a także nagrody Dyrektora PBW.

W czasie jej pracy w placówce podejmowało pracę wiele osób. Jedną z nich była Maria Pawlikowska, która od 2002 r. pełniła funkcję kierownika filii przez kolejnych 10 lat. W tym czasie przyszło jej się zmierzyć z komputeryzacją biblioteki i nowymi wyzwaniami. Wspólnie z innymi pracownikami, Aldoną Adamczyk, Beatą Kusiak, Magdaleną Staszewską, wprowadzała bibliotekę w XXI wiek.

Tabela 4. Pracownicy Biblioteki Pedagogicznej w Starachowicach w latach 1947-2015

Imię i nazwisko	Okres zatrudnienia	Stanowisko pracy
Leokadia Samela (z d. Stępień)	1947-1963	kierownik
Janina Stajniak-Madejska	1963-2002	kierownik
Ewa Kopytek (później Miernik)	1969-1971	nauczyciel
Krystyna Pękała	1971-1972	nauczyciel
Teresa Soboń	1972-1974	nauczyciel
Barbara Wolska	1974-1980	nauczyciel
Czesława Pyszczek	1975-1983	nauczyciel
Elżbieta Suchecka	1975-2006	nauczyciel – bibliotekarz
Irena Żukowska-Kumorek	1980-1984	nauczyciel
Aldona Adamczyk (z d. Dobrowolska)	1983 – nadal	nauczyciel – bibliotekarz
Maria Pawlikowska	1983-2012	nauczyciel – bibliotekarz, od 1.09.2002 r. kierownik
Beata Kusiak (z d. Kołodziej)	2002-nadal	nauczyciel – bibliotekarz
Magdalena Staszewska	2006 – nadal	nauczyciel – bibliotekarz
Monika Górczyńska	2013 – nadal	kierownik

Źródło: Dokumentacja przechowywana w Bibliotece Pedagogicznej w Starachowicach.

7. Czytelnicy

Użytkownicy biblioteki to nauczyciele pracujący w przedszkolach, wszystkich typach szkół miasta i powiatu starachowickiego, to także członkowie Uniwersytetu Trzeciego Wieku, członkowie Towarzystwa Przyjaciół Starachowic, studenci studiów dziennych i zaocznych oraz wszyscy, dla których zbiory biblioteki są atrakcyjne.

W czasie, kiedy nauczyciele masowo uzupełniali wykształcenie, na ich wniosek w 1964 r. powstała filia biblioteki w Szkole Podstawowej w Ilży. Istniała ona do końca 1973 r. W tym samym czasie, na życzenie czytelników mających trudności z dojazdem do Starachowic, biblioteka wypożyczała książki korespondencyjnie m.in. nauczycielom z Kowalkowa.

Wielu ze studiujących nauczycieli miało kłopoty z pozyskaniem potrzebnej literatury. Z myślą o nich od 1964 r. wprowadzono nową formę wypożyczeń – wypożyczenia międzybiblioteczne, w ramach których, już w pierwszym roku udostępniono czytelnikom 6 woluminów, w kolejnym – 24, a w 1971 r. aż 105.

Tabela 5. Liczba czytelników na przestrzeni lat 1963-2014

Rok	Liczba czytelników zarejestrowanych w wypożyczalni	Odwiedziny w czytelnicy	Liczba osób korzystających z wypożyczeń międzybibliotecznych
1963	283	-	-
1973	959	546	86 (ilość wol.)
1983	1077	795	23 (ilość wol.)
1993	1429	1257	9
2003	1550	2701	9
2014	1906	2969	36

Źródło: Sprawozdania za poszczególne lata działalności biblioteki, kroniki z lat 1963-1983.

8. Działalność biblioteki

Na przestrzeni kilkudziesięciu lat funkcjonowania biblioteki, placówka swoją działalnością zawsze wspierała nauczycieli, bibliotekarzy i osoby uczące się. Pracę biblioteki warunkowały i warunkują m.in. obowiązujące rozporządzenia MEN, statut, zarządzenia i wytyczne Dyrektora PBW, które w tym czasie ulegały zmianom. Główny jednak profil działalności jak i grupa odbiorców pozostawały niezmiennymi. Pomimo zmiany narzędzi, formy pracy również pozostawały takie same.

W latach 70. i 80. XX w. w ramach współpracy z Miejskim Ośrodkiem Metodycznym odbywały się w bibliotece konferencje przedmiotowo-metodyczne dla nauczycieli konkretnych przedmiotów nauczania. Od wielu lat ośrodek ten już nie istnieje. Biblioteka obecnie zaś organizuje, z własnej inicjatywy, warsztaty metodyczne dla nauczy-

Europejskie Dni Dziedzictwa

cieli wszystkich typów szkół i przedszkoli, które cieszą się ogromnym zainteresowaniem¹⁰.

Redagowany i wysyłany do szkół od 1973 r. „Biuletyn nowości”, nadal jest opracowywany i rozpowszechniany. Promowanie nowości wydawniczych i innych zbiorów biblioteki, w tym czasopism, miało i ma nadal miejsce także w postaci prezentacji ustnych i artykułów w prasie.

Odbywające się od 1972 r. lekcje biblioteczne są kontynuowane. W ostatnich latach zajęcia dla dzieci i młodzieży realizowane są w szerszym zakresie tematycznym, nawiązującym do rocznic i ważnych wydarzeń¹¹. Zajęcia te prowadzone są nie tylko w bibliotece, ale także w szkołach zlokalizowanych na terenie miasta Starachowice i powiatu starachowickiego, m.in. Osinach, Rzepinie, Wąchocku, Tychowie Starym.

Kolejną formą pracy z czytelnikami są prelekcje, które zostały zainaugurowane w 1978 r. nadal się odbywają i cieszą się zainteresowaniem¹².

Wystawy okolicznościowe i tematyczne to także działania kontynuowane od wielu lat¹³. Aktualnie, w każdym miesiącu przygotowywane są mniejsze, a raz na kilka miesięcy obszerniejsze ekspozycje.

Spotkania autorskie należą również do wcześniejszych inicjatyw. Pierwsze z nich miały miejsce w 1987 r., a ostatnie w czerwcu 2014 r.¹⁴

Od 2007 r. biblioteka współorganizowała konferencje dla nauczycieli bibliotekarzy. Spotkania te odbywały się i odbywają nadal z inicjatywy biblioteki, tyle że w zmienionej formie, w postaci seminariów i warsztatów¹⁵.

Filia w Starachowicach w 2010 r. włączyła się również w obchody Tygodnia Kultury Języka prezentując wystawę, a w kolejnych latach organizując zajęcia dla uczniów¹⁶. Ponadto od 2011 r. biblioteka aktywnie uczestniczy w organizacji obchodów Europejskich Dni Dziedzictwa angażując w te działania również inne placówki¹⁷.

Od 2013 r. cyklicznie organizowane są „Zaduszki regionalne” poświęcone pamięci osób związanych z edukacją i Starachowicami¹⁸. Od grudnia 2013 r. w bibliotece, raz w miesiącu spotyka się Grupa Literacka „Feniks”, której zawsze pomocą w zakresie

¹⁰ Majewska J., *Biblioteka otwarta na środowisko*, „Nasz Region”, 2014 nr 2, s. 15; „Być nauczycielem inaczej...”, „Gazeta Starachowicka”, 2014 nr 20, s. 16; *Rozmawiali o edukacji*, „Gazeta Starachowicka”, 2015 nr 7, s. 9.

¹¹ *Słowo o Twimie*, „Gazeta Starachowicka”, 2013 nr 19, s. 23; *Z matką Fiki*, „Gazeta Starachowicka”, 2014 nr 7, s. 23; *Edukacja w ciekawej formie*, „Gazeta Starachowicka”, 2015 nr 10, s. 11.

¹² Oziomek M., *Profesor wśród nauczycieli*, „Gazeta Starachowicka”, 2011 nr 11, s. 2; *Naukowe spotkanie*, „Gazeta Starachowicka”, 2011 nr 29, s. 17; Oziomek M., *„Wisława Szymborska, poetka osobna”*, „Gazeta Starachowicka”, 2012 nr 14, s. 17.

¹³ *Rocznicowa wystawa*, „Tygodnik Starachowicki”, 1994 nr 17, s. 6.

¹⁴ *Wagner – żeglarsz ocalony od zapomnienia*, „Gazeta Starachowicka”, 2014 nr 24, s. 17.

¹⁵ *Nova forma doskonalenia zawodowego*, „Gazeta Starachowicka”, 2014 nr 17, s. 2.

¹⁶ *Piękno ojczystego języka*, „Gazeta Starachowicka”, 2014 nr 13 s. 25.

¹⁷ Pawlikowska M., *Europejskie Dni Dziedzictwa 2011*, „Radostowa”, 2011 nr 11-12, s. 26-27; „*Nie od razu Polskę zbudowano*”, „Gazeta Starachowicka”, 2013 nr 37, s. 15; *Rozmawiali o żeglarsztwie*, „Gazeta Starachowicka”, 2014 nr 37, s. 23.

¹⁸ Ołowiak U., *Cztery pory życia Wandy Pomianowskiej*, „Tygodnik Starachowicki”, 2013 nr 49, s. 10; *Starachowickie Zaduszki dla drubny Milkci*, „Tygodnik Starachowicki”, 2014 nr 47, s. 16.

pozyskania literatury podmiotowej i przedmiotowej służą pracownicy Filii.

Od 2013 r. biblioteka promuje także swą działalność przy okazji obchodów Tygodnia Bibliotek, organizując spotkania szkoleniowe przede wszystkim dla nauczycieli bibliotekarzy¹⁹.

Placówka włącza się także w obchody rocznicowe i jubileuszowe (wojewódzkie i ogólnopolskie), organizując konkursy międzyszkolne o zasięgu powiatowym, np. z okazji

Warsztaty dla nauczycieli

10. rocznicy wstąpienia Polski do Unii Europejskiej²⁰, 150. rocznicy urodzin Stefana Żeromskiego²¹ czy spotkania dla uczniów związane z 70. rocznicą wybuchu Powstania Warszawskiego. Bierze także udział w ogólnopolskich akcjach jak np. „Narodowe Czytanie” dzieł wybitnych polskich pisarzy czy „Cała Polska czyta dzieciom”.

Biblioteka współpracuje również z Wydziałami Edukacji Urzędu Miasta i Starostwa, Uniwersytetem Trzeciego Wieku, redakcją „Regionalia”, Żeglarskim Kręgiem Starszyzny „Bejdewind”, Towarzystwem Przyjaciół Starachowic²², Państwowym Ogniskiem Plastycznym, 111 Artystyczną Drużyną Harcerską, Starachowickim Centrum Kultury, Miejską Biblioteką Publiczną oraz z mediami.

Od początku swojej działalności biblioteka służy pomocą w wyszukiwaniu materiałów na określone tematy, w dostarczaniu potrzebnej literatury. Na potrzeby czytelników opracowywane są niezmiennie od 1969 r. zestawienia bibliograficzne. Dzięki współczesnym narzędziom czas tworzenia tychże zestawień jest krótki, przez co użytkownik w niedługim czasie otrzymuje interesującą go bibliografię.

Istotna jest także codzienna praca z użytkownikami biblioteki, polegająca nie tylko na udostępnianiu zbiorów. Udziela się im wielu porad, często wymagających dłuższych poszukiwań. Preferuje się indywidualne podejście do klienta i sprostanie jego potrzebom i oczekiwaniom.

Rozpoczęte w lipcu 2007 r. prace nad katalogiem komputerowym obecnie dobiegają końca. Nowe możliwości techniczne, w tym dostęp do Internetu uatrakcyjniły ofertę usług placówki. Przez cały okres swojej działalności biblioteka przyczynia się do rozwoju intelektualnego i zawodowego nauczycieli oraz stanowi istotne wsparcie dla szerokiej grupy studentów.

¹⁹ *Tydzień bibliotek*, „Gazeta Starachowicka”, 2014 nr 22, s. 15.

²⁰ Nosowicz-Kaczorowska M., *Konkurs i wykład na rocznicę*, „Echo Dnia”, 10-11 maja 2014, s. 7.

²¹ „Żeromski znany i nieznan”, „Gazeta Starachowicka”, 2014 nr 46, s. 19.

²² *Robią razem dużo dobrego...*, „Gazeta Starachowicka”, 2012 nr 47, s. 14.

Bibliografia

Dokumentacja biblioteczna

1. Księgi inwentarzowe za lata 1947-2014.
2. Sprawozdania z działalności Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach Filia w Starachowicach za lata 1999-2014.

Opracowania

3. *Biblioteka w nowym lokum*, „Tygodnik Starachowicki”, 2002 nr 30.
4. Bryła I., *Księgozbiór w pogotowiu*, „Gazeta Starachowicka”, 2002 nr 30.
5. „Być nauczycielem inaczej...”, „Gazeta Starachowicka”, 2014 nr 20.
6. Drzewiecki M., *Biblioteki szkolne i pedagogiczne w Polsce : rola w procesie dydaktycznym i miejsce w krajowej sieci biblioteczno-informacyjnej*, Warszawa 1990.
7. *Edukacja w ciekawej formie*, „Gazeta Starachowicka”, 2015 nr 10.
8. Kielek D., *Pożegnaliśmy zuchnego pedagoga*, „Gazeta Starachowicka”, 2011 nr 28.
9. Majewska J., *Biblioteka otwarta na środowisko*, „Nasz Region”, 2014 nr 2.
10. Matias S., *Nie wykorzystane rezerwy*, „Głos Nauczycielski”, 1975 nr 12.
11. Pawlikowska M., *Zarys historii Pedagogicznej Biblioteki w Starachowicach*, „Zeszyt Starachowicki”, 2011 nr 1.
12. *Naukowe spotkanie*, „Gazeta Starachowicka”, 2011 nr 29.
13. „Nie od razu Polskę zbudowano”, „Gazeta Starachowicka”, 2013 nr 37.
14. Nosowicz-Kaczorowska M., *Konkurs i wykład na rocznicę*, „Echo Dnia”, 10-11 maja 2014.
15. *Nowa forma doskonalenia zawodowego*, „Gazeta Starachowicka”, 2014 nr 17.
16. Ołowiak U., *Cztery pory życia Wandy Pomianowskiej*, „Tygodnik Starachowicki”, 2013 nr 49.
17. Oziomek M., *Profesor wśród nauczycieli*, „Gazeta Starachowicka”, 2011 nr 11.
18. Oziomek M., *Wisława Szymborska, poetka osobna*, „Gazeta Starachowicka”, 2012 nr 14.
19. Pawlikowska M., *Europejskie Dni Dziedzictwa 2011*, „Radostowa”, 2011 nr 11-12.
20. *Piękno ojczystego języka*, „Gazeta Starachowicka”, 2014 nr 13.
21. Pyzik K., *Biblioteka jak nowa*, „Gazeta Starachowicka”, 2007 nr 2.
22. *Robią razem dużo dobrego...*, „Gazeta Starachowicka”, 2012 nr 47.
23. *Rocznicowa wystawa*, „Tygodnik Starachowicki”, 1994 nr 17.
24. *Rozmawiali o edukacji*, „Gazeta Starachowicka”, 2015 nr 7.
25. *Rozmawiali o żeglarnictwie*, „Gazeta Starachowicka”, 2014 nr 37.
26. *Słowo o Tuwimie*, „Gazeta Starachowicka”, 2013 nr 19.
27. Sowiński K., *Kto im wreszcie pomoże?*, „Gazeta Lokalna”, 1996 nr 252.
28. *Starachowickie Zaduszki dla drubny Miłki*, „Tygodnik Starachowicki”, 2014 nr 47.
29. Szczygielska M., *Działalność informacyjna Filii Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Starachowicach w latach 1989-99 : praca dyplomowa napisana pod kierunkiem dr Jolanty Dzieniałkowskiej*, Kielce, Wszechnica Świętokrzyska w Kielcach, 2000.
30. *Trzeba im pomóc*, „Tygodnik Starachowicki”, 1995 nr 22.
31. *Tydzień bibliotek*, „Gazeta Starachowicka”, 2014 nr 22.
32. *Wagner – żeglarz ocalony od zapomnienia*, „Gazeta Starachowicka”, 2014 nr 24.

33. *Wielka przeprowadzka*, „Słowo Ludu”, 2002 nr 153.
34. *Z matką Fiki*, „Gazeta Starachowicka”, 2014 nr 7.
35. *„Żeromski znany i nieznan”*, „Gazeta Starachowicka”, 2014 nr 46.

Monika Górczyńska

Filia w Staszowie

1. Powstanie biblioteki i pierwsze lata działalności

Biblioteka Pedagogiczna od 60 lat jest trwale osadzona w życiu oświatowo-kulturalnym Staszowa jako placówka upowszechniania wiedzy i kultury. Formalnie powstała 1 lipca 1955 r., a utworzono ją z myślą o wspieraniu doksztalczącej się kadry nauczycielskiej. Miała służyć także studentom. Pierwszy zapis w księdze inwentarzowej pochodzi z 3 listopada 1955 r. Początkowo biblioteka stanowiła samodzielną jednostkę podległą Inspektorowi Oświaty w Staszowie nosząc nazwę: Pedagogiczna Biblioteka Powiatowa w Staszowie¹.

Od początku staszowska placówka gromadziła księgozbiór o specyficznym, fachowym profilu. Główną jego część stanowiły pozycje z zakresów pedagogiki oraz metodyki poszczególnych przedmiotów. Z zapisów w księdze inwentarzowej wynika, że od 3 listopada 1955 r. do 31 grudnia 1955 r. zbiory biblioteki powiększyły się o 420 zakupionych książek².

Pierwszym pracownikiem pełniącym również funkcję kierownika biblioteki była Maria Grabowska, zatrudniona w wymiarze 11 godz. tygodniowo. Otrzymywała obowiązujące wtedy wynagrodzenie ryczałtowe³.

Niewiele wiadomo, gdzie mieściła się biblioteka w początkowych latach swojego istnienia. Pierwsza wzmianka na temat lokalu pochodzi ze sprawozdania opisowego z 1959 r. Wynika z niego, że placówka mieściła się przy Związku Nauczycielstwa Polskiego, a jej wyposażenie stanowiły 2 szafy, stół, krzesło oraz skrzynia katalogowa⁴.

Biblioteka prowadziła w tym czasie aktywną działalność w zakresie rozpowszechniania czytelnictwa wśród nauczycieli organizując Nauczycielskie Konferencje Czytelnicze⁵.

¹ Kowalczevska A., *W mojej pamięci: staszowskie szkolnictwo w latach 1918-1993*, Staszów 1996, s. 67.

² Księga inwentarzowa księgozbioru nr 1 Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Staszowie.

³ Umowa o pracę, sporządzona 1 lipca 1955 r. pomiędzy Wydziałem Oświaty PRN w Staszowie a Marią Grabowską.

⁴ Sprawozdanie opisowe z działalności PBP w Staszowie za rok 1959, s. 1.

⁵ Protokół z Nauczycielskiej Konferencji Czytelniczej w Staszowie z dnia 15.VI.1961 r.

2. Pracownicy biblioteki

Instrukcja w sprawie organizacji pedagogicznych bibliotek powiatowych wydana przez Ministerstwo Oświaty w 1957 r. wprowadziła zmiany w funkcjonowaniu bibliotek pedagogicznych m.in. tworząc etaty bibliotekarskie. Wielkość etatu uzależniona była od warunków pracy biblioteki, liczby nauczycieli i pracowników oświatowych w powiecie⁶.

Zgodnie z wytycznymi wspomnianej *Instrukcji*, w 1958 r. w Pedagogicznej Bibliotece Powiatowej w Staszowie zatrudniona została na pół etatu Czesława Szemraj, nauczycielka Szkoły Podstawowej nr 1 w Staszowie. Powierzono jej jednocześnie funkcję kierownika biblioteki, którą pełniła do 1961 r. W tym samym roku pracę w wymiarze całego etatu rozpoczęła Jadwiga Zych. Funkcję kierownika placówki pełniła do 1968 r.

W 1969 r. stanowisko to objęła Alicja Kowalczevska, która kierowała staszowską biblioteką do 1997 r. Przez 28 lat pracy była zaangażowanym bibliotekarzem. Z wielkim poświęceniem dbała o rozwój biblioteki. Zmagając się z trudnymi warunkami lokalowymi zawsze starała się, aby była ona miejscem przyjaznym dla czytelników. Wykazywała inicjatywę w pozyskiwaniu sponsorów dzięki którym możliwy był zakup książek. Z pasją krzewiła czytelnictwo wśród nauczycieli. Po przejściu na emeryturę, w latach 1997-2000, A. Kowalczevska zatrudniona była jeszcze w bibliotece na pół etatu. Od 1997 r. do chwili obecnej funkcję kierownika sprawuje Monika Stęplewska.

W kolejnych latach działalności biblioteki, wraz z jej rozwojem, zwiększaniem się liczby księgozbioru i ilości czytelników w placówce przybywało etatów bibliotekarskich. Od 1955 do 1959 r. bibliotekarz był zatrudniony tylko na pół etatu. W latach 1958-1970 otrzymał on już pełny etat, zaś od 1971 r. doszedł drugi pełnoetatowy pracownik. W roku 1997 utworzono dodatkowe pół etatu, zaś w 2000 r. obsada zwiększyła się do 3 etatów. Od roku 2011 do chwili obecnej staszowska biblioteka funkcjonuje w obsadzie 4 pracowników.

Na przestrzeni lat było w niej zatrudnionych łącznie 11 osób. Bibliotekarze pracujący obecnie w staszowskiej placówce legitymują się wyższym wykształceniem kierunkowym wraz z przygotowaniem pedagogicznym. Systematycznie uczestniczą w szkoleniach doskonaląc własny warsztat pracy. Podnoszona jest jakość usług bibliotecznych i efektywność pracy z użytkownikami.

Tabela 1. Pracownicy Biblioteki Pedagogicznej w Staszowie zatrudnieni w latach 1955-2015

Imię i nazwisko	Okres zatrudnienia	Funkcja
Maria Grabowska	1955-1958	kierownik biblioteki
Czesława Szemraj	1958-1961	kierownik biblioteki
Jadwiga Zych	1961-1968	kierownik biblioteki

⁶ Instrukcja w sprawie organizacji pedagogicznych bibliotek powiatowych Nr B – Oa/62/57 wydana przez Ministerstwo Oświaty, Warszawa dnia 26.IX.1957 r.

Alicja Kowalczevska	1969-1997	kierownik biblioteki
Jolanta Ciepela	1971-1982	nauczyciel – bibliotekarz
Ewa Krawczyk	1989-1990	nauczyciel 1 – bibliotekarz
Monika Stemplewska	1990 – nadal	nauczyciel – bibliotekarz od 1997 r. kierownik biblioteki
Ewa Basińska	1997 – nadal	nauczyciel – bibliotekarz
Jolanta Figacz	1999 – nadal	sprzątaczką
Dorota Wójcik	2000 – nadal	nauczyciel – bibliotekarz
Ewelina Raczyńska	2011 – nadal	nauczyciel – bibliotekarz

3. Zmiany w podległości administracyjnej

Początkowo Pedagogiczna Biblioteka Powiatowa Staszowie zgodnie z obowiązującą *Instrukcją* z 1957 r., w zakresie merytoryczno-organizacyjnym podlegała Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej w Kielcach.

W roku 1975 biblioteka została filią Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Tarnobrzegu. Stało się to na skutek zmian na administracyjnej mapie Polski i było konsekwencją utworzenia województwa tarnobrzęskiego. Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Tarnobrzegu sprawowała nadzór merytoryczny nad staszowską placówką. Natomiast sprawami finansowymi zajmował się Zespół Ekonomiczno-Administracyjny Szkół w Staszowie. W dostępnych dokumentach brak jest uzasadnienia, z jakich przyczyn w latach 1976-1977 nazwa biblioteki została zmieniona na Pedagogiczną Bibliotekę Miejską w Staszowie. Potwierdzenie tego faktu znajdujemy jednak na pieczętkach placówki widniejących w dokumentach bibliotecznych z tego okresu.

Działając w strukturze tarnobrzęskiej biblioteki wojewódzkiej, placówka w Staszowie zajmowała się głównie gromadzeniem książek oraz czasopism z zakresu pedagogiki i nauk pokrewnych, jak również literatury popularnonaukowej. Wypełniając swoje statutowe zadania służyła przede wszystkim potrzebom kształcących się i doskonalących nauczycieli, studentów oraz innych osób zainteresowanych sprawami kształcenia i wychowania⁷.

Kolejna zmiana w podległości administracyjnej biblioteki nastąpiła w 1999 r. Utworzenie województwa świętokrzyskiego spowodowało, że Biblioteka Pedagogiczna w Staszowie stała się jedną z filii Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach. Organem prowadzącym został Urząd Marszałkowski w Kielcach, zaś nadzór merytoryczny nad działalnością zaczęła sprawować PBW. Do 2013 r. teren działania biblioteki obejmował tylko powiat staszowski. Od 2012 r., po zmianie regulaminu Wypożyczalni biblioteka może udostępniać swoje zbiory wszystkim zainteresowanym mieszkańcom terenu województwa świętokrzyskiego⁸.

⁷ Statut Biblioteki Pedagogicznej w Tarnobrzegu uchwalony przez Radę Pedagogiczną w dniu 8 marca 1994 r., s. 1, 5.

⁸ Regulamin Wypożyczalni PBW w Kielcach Filia w Staszowie obowiązujący od 1.X.2012 r.

4. Lokale i wyposażenie biblioteki

W ciągu 60 lat istnienia, biblioteka kilkakrotnie zmieniała lokal. W początkach swojego funkcjonowania mieściła się przy ZNP. Następna informacja na temat lokalu pochodzi dopiero z 1969 r. Wynika z niej, że placówka znajdowała się wtedy w pomieszczeniu prywatnym, należącym do pp. Szczecinów przy ul. Krótkiej 1.

W 1972 r. bibliotekę przeniesiono na ul. Kolejową 14. W sprawozdaniu sporządzonym w 1976 r. dla potrzeb GUS czytamy, że:

Pedagogiczna Biblioteka Miejska w Staszowie mieści się przy ulicy Kolejowej 14 w budynku będącym własnością prywatną. Zajmuje lokal dwuizbowy o łącznej powierzchni 36 m². W jednym pomieszczeniu znajduje się recepcja i magazyn książek, a w drugim czytelnia – 8 miejsc. Biblioteka stara się o zmianę lokalu, gdyż ten, w którym się mieści jest bardzo ciasny⁹.

W roku 1979 właściciel lokalu wypowiedział umowę o jego wynajem. Biblioteka ponownie musiała zmienić miejsce swojego funkcjonowania i przeniesiona została na ul. Krakowską. Jednak i tam warunki do funkcjonowania nie były najlepsze. W sprawozdaniu z 1987 r. czytamy:

Warunki lokalowe pogarszają się z roku na rok. Obecnie 5 tys. woluminów zmagazynowano w pudełkach. Wynikają z tego olbrzymie trudności w udostępnianiu księgozbioru. Zalewane są sufity w czasie opadów. Ciągłe psuje się instalacja elektryczna. Pudełka z książkami umieszczone są w odległości 0,5 m od pieców kaflowych. W bibliotece jest tylko dwa miejsca stojące dla czytelników¹⁰.

Sytuacja uległa radykalnej zmianie dopiero w listopadzie 1989 r. Wtedy to, dzięki staraniom władz oświatowych i miejskich, biblioteka otrzymała lokal przy ul. Świerczewskiego 7. Mieścił się on w tzw. „Domu Partii”, zajmowanym dotychczas przez staszowski Komitet PZPR. Pomieszczenia przeznaczone na potrzeby biblioteki miały powierzchnię 157 m². Pozwoliło to na urządzenie wypożyczalni i czytelnia oraz wydzielanie magazynu książek i miejsca do prac wewnętrznych¹¹.

Czytelnia w lokalu przy ul. Świerczewskiego 7

Zmiany te, zostały tak odnotowane w sprawozdaniu z działalności biblioteki za rok 1990:

⁹ Sprawozdanie GUS Pedagogicznej Biblioteki Miejskiej w Staszowie, Staszów dnia 6.01.1976 r., s. 1.

¹⁰ Sprawozdanie z działalności PBW Filia w Staszowie za rok 1987, s. 2.

¹¹ [Stęplewska M.], *Staszów*, [W:] *55 lat Biblioteki Pedagogicznej w Tarnobrzegu, 1952-2007*, pod red. Marii Dziamby, Tarnobrzeg 2007, s. 77.

Nowe pomieszczenia biblioteki

Biblioteka posiada lokal odpowiadający bieżącym potrzebom. Księgozbiór i czasopisma są uporządkowane. Czystość i ład stwarza miłą atmosferę do pracy czytelników¹².

W 1992 r. za pieniądze pozyskane z Elektrowni Polaniec zakupiono pierwszą kserokopiarkę, która była dużym udogodnieniem dla czytelników. W późniejszym okresie zakupiono drugie podobne urządzenie.

W 2005 r. budynek przy ul. Świerczewskiego 7, w którym mie-

ściła się biblioteka i w którym, w międzyczasie, zaczęło funkcjonować Starostwo Powiatowe w Staszowie, powiększył się o nowo dobudowane skrzydło. Do uzyskanych w ten sposób dodatkowych pomieszczeń przeniesiono również bibliotekę. W tym samym roku placówka otrzymała z Ministerstwa Edukacji Narodowej kwotę 15 tys. zł. na wyposażenie uzyskanego lokalu. Zakupiono nowe meble, ładę biblioteczną, bindownicę, niszczarkę, gilotynę do papieru oraz pierwsze 3 zestawy komputerowe wraz z drukarkami.

Rok 2005 był bardzo korzystny dla placówki. W jego ostatnim kwartale, w ramach projektu Ministerstwa Edukacji Narodowej współfinansowanym przez Europejski Fundusz Społeczny, powstało Internetowe Centrum Informacji Multimedialnej. Utworzono 4 stanowiska komputerowe z dostępem do Internetu przeznaczone dla czytelników. Był to niezwykle duży postęp techniczny w bibliotece. W kolejnych latach komputerów przybywało. Uruchomiono także program komputerowy MAK służący do opracowywania i udostępniania księgozbioru.

W 2012 r. zamknięto tradycyjne katalogi kartkowe: alfabetyczny i rzeczowy. Całość księgozbioru wprowadzono do bazy elektronicznej. Dla potrzeb czytelników został udostępniony katalog on-line. Nieco później na cały księgozbiór naniesiono kody kreskowe oraz zakupiono 2 czytniki kodów. Wprowadzono także karty magnetyczne dla czytelników. Komputeryzacja biblioteki w Staszowie otworzyła nowe możliwości i sposoby wyszukiwania księgozbioru oraz ułatwiła i usprawniła jego udostępnianie.

5. Gromadzenie zbiorów. Czytelnicy. Działalność biblioteki

W ciągu kolejnych lat swojego istnienia Biblioteka Pedagogiczna w Staszowie rozwijała swoją działalność, poszerzała księgozbiór i zdobywała stałych czytelników. Przyrost księgozbioru w tym czasie kształtował się różnie. Z początku, gromadzenie zbiorów odbywało się zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Oświaty, z 1957 r. Pozyskiwano

¹²Sprawozdanie z działalności PBW Filia w Staszowie za rok 1990, s. 1.

książki pedagogiczne oraz pozycje stanowiące podstawową i uzupełniającą literaturę dla studiujących nauczycieli. Prenumerowano również czasopisma pedagogiczne. W 1976 r. było to 39 tytułów.

Biblioteka doborem księgozbioru oraz swoją działalnością zawsze wychodziła naprzeciw potrzebom środowiska nauczycielskiego oraz pracowników oświaty i kultury. Służyła także osobom, dla których wiedza pedagogiczna była nieodzownym elementem pracy zawodowej

Współczesny lokal biblioteki

lub indywidualnych zainteresowań. Specyficzny krąg czytelników: nauczyciele, studenci i uczniowie szkół średnich, swoimi potrzebami wymuszali profil zbiorów. W 1992 r. po utworzeniu w Staszowie Filii Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Kielcach, biblioteka zaczęła uzupełniać zbiory o nowości z zakresu ekonomii, zarządzania, marketingu i nauk społecznych. Było to możliwe dzięki pomocy finansowej udzielonej przez Elektrownię im. T. Kościuszki S.A. w Połańcu.

Znaczny wzrost cen książek w latach 90. powiększał koszty kompletowania zbiorów bibliotecznych. Najnowsze i najczęściej wykorzystywane pozycje książkowe włączane były do księgozbioru podręcznego.

Tabela 3. Dynamika przyrostu księgozbioru w wybranych latach

Lata	Wpływy roczne	Stan księgozbioru
1976	971	9590
1994	1235	19062
1996	538	19442
2005	322	22605
2009	318	26407
2011	221	23746
2012	153	23831
2013	265	24079
2014	119	24198

W 1994 r. biblioteka ponownie pozyskała dodatkowe fundusze na zakup nowych książek w wysokości 75 mln zł od Elektrowni w Połańcu. Z funduszy tych zakupiono 1071 woluminów z zakresu dydaktyki, pedagogiki, psychologii i prawa¹³.

W tym samym roku, w stosunku do poprzedniego, o 290 osób zwiększyła się liczba czytelników. Spowodowane było to rozwojem uczelni w Staszowie. W następnych latach liczba czytelników i wypożyczeń sukcesywnie rosła.

¹³ Sprawozdanie z działalności Biblioteki Pedagogicznej w Tarnobrzegu Filia w Staszowie za rok 1994, s. 1.

Tabela 4. Liczba czytelników i wypożyczeń w latach 1993-1994

Lata	Ogólna liczba czytelników	Nauczyciele	Studenci	Pozostali	Wypożyczenia
1993	660	367	256	37	13412
1994	950	401	400	149	19366

Działalność informacyjna w tych latach była prowadzona poprzez tworzenie i udostępnianie warsztatu informacyjnego. W tym zakresie po każdym zakupie były przygotowywane wykazy nowości, które przekazywano do szkół i doradców metodycznych. Uzupełniano również kartotekę zagadnieniową. Współpracowano z młodzieżą szkół średnich w zakresie wyrabiania nawyku samodzielnego korzystania z katalogów i bibliografii.

W 1995 r. biblioteka otrzymała ponownie fundusze na zakup książek w wysokości 5000 zł z Elektrowni w Połańcu. Z pieniędzy tych zakupiono 893 woluminy. Dzięki tym pozycjom książkowym pozyskano nowych czytelników. Liczba ich zwiększyła się w porównaniu z 1994 r. o 235 osób.

Dobrowolne wpłaty od czytelników oraz opłaty za przetrzymywanie książek, jak również wpływy za usługi kserograficzne w dużym stopniu pomagały w zakupach nowych książek. Pozyskiwano je także w formie darów od czytelników. Z uwagi na niewystarczającą ilość środków finansowych w trakcie zakupów pracownicy biblioteki dokonywali ścisłej selekcji nowości, tak aby zakupić tylko te, które były najbardziej przez czytelników poszukiwane. Ogólnie stwierdzić można, że opisane lata działalności biblioteki, pomimo trudności, były korzystne, a księgozbiór sukcesywnie się powiększał.

W latach 90. w bibliotece odbywały się zajęcia ze studentami z przysposobienia bibliotecznego. Placówka na bieżąco współpracowała z doradcami metodycznymi w zakresie popularyzowania piśmiennictwa pedagogicznego z różnych przedmiotów. Rekomendowano również ciekawe artykuły z czasopism na radach pedagogicznych.

Rok 1998 przyniósł duże zmiany systemowe i programowe w oświacie. W związku z tym biblioteka podjęła współpracę z Zamiejscowym Oddziałem Kuratorium w Staszowie. Na zaproszenia kierowane z Kuratorium upowszechniano wśród nauczycieli informacje o reformie oświaty, biorąc udział w zebraniach dyrektorów szkół, jak również prowadzono spotkania z nauczycielami bibliotekarzami.

Ze względu na narastający napływ informacji, dotyczących pogłębienia rozumienia celów i zadań reformy szkolnictwa, w bibliotece podjęto szereg działań zmierzających do jej upowszechnienia. Rozpoczęto gromadzenie literatury dotyczącej bieżącej polityki oświatowej, rozbudowano kartotekę zagadnieniową o nowe hasła dotyczące tejże reformy, w katalogu rzeczowym wyodrębniono hasło Reforma oświaty. Ponadto wznowiono prenumeratę czasopism „Dyrektor Szkoły”, „Nowe w Szkole”, „Edukacja i Dialog”, „Edukacja” i innych czasopism, będących forpocztą reform edukacyjnych. Wydzielono także w księgozbiórze podręcznym pozycje związane z reformą oświaty.

Ważnym wydarzeniem w życiu biblioteki było otrzymanie w 1997 r. pakietów kaset VHS „Powszechnej Wideoteki Edukacyjnej”. Kasety te były w tym czasie nowoczesny-

mi pomocami dydaktycznymi. Cieszyły się wśród nauczycieli dużym zainteresowaniem. W roku 2005 zbiór liczył już 197 pozycji inwentarzowych.

Przez te wszystkie lata nie zapomniano także o bibliotekarzach szkolnych. Organizowano dla nich spotkania oraz przeprowadzono indywidualne instruktaże w zakresie prowadzenia dokumentacji bibliotecznej, selekcji księgozbioru, inwentaryzacji itp. Dla nauczycieli bibliotek szkolnych gromadzono także najnowszą literaturę związaną z tematyką bibliotekarską. Informowano ich np. o wszelkich zmianach przepisów i norm dotyczących katalogowania¹⁴.

Spotkanie regionalistów z młodzieżą

W 1997 r. powstał Ekslibris biblioteki, którego autorem był Andrzej Rachoń nauczyciel – plastyk ze Szkoły Podstawowej w Osieku.

W latach wdrażania reformy oświatowej również w czytelnii, w znacznym stopniu zwiększyła się liczba nauczycieli korzystających z czasopism i książek oraz nowych programów nauczania zalecanych przez MEN.

Rok 2000 przyniósł kolejne ważne zmiany w oświacie. Wprowadzono mianowicie stopnie awansu

zawodowego nauczycieli. W pierwszych latach funkcjonowania nowych przepisów biblioteka była szczególnie miejscem, w którym nauczyciele mogli pozyskać informacje na temat procedury swojego awansu zawodowego. Aby ułatwić pedagogom to zadanie, biblioteka podjęła następujące zadania: wyselekcjonowano z czasopism artykuły dotyczące ścieżki awansu zawodowego, zakupiono szereg nowych pozycji książkowych na ten temat, zbierano wszelkie informacje o odbywających się w szkołach szkoleniach na temat awansu, a ponadto nawiązano ścisłą współpracę z metodykami.

Przez wszystkie omawiane lata biblioteka stanowiła nieocenioną bazę informacyjną o wdrażanych reformach. Gromadziła programy nauczania, materiały dotyczące integracji międzyprzedmiotowej, projektowania, oceniania, wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli, mierzenia jakości pracy szkoły, metod aktywizujących itp.

Pracownicy Biblioteki Pedagogicznej w Staszowie jako nauczyciele – bibliotekarze uczestniczyli w różnych szkoleniach metodycznych, rozpoczynali staże i zdobywali kolejne stopnie awansu zawodowego.

Nauczyciele różnych placówek oświatowych, podejmujący awans zawodowy, zgodnie z wymogami opracowywali własne publikacje metodyczne, które przekazywali do biblioteki w ramach dzielenia się wiedzą i doświadczeniem z innymi pedagogami. Był to czas, kiedy realizacja postanowień rozporządzenia w sprawie awansu, wymusiła na

¹⁴Sprawozdania z działalności Biblioteki Pedagogicznej w Tarnobrzegu Filia w Staszowie za lata 1990-1998.

nauczycielach częste korzystanie z biblioteki. Statystyka odwiedzin i wypożyczeń w staszowskiej placówce wyraźnie wzrosła.

Dbano również o przyszłych czytelników. W tym celu przeprowadzono lekcje z uczniami szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych umożliwiając im w ten sposób nawiązanie bezpośredniego kontaktu z biblioteką pedagogiczną. Wśród realizowanych tematów lekcji, były m. in. zajęcia takie jak: Poznajemy bibliotekę pedagogiczną i Wyszukiwanie informacji na określony temat.

Ciągle zmiany w kraju i oświacie nakładały na bibliotekę obowiązek dostosowania gromadzonego księgozbioru, jak również podejmowania działań zmierzających do zaspokojenia aktualnych potrzeb czytelników.

Od 2002 r., przygotowując się do wejścia Polski w struktury Unii Europejskiej, wprowadzono do szkół edukację europejską i edukację regionalną. Biblioteka popularyzowała różne źródła informacji o UE. Czyniono to np. poprzez : wystawy książek (np. Już dziś zaglądamy w przyszłość) oraz utworzenie nowych hasel w kartotece zagadnieniowej : Edukacja europejska i Edukacja regionalna. Pozyskiwano ponadto różnego rodzaju publikacje i broszury o UE, które następnie przekazywano do szkół. Szczególny nacisk kładziono na zakup księgozbioru związanego z edukacją europejską i regionalną.

Sukcesywne starania biblioteki i towarzyszenie nauczycielom na różnym poziomie zmian edukacyjnych sprawiło, że biblioteka była widoczna i bardzo dobrze postrzegana w środowisku staszowskich pedagogów.

W czerwcu 2004 r. na koncercie zorganizowanym przez Zespół Szkół nr 2 w Staszowie, biblioteka została wyróżniona dyplomem „Przyjaciel Szkoły”. W następnych latach pojawiły się kolejne wyróżnienia i podziękowania.

W 2005 r. wprowadzono zmiany w egzaminach maturalnych. Jednym z zadań maturalnych z języka polskiego było sporządzenie prezentacji na określony temat i przygotowanie do niej bibliografii załącznikowej. Wychodząc naprzeciw potrzebom uczniów i nauczycieli biblioteka wprowadziła cykl cotygodniowych zajęć z uczniami w zakresie przygotowywania bibliografii załącznikowej. W sumie odbyły się w tym roku 52 lekcje biblioteczne na ten temat.

W 2007 r. w ramach programów „Nauczyciel i uczeń po lekcjach w nowoczesnej, medialnej bibliotece pedagogicznej” oraz „Uczyć bawiąc – małe dziecko w nowoczesnej multimedialnej bibliotece pedagogicznej”, placówka wzbogaciła się o nowe zbiory audiowizualne na nośnikach CD i DVD. Zawierały one zabawy edukacyjne dla dzieci. Do końca 2014 r. zgromadzono już bogaty, liczący 364 pozycje inwentarzowych, zbiór płyt CD i DVD.

Obchody Europejskich Dni Dziedzictwa 2012 w bibliotece

W następnych latach biblioteka utrzymywała systematyczną współpracę z regionalistami, zapraszając ich na spotkania z młodzieżą. Poszerzyła współpracę z innymi instytucjami na rzecz propagowania czytelnictwa np. ze Stowarzyszeniem Bezpieczny Powiat Staszowski oraz z Polskim Stowarzyszeniem na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym w Staszowie. Przygotowywano dla nauczycieli pracujących z dziećmi niepełnosprawnymi pakiety książek i materiałów audiowizualnych „Z dobrą literaturą pedagogiczną łatwiej”.

Placówka aktywnie włączała się w obchody Europejskich Dni Dziedzictwa, przygotowując ciekawe spotkania dla młodzieży. Brała także udział w corocznych imprezach Tygodnia Kultury Języka organizowanych przez Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach.

Zwiększono intensywność prowadzenia lekcji bibliotecznych na terenie szkół. W 2013 r. było ich 15, a w 2014 r. aż 31. Odbłyło się też szereg spotkań z ciekawymi ludźmi.

Biblioteka poszukiwała także sponsorów, którzy przekazywali komplety nagród dla dzieci. Nagrody te, wręczano na organizowanych przez bibliotekę spotkaniach i konkursach. Zwiększało to ich atrakcyjność i zachęcało uczniów do uczestniczenia w nich. Poprzez organizowane lekcje, spotkania i konkursy promowano bibliotekę wśród nauczycieli. Dobra opinia biblioteki w środowisku sprawiła, że nie brakowało także darczyńców, którzy wspomagali finansowo naszą działalność. Kilkakrotnie KiZChS „Siar-kopol” w Grzybowie przekazał środki na zakup książek.

Biblioteka Pedagogiczna w Staszowie była zawsze otwarta na działania innowacyjne. W 2013 r. włączyła się w realizację projektu „Bezpośrednie wsparcie rozwoju szkół i przedszkoli poprzez wdrożenie zmodernizowanego systemu doskonalenia nauczycieli w powiecie staszowskim”.

Spotkanie nauczycieli bibliotekarzy w ramach sieci współpracy i samokształcenia

W związku z wejściem w życie Rozporządzenia MEN z 28 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych, staszowska biblioteka podjęła działania mające na celu poprawę jakości pracy szkół objętych tym projektem. Placówka przystąpiła do współpracy ze Szkolnymi Organizatorami Rozwoju Edukacji, przygotowując pakiety książek, które zostały nazwane

„Książka bliżej nauczyciela”. Wykonano także zestawienia bibliograficzne zgodnie z wylonionymi w szkołach obszarami wsparcia. Dopelnieniem aktywnego współdziałania SORE z Biblioteką Pedagogiczną w Staszowie było podpisanie w 2014 r. Porozumienia o współpracy.

Również w ramach wspomagania pracy szkół utworzono „Sieć współpracy i samokształcenia nauczycieli bibliotekarzy”, której celem jest integracja środowiska bibliotekarskiego, współdziałanie i wprowadzanie nowych form pracy. Pierwsze spotkanie organizacyjne odbyło się 10 kwietnia 2014 r. Na kolejnym, odbytym 11 września 2014 r., zorganizowano szkolenie „Tworzenie formularzy on-line w Google”. Było ono przeznaczone dla bibliotekarzy szkolnych., którzy bardzo chętnie uczestniczą w tego typu zajęciach.

Zadowolenie i pozytywne opinie użytkowników wyrażane na przestrzeni wielu lat o pracy Biblioteki Pedagogicznej w Staszowie świadczą o tym, że placówka funkcjonuje prawidłowo. Spełnia tym samym swoje cele, z których nadrzędnym jest jak najlepsze wspieranie staszowskiego środowiska oświatowego.

Bibliografia

Dokumentacja biblioteczna

1. Instrukcja w sprawie organizacji pedagogicznych bibliotek powiatowych Nr B-Oa/62/57 wydana przez Ministerstwo Oświaty, Warszawa dnia 26.IX.1957 r.
2. Księgi inwentarzowe za lata 1955-2014.
3. Protokół z Nauczycielskiej Konferencji Czytelniczej w Staszowie z dnia 15.VI.1961 r.
4. Regulamin Wypożyczalni PBW w Kielcach Filia w Staszowie obowiązujący od 1.X.2012 r.
5. Sprawozdania GUS za lata 1976-2014.
6. Sprawozdania z działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej w Staszowie za rok 1955-1975.
7. Sprawozdania z działalności Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Tarnobrzegu Filia w Staszowie za lata 1977-1998.
8. Sprawozdania z działalności Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach Filia w Staszowie za lata 1999-2014.
9. Statut Biblioteki Pedagogicznej w Tarnobrzegu uchwalony przez Radę Pedagogiczną w dniu 8 marca 1994 r., s. 1, 5.

Opracowania

10. Kowalczevska A., *W mojej pamięci : staszowskie szkolnictwo w latach 1918-1993*, Staszów, 1996.
11. [Stemplewska M.], *Staszów, [W:] 55 lat Biblioteki Pedagogicznej w Tarnobrzegu 1952-2007*, pod red. Marii Dziamby, Tarnobrzeg, 2007.

Monika Stemplewska

Filia we Włoszczowie

1. Działalność biblioteki w latach 1953-1974

Początki powstania Biblioteki Pedagogicznej we Włoszczowie sięgają marca 1953 r. kiedy to w Wydziale Oświaty i Kultury Prezydium Powiatowej Rady Narodowej zaczęto w dwóch szafach gromadzić księgozbiór z zakresu pedagogiki, metodyki nauczania, psychologii i nauk ścisłych. W miarę upływu czasu zwiększający się księgozbiór ulokowano w pokoju. Placówka przyjęła nazwę Pedagogiczna Biblioteka Powiatowa. Pod względem administracyjno-prawnym nadzór sprawował Wydział Oświaty i Kultury we Włoszczowie, a pod względem merytorycznym Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach.

W pierwszych latach prowadzeniem biblioteki zajmowali się pracownicy Wydziału Oświaty, Zygmunt Ludynia i Zygmunt Nowak. Od 1959 r. opiekę nad biblioteką przejął inspektor szkolny Franciszek Goclon. Dzięki jego staraniom w 1962 r. placówka przeprowadziła się do budynku Szkoły Zawodowej przy ul. Czarnieckiego 10 zajmując dwa małe pomieszczenia.

W 1970 r. Franciszek Goclon przeszedł na emeryturę, ale pozostał pracownikiem biblioteki, w wymiarze 10 godz. tygodniowo. W takim samym wymiarze została zatrudniona emerytowana pracownica Wydziału Oświaty, Stefania Michalewska. Księgozbiór stale się powiększał, lecz brak pełnej i wykwalifikowanej obsady kadrowej spowodował znaczne opóźnienia w katalogowaniu książek i opracowywaniu czasopism pedagogicznych. We wrześniu 1972 r. została zatrudniona na pełnym etacie Regina Beltowska, nauczycielka Szkoły Podstawowej nr 1. W sumie zatrudnione były 3 osoby, w łącznym wymiarze 1¹/₂ etatu.

Powiatowa Biblioteka Pedagogiczna we Włoszczowie swoim zasięgiem obejmowała gminy: Irządze, Krasocin, Kluczewsko, Koniecpol, Lelów, Radków, Secemin oraz 3 miasta: Koniecpol, Szczekociny i Włoszczowę.

Od 1972 r. wspólnym wysiłkiem bibliotekarzy rozpoczęto katalogowanie nieopracowanych książek z lat 50. i 60. oraz tworzenie warsztatu informacyjnego. W 1974 r. zrezygnowała z pracy Stefania Michalewska, a na jej miejsce została zatrudniona Maria Rak (pracowała do 1975).

2. Lata 1975-1998

We wrześniu 1975 r. do pracy została przyjęta Teofila Sokolińska, nauczycielka LO we Włoszczowie. Począwszy od tego roku rozszerzono działalność pedagogiczną: organizowano narady bibliotekarzy szkolnych, wysyłano nowości do szkół, przygotowywano materiały szkoleniowe na rady pedagogiczne. Z całości posiadanych zbiorów wyodrębniono księgozbiór podręczny, zapoczątkowano wypożyczanie międzybiblioteczne. Systematycznie przeprowadzano kontrole księgozbiorów nauczycielskich w bibliotekach szkolnych. Zapoczątkowano prowadzenie kartoteki zagadnieniowej.

W wyniku reformy administracyjnej zmienił się teren działania biblioteki, który objął teraz 5 gmin: Włoszczowę, Krasocin, Strawczyn, Łopuszno i Piekoszów. Pomimo tej zmiany z usług biblioteki korzystali czytelnicy z byłego powiatu włoszczowskiego. Po reorganizacji Powiatowej Rady Narodowej do biblioteki pedagogicznej zostały przekazane biurka (służyły do 2007 r.) i urządzenia takie jak: aparat telefoniczny, aparat fotograficzny, elektryczna maszyna do liczenia, radiodbiornik, magnetofon i maszyna do pisania.

W 1976 r. nadzór merytoryczny nad placówką przejęła Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach. W związku z tym zmieniła się nazwa z Powiatowej Biblioteki Pedagogicznej na Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką w Kielcach Filia we Włoszczowie. Nadzór administracyjno-finansowy sprawował Miejski Zespół Ekonomiczno-Administracyjny Szkół we Włoszczowie.

Powiększający się corocznie o kilkaset pozycji księgozbiór wypełniał po brzegi pomieszczenia biblioteki. Ze względu na trudne warunki lokalowe decyzją Inspektoratu Oświaty i Wychowania we Włoszczowie w lipcu 1977 r. biblioteka otrzymała dwa dodatkowe pomieszczenia, które przeznaczono na magazyn książek i czytelnię. W latach 1976-1977 przeprowadzono gruntowny remont magazynów bibliotecznych, zakupiono stoliki i krzesła dla czytelników oraz regały, biurka.

W 1978 r. placówka została podporządkowana Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej w Kielcach pod względem administracyjno-finansowym.

Od 1980 r. biblioteka posiadała już na bieżąco prowadzone katalogi: alfabetyczny, rzeczowy i czasopism, kartotekę regionalną oraz rejestr piśmiennictwa nauczycieli. Na przełomie lat 70. i 80. księgozbiór biblioteki wzbogacał się średnio o 1000 pozycji rocznie. Stale trwały prace nad rozbudową katalogów i opracowywaniem nabytków. W 1980 r. odeszła z pracy Teofila Sokolińska, a zatrudniona została Teresa Pośpiech.

Pierwsza strona kroniki bibliotecznej

W okresie od 1983 r. do 1987 r. warunki lokalowe ulegały pogorszeniu ze względu na zagrzybioną podłogę i ściany. W sierpniu 1985 r. w magazynie książek, z powodu zniszczonej podłogi, przewróciło się 35 regalów. Ze względu na zły stan techniczny zajmowanego budynku Państwowa Inspekcja Pracy z dniem 28 października 1985 r. wstrzymała działalność usługową biblioteki. W tym samym roku zwolniła się z pracy Teresa Pośpiech. Od 13 kwietnia 1987 r. wznowiono działalność w pomieszczeniach wynajętych od Spółdzielni Mieszkaniowej „Lokator” na os. Broniewskiego 14. We wrześniu 1987 r. została zatrudniona Maria Zielińska, a Regina Beltowska, będąca na emeryturze od 1988 r., pozostała pracownikiem biblioteki w wymiarze $\frac{3}{4}$ etatu.

Ponieważ biblioteka początkowo zajmowała powierzchnię 82 m², udostępniano tylko 18 tys. woluminów. Pozostały księgozbiór i czasopisma przechowywano w paczkach. W wąskim pomieszczeniu udostępnione były katalogi, kartoteka zagadnieniowa, regały na bieżącą prenumeratę czasopism oraz stanowisko dla bibliotekarza. Konieczne było pakowanie starych pozycji, aby udostępnić nowości. Część sprzętu bibliotecznego (stołki, krzesła, regały) przechowywane były w Państwowym Przedszkolu nr 5.

W tym czasie stale trwały prace nad katalogowaniem książek zakupionych w latach 1985-1987, a także nad rozbudową kartoteki zagadnieniowej z dziedziny oświaty i wychowania, metodyki nauczania, bibliotekarstwa oraz kartoteki regionalnej.

W 1991 r. rozpoczęto budowę nowego budynku dla biblioteki publicznej i pedagogicznej przy ul. Kościuszki. Ze względu na brak środków finansowych w kwietniu 1992 r. Kuratorium Oświaty w Kielcach wstrzymało budowę części przeznaczony dla biblioteki pedagogicznej.

We wrześniu tego roku biblioteka uzyskała dodatkowe 75 m² od SM „Lokator”. Dzięki temu wydzielona została przestronna wypożyczalnia i czytelnia, a tym samym udostępniony mógł zostać cały księgozbiór. Systematycznie prowadzono prace nad warsztatem informacyjnym. Potrzeby czytelników wymogły utworzenie nowych działów w katalogu rzeczowym i kartotece zagadnieniowej. Przeprowadzono selekcję przestarzałego księgozbioru, na bieżąco uzupełniano kanon lektur szkolnych. Pracownicy biblioteki uczestniczyli w zespołach samokształceniowych nauczycieli klas 1-3 i wychowania przedszkolnego prezentując nowości dla tych poziomów nauczania i wychowania. Począwszy od 1993 r. stale wzrastała liczba czytelników, w szczególności nauczycieli uzupełniających swoje wykształcenie.

W 1995 r. zrezygnowała z pracy Regina Beltowska, która pracowała w bibliotece 23 lata. We wrześniu tego roku została zatrudniona Justyna Kowalska.

O ile warunki lokalowe były bardzo dobre, to w znacznym stopniu zaczęły maleć środki finansowe na

Wypożyczalnia (2000 r.)

zakup nowości. Począwszy od 1996 r. biblioteka zaczęła gromadzić kasety VHS z Powszechnej Wideoteki Edukacyjnej uzupełniające treści kształcenia na poziomie szkoły podstawowej i średniej.

16 lutego 1996 r. biblioteka była współorganizatorem wystawy „Twórczość nauczycieli Ziemi Włoszczowskiej” przygotowanej z okazji obchodów 90-lecia Związku Nauczycielstwa Polskiego, na których zaprezentowano *Bibliografię piśmiennictwa nauczycieli Ziemi Włoszczowskiej za lata 1970-1995*.

W styczniu 1997 r. nastąpiła kolejna przeprowadzka. Tym razem do budynku po byłym internacie Liceum Ogólnokształcącego przy ul. Wiśniowej 10. Początkowo biblioteka zajmowała 6 pomieszczeń od strony północnej na pierwszym piętrze. Wydzielono w nich wypożyczalnię i czytelnię. Poza biblioteką lokale zajmowały tu także inne instytucje, m. in. Związek Nauczycielstwa Polskiego, Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, Cech Rzemiosł Różnych. Większość pomieszczeń była jednak niezagospodarowana.

3. Lata 1999-2015

Po wprowadzeniu reformy administracyjnej kraju w styczniu 1999 r., w zajmowanym budynku rozpoczęło urzędowanie starostwo powiatowe. Po utworzeniu powiatu włoszczowskiego biblioteka objęła swoją działalnością gminy: Kluczewsko, Krasocin, Moskorzew, Radków, Secemin i Włoszczowę.

Od stycznia 1999 r. organem prowadzącym dla Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej i jej filii stał się samorząd wojewódzki, a organem sprawującym nadzór pedagogiczny Kuratorium Oświaty w Kielcach.

W związku z wprowadzeniem reformy oświaty 1 września 1999 r. przystąpiono do gromadzenia materiałów na temat nowego ustroju szkolnego, reformy programowej, egzaminów wewnętrznych i zewnętrznych oraz awansu zawodowego nauczycieli. Dokonano gruntownej przebudowy kartoteki zagadnieniowej z zakresu pedagogiki. Wprowadzono wiele nowych haseł związanych z reformą systemu edukacji, przebudowano kartotekę metodyczną. Biblioteka zaczęła pozyskiwać od wydawnictw nowe programy nauczania i podręczniki. Nastąpił znaczny wzrost czytelnictwa nauczycieli wszystkich szczebli nauczania.

W kompleksowej reformie systemu edukacji została zatwierdzona podstawa programowa ustanawiająca priorytety w szkolnictwie. Wśród nich znalazła się międzyprzedmiotowa ścieżka edukacyjna „Edukacja regionalna – dziedzictwo kulturowe w regionie”.

Wypożyczalnia (2015 r.)

Wcześniej problematyka regionalna była realizowana przede wszystkim w nauczaniu początkowym oraz w wyższych klasach, w zależności od intencji nauczycieli. Po wprowadzeniu reformy oświaty znalazła się wśród treści obligatoryjnych, co skłoniło nauczycieli do wdrożenia w pracy tematyki „małej ojczyzny” oraz budowy nowoczesnych programów.

Popularyzacji zbiorów regionalnych służyły i służą tematyczne zestawienia bibliograficzne, ułatwiające czytelnikom wyszukiwanie informacji na temat regionu: „Oświata Ziemi Włoszczowskiej do roku 2002” (2003), „Zasłużeni dla Ziemi Włoszczowskiej” (2003), „Włoszczowa – historia, sztuka, przyroda” (2005), „Historia miejscowości powiatu włoszczowskiego” (2006), „Sztuka Ziemi Włoszczowskiej” (2007), „Twórczość literacka regionu włoszczowskiego” (2007), „Oświata Ziemi Włoszczowskiej za lata 2003-2007” (2008), „Stefan Czarniecki z Czarnicy” (2015).

W gromadzeniu księgozbioru regionalnego duży udział mieli darczyńcy, Starostwo Powiatowe we Włoszczowie, Włoszczowskie Towarzystwo Krzewienia Kultury, Włoszczowskie Towarzystwo Historyczne. Wiele publikacji przekazali twórcy lokalni, w tym Tadeusz Stolarski i Stanisław Janacek. Od lat sukcesywnie wzrasta zainteresowanie zbiorami regionalnymi.

W marcu 2000 r. nastąpiła częściowa przeprowadzka. Biblioteka opuściła 3 pomieszczenia od strony północnej przenosząc z nich księgozbiór do dużej sali od strony południowej. Urządzono w niej wypożyczalnię i małą czytelnię. We wrześniu tego roku odeszła na emeryturę Maria Zielińska, a zatrudniona została Sylwia Jaśkowska (obecnie Balsam).

W związku z licznymi publikacjami nauczycieli ukazującymi się w prasie lokalnej, głównie w „Głosie Włoszczowy”, opracowano bibliografię *Piśmiennictwo nauczycieli Ziemi Włoszczowskiej za lata 1996-2001*.

9 kwietnia 2003 r. biblioteka zorganizowała w kawiarni „U Starosty” promocję książki Teofili Sokolińskiej *Czarnieccy z Czarnicy w służbie królów i Rzeczypospolitej*. Autorka była pracownicą filii włoszczowskiej w latach 1975-1980. Spotkanie zostało zorganizowane we współpracy z Oficyną Wydawniczą „Ston 2”. W jego trakcie bardzo wielu gości włączyło się do dyskusji, podkreślając duże znaczenie książki w edukacji regionalnej młodego pokolenia. Po zakończeniu dyskusji wszyscy zebrani goście zostali zaproszeni do obejrzenia wystawy „Publikacje z Ziemi Włoszczowskiej”. Wydawnictwa zostały wyeksponowane w działach tematycznych: Historia Ziemi Włoszczowskiej, Publikacje samorządowe, Twórczość literacka, Spotkanie z pisarką Teofilą Sokolińską (5 lutego 2015 r.)

Oświata i kultura. Zainteresowanie wystawą było bardzo duże, szczególnie zbiorami z zakresu historii regionu.

30 września 2003 r. odbyła się promocja książki Tadeusza Stolarskiego *Znani i nieznani ziemi włoszczyzowskiej* zorganizowana przez Starostwo Powiatowe we Włoszczowie. Autor książki to znany i ceniony regionalista, polonista i historyk. Z tej okazji biblioteka pedagogiczna przygotowała dekorację i wystawę „Twórczość publicystyczna Tadeusza Stolarskiego”.

Wstąpienie Polski do Unii Europejskiej spowodowało wzrost zainteresowania czytelników tematyką unijną. Biblioteka zaczęła gromadzić materiały informacyjne Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej. Na bieżąco informowano opiekunów Szkolnych Kół Europejskich o nabytkach wydawniczych i artykułach w prasie pedagogicznej, sporządzono zestawienia bibliograficzne o tematyce unijnej. Te działania umożliwiły uczniom szkół ponadgimnazjalnych przygotowywanie się do licznych konkursów o tematyce związanej z Unią Europejską.

28 września 2005 r. w Domu Kultury we Włoszczowie odbyły się uroczyste obchody 100-lecia Związku Nauczycielstwa Polskiego. Na tę okoliczność biblioteka przygotowała wystawę „ZNP i szkolnictwo na Ziemi Włoszczyzowskiej”. Prezentowała ona publikacje w obrębie trzech działów: Piśmiennictwo nauczycieli, Opracowania o ZNP, Oświata i szkolnictwo.

26 lutego 2004 r. biblioteka pedagogiczna we współpracy z biblioteką Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 3 zorganizowała „Powiatowy Konkurs Wiedzy o Książce i Bibliotece”. Konkurs odbył się w internacie ZSP nr 3. Kolejne jego edycje miały miejsce w latach 2005-2012. We wszystkich 7 edycjach biblioteka pedagogiczna przygotowywała część merytoryczną: regulamin, scenariusz, materiały pomocnicze dla nauczycieli bibliotekarzy, testy z edukacji czytelniczej, zaproszenia, dyplomy. Bibliotekarze szkolni i poloniści ze szkół współorganizujących konkurs przygotowywali część artystyczną w wykonaniu młodzieży. Nad wszystkimi edycjami patronat obejmowało Starostwo Powiatowe we Włoszczowie, które było również fundatorem nagród dla laureatów i ich opiekunów. W 2013 r. ze względu na wyczerpanie formuły konkursu podjęto decyzję o jego zawieszeniu.

W związku z realizacją projektu Ministerstwa Edukacji Narodowej współfinansowanego przez Europejski Fundusz Społeczny, w styczniu 2005 r. zostało uruchomione Internetowe Centrum Informacji Multimedialnej. Zostało ono wyposażone w 4 stanowiska komputerowe oraz urządzenie wielofunkcyjne. Na każdym stanowisku zainstalowano pakiet Microsoft Office oraz programy multimedialne: *Encyklopedia PWN*, *Wielki multimedialny atlas świata PWN* oraz słowniki PWN. ICIM służył i nieustannie służy czytelnikom i społeczności lokalnej.

W kwietniu 2005 r. biblioteka pedagogiczna włączyła się w przygotowaną przez Starostwo Powiatowe, promocję tomiku wierszy niezżyjącego już poety ludowego Feliksa Raka *W środku życia*. Przygotowano wystawę przedstawiającą twórczość poetycką i rzeźbiarską autora.

W 2005 r. poprawiła się estetyka wypożyczalni, w której znalazła się nowa lada biblioteczna, regaly, półki na eksponowanie nowości.

Od 2006 r. systematycznie organizowane są warsztaty biblioteczne dla nauczycieli bibliotekarzy ze szkół powiatu włoszczowskiego. Celem warsztatów jest aktualizowanie wiedzy z zakresu metodyki pracy bibliotecznej, dzielenie się wiedzą i doświadczeniem, wspólne rozwiązywanie problemów, podnoszenie jakości pracy w bibliotece, a przede wszystkim integracja środowiska nauczycieli bibliotekarzy. W latach 2006-2015 zorganizowano 25 spotkań. Ich tematyka obejmowała m. in. podstawowe obowiązki bibliotekarza szkolnego w zakresie pracy z książką i czytelnikiem, biblioterapię, nowe zasady katalogowania książek, marketing w bibliotece, cechy dobrego bibliotekarza, katalogowanie zbiorów biblioteki szkolnej w programie MOL Optivum. Trzy spotkania odbyły się poza lokalem filii, w bibliotekach szkolnych: ZPO w Olesznie, ZPO w Kurzelowie i LO we Włoszczowie.

W roku szkolnym 2007/2008 Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach wraz z filiami przystąpiła do realizacji programu „Nauczyciel i uczeń po lekcjach w nowoczesnej, medialnej bibliotece pedagogicznej” realizowanego w ramach rządowego projektu wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży. Podstawowe założenie programu to stworzenie warunków do przeprowadzania zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych poprzez gromadzenie dokumentów elektronicznych (programów multimedialnych, filmów dydaktycznych). W ramach projektu zakupiono płyty DVD i CD zawierające ciekawą ofertę edukacyjną.

W roku szkolnym 2008/2009 przystąpiono do realizacji programu „Uczyć bawiąc – małe dziecko w nowoczesnej, multimedialnej bibliotece”. Podstawowym założeniem tego programu było wspieranie nauczycieli przedszkoli w realizacji projektu „Rok Przedszkolaka w Świętokrzyskim 2008/2009 – Baśniowa Kraina Edukacji”. Bogaty zbiór filmów, programów i gier komputerowych umożliwił realizację treści programu. W celu poinformowania nauczycieli o posiadanych zbiorach opracowano zestawienia bibliograficzne, które przekazano do szkół i przedszkoli.

Od roku szkolnego 2009/2010, przez 6 lat, począwszy od 1 klasy szkoły podstawowej i 1 klasy gimnazjum, wprowadzana jest nowa podstawa programowa kształcenia ogólnego i nowe podręczniki. Biblioteka stara się w miarę możliwości gromadzić zestawy podstaw programowych z komentarzami, rejestrować artykuły z prasy pedagogicznej ułatwiające nauczycielom wdrażanie zmian. Na bieżąco nabywane są nowości o reformie programowej.

Ważnym aspektem działalności biblioteki jest stale aktualizowany warsztat informacyjny. Do kwietnia 2008 r. czytelnicy korzystali tylko z katalogów kartkowych: książek (alfabetyczny i rzeczowy), czasopism, broszur pedagogicznych, zbiorów audiowizualnych oraz kartotek zagadnieniowych z zakresu pedagogiki, bibliotekoznawstwa, literatury i sztuki, regionu i metodyki nauczania.

W listopadzie 2007 r. zaczęto opracowywanie nowości w programie komputerowym MAK oraz sukcesywne wprowadzanie starszego księgozbioru. Komputerowy katalog on-line książek i multimediów na stronie internetowej biblioteki został uruchomio-

ny 5 maja 2008 r. Katalog czasopism udostępniono 30 czerwca 2011 r. zaś kartotekę zagadnieniową 30 sierpnia 2011 r. W tym dniu zostały całkowicie zamknięte katalogi kartkowe. Równocześnie utworzono komputerową bazę czytelników.

W 2013 r. zakończono prace nad retrospektywnym wprowadzeniem książek. Katalog komputerowy książek na bieżąco uzupełniany jest o nowości. Katalogi on-line (książki, multimedia, kartoteka zagadnieniowa, czasopisma) są dostępne na stronie <http://www.pbw.kielce.pl/filie/filia-we-wloszczowie>. Kolejnym przedsięwzięciem jest rozpoczęte w marcu 2015 r. kodowanie książek co umożliwi elektroniczne rejestrowanie wypożyczeń z wykorzystaniem plastikowych kart czytelnika.

Poza typowymi lekcjami z przysposobienia czytelniczego we włoszczowskiej filii począwszy od 2012 r. wprowadzono nową formę lekcji bibliotecznych pozwalających przyswoić wiedzę poprzez wykorzystanie przygotowanej prezentacji multimedialnej i wystawy tematycznej, a w przypadku zajęć poświęconych twórcom literatury polskiej także słuchanie fragmentów utworów (z audiobooka i czytanych przez nauczyciela prowadzącego zajęcia). Początkowo o planowanych zajęciach dla uczniów informowano szkoły znajdujące się na terenie Włoszczowy. Ze względu na duże zainteresowanie nauczycieli ofertę rozszerzono na wszystkie szkoły w powiecie włoszczowskim. W latach 2012-2015 przeprowadzono łącznie, w takiej formie, 62 lekcje: „Spotkanie z Januszem Korczakiem” (12), „Zabytki Ziemi Włoszczowskiej” (8), „Mikołaj Kopernik wielki polski astronom” (12), „Julian Tuwim dzieciom” (22), „Kornel Makuszyński – pisarz ze słońcem w herbie” (8).

Prowadzone są również lekcje związane z corocznymi obchodami Tygodnia Kultury Języka i Europejskich Dni Dziedzictwa.

Wyjątkowymi wydarzeniami w życiu biblioteki są spotkania młodzieży z włoszczowskimi twórcami i regionalistami, i tak np. 26 września 2013 r. zorganizowano spotkanie na temat kultury ludowej z Janem Chmielewskim – regionalistą, bibliofilem, autorem wielu publikacji, w tym m.in. związanych z twórczością Stefana Żeromskiego. W ramach obchodów 350. rocznicy śmierci Stefana Czarnieckiego, pochodzącego z małej wioski Czarncza k. Włoszczowy, 5 lutego 2015 r. odbyło się spotkanie z Teofilą Sokolińską, autorką 2 książek o Czarnieckim, a 19 marca 2015 r. z Zygmuntem Fatygą, prezesem Towarzystwa Pamięci Stefana Czarnieckiego z siedzibą w Czarncy.

Istotną formą pracy jest przygotowywanie wystaw tematycznych i okolicznościowych. Wśród nich wiele było związanych z regionem włoszczowskim: ważnymi postaciami (choćby Stefan Czarniecki), jego

Lekcja biblioteczna o Mikołaju Koperniku (13 czerwca 2013 r.)

kulturą, historią, przyrodą, zabytkami i twórczością ludową. Materiały na wystawy poza zbiorami bibliotecznymi pozyskiwane są z różnych źródeł, m.in. na wystawę związaną z Powstaniem Warszawskim skany zdjęć zostały nieodpłatnie udostępnione przez Muzeum Powstania Warszawskiego i Narodowe Archiwum Cyfrowe.

Pracownicy biblioteki sporządzają liczne zestawienia bibliograficzne, z których te dotyczące regionu zostały opublikowane w *Materiałach i Źródłach do Dziejów Powiatu Włoszczowskiego*. W tomie 4 (2010) ukazała się obszerna *Bibliografia podmiotowo-przedmiotowa Tadeusza Stolarskiego*, a w tomie 6 (2012) opublikowano *Bibliografię regionu włoszczowskiego za lata 2009-2011*. Kontynuując tematykę regionalną w 2015 r. opracowano bibliografię *Stefan Czarniecki z Czarny*.

Od lat biblioteka współpracuje z bibliotekami szkolnymi na terenie powiatu włoszczowskiego: organizuje spotkania dla nauczycieli, prowadzi lekcje biblioteczne, przekazuje wykazy nowości i zestawienia bibliograficzne. Działania biblioteki w znacznym stopniu przyczyniły się do integracji bibliotekarzy szkolnych.

Bibliotekarze szkolni z powiatu włoszczowskiego włączyli się aktywnie w sieć współpracy i samokształcenia, zainicjowaną w roku szkolnym 2013/2014 przez Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką w Kielcach. We włoszczowskiej filii dwukrotnie odbyły się spotkania bibliotekarzy szkolnych dotyczące korzystania z zasobów sieci.

W ostatnich latach zmodernizowano lokal i bazę biblioteki: przeprowadzono gruntowne remonty wszystkich pomieszczeń bibliotecz-

nych, zakupiono regały, krzesła, biurka, kserokopiarkę, telefax, niszczarkę, bindownicę, gilotynę, trzy zestawy komputerowe do prac bibliotecznych, projektor multimedialny z ekranem, głośniki i czytnik laserowy kodów kreskowych.

Obecnie w placówce zatrudnionych jest 3 nauczycieli – bibliotekarzy: Justyna Kowalska, Sylwia Balsam, Anna Klimczyk i na stanowisku magazyniera Anna Szczecińska.

3.1. Dynamika przyrostu księgozbioru

Analizując dynamikę przyrostu księgozbioru można zauważyć, że od 1990 r. spada liczba zakupionych książek (problem ten dotyka większość bibliotek pedagogicznych w Polsce). W ostatnim czasie przyczyną tego procesu były również rosnące ceny książek. W 2015 r. znacznie zwiększyła się liczba zakupionych książek, co pozwala mieć nadzieję na wzrost środków budżetowych na zakup nowości również w kolejnych latach.

Tabela 1. Przyrost księgozbioru w latach 1953-2014

Lata	Łączna ilość pozyskanych woluminów	Średnia przyrostu na rok
1953-1970	7628	423,8
1971-1980	10513	1051,3
1981-1990	5863	586,3
1991-2000	2120	212
2001-2010	3244	324,4
2011-2014	813	203,3

Źródło: Księgi inwentarzowe PBW w Kielcach Filii we Włoszczowie za lata 1953-2014.

Aby w najlepszym stopniu wykorzystać posiadane środki finansowe, czytelnicy na bieżąco zgłaszają dezyderaty dające im możliwość współdecydowania o zakupach nowości. Systematyczną pomoc w poszerzaniu księgozbioru oferuje Starostwo Powiatowe we Włoszczowie, które od lat przekazuje liczne publikacje regionalne i środki finansowe na zakup nowości. Księgozbiór biblioteki z zakresu pedagogiki, psychologii i literatury systematycznie zwiększa się również dzięki przekazywanym darom od czytelników. Prym wśród darczyńców wiodą nauczycielki – Jolanta Łowicka i Anna Maciejczyk.

Księgozbiór włoszczowskiej filii na koniec 2014 r. (po odjęciu 6384 ubytków) liczy 23797 wol., z czego większość stanowi literatura naukowa z zakresu pedagogiki, socjologii i psychologii. W zbiorach znajdują się ponadto materiały audiowizualne – kasety VHS (239), dokumenty elektroniczne na nośnikach CD i DVD (322), programy nauczania, prasa pedagogiczna.

3.2. Czytelnicy i udostępnienia zbiorów

Na przestrzeni lat zmieniała się liczba czytelników. Największy wzrost liczby użytkowników nastąpił od 1996 r. (769 czytelników) do 2004 r. (1577 czytelników). Istotny wpływ na ten proces miało podnoszenie kwalifikacji i awans zawodowy nauczycieli, wzrost ogólnej liczby studentów związany z wyżem demograficznym, wzrost liczby pozostałych użytkowników zdobywających wykształcenie w systemie studiów zaocznych oraz włączenie w poczet czytelników uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Tabela 2. Czytelnicy i udostępnianie księgozbioru w latach 1953-2014

Rok	Liczba zarejestrowanych czytelników	Księgozbiór po odjęciu ubytków	Liczba udostępnień		
			Razem	Wypożyczalnia	Czytelnia
1953-70	Brak danych	6890	Brak danych	Brak danych	Brak danych
1975	534	13232	2532	2532	Brak danych
1980	418	17368	3969	3969	Brak danych
1985	400	20415	2566	2566	Brak danych
1990	386	22780	3975	3975	Brak danych
1995	662	21245	7100	6092	1008
2000	1165	21345	7091	5755	1326
2005	1448	22081	15570	8019	7551

2010	1015	23371	17395	8696	8699
2014	701	23797	13194	6254	6940

Źródło: Sprawozdania z działalności PBW w Kielcach Filii we Włoszczowie za lata 1970-2014; Sprawozdania GUS za lata 1971-2014.

Od 2005 r. widoczny jest spadek liczby czytelników. W latach 2013-2014 liczba użytkowników ustabilizowała się i utrzymuje się na podobnym poziomie. Na spadek czytelnictwa w wypożyczalni znaczny wpływ ma zapewne upowszechnienie dostępu do zasobów Internetu, ale liczba udostępnień w czytelni począwszy od 2010 r. zaczęła przewyższać liczbę wypożyczeń na zewnątrz. Wiąże się to ze zwiększeniem liczby prenumerowanych czasopism z zakresu pedagogiki i pracy socjalnej, a także dostępem do najnowszych pozycji naukowych z różnych dziedzin niedostępnych jeszcze w zasobach internetowych. Aby zwiększyć atrakcyjność biblioteki w polityce gromadzenia zbiorów na bieżąco uwzględniane są zmiany w systemie edukacji, powstawanie nowych kierunków studiów oraz zapotrzebowanie użytkowników na literaturę z różnych dziedzin.

Czytelnikami biblioteki są nauczyciele, studenci, uczniowie szkół średnich i inne osoby doskonalące się i poszerzające własną wiedzę. Biblioteka stale aktualizuje ofertę dla nauczycieli poprzez gromadzenie prasy i nowości z zakresu dydaktyki oraz teorii wychowania. Najbardziej aktywny trzon wśród studentów różnych kierunków to poszukujący informacji i najnowszych wydawnictw do prac dyplomowych. Pokażne grono wśród czytelników stanowią uczniowie przygotowujący się do konkursów, olimpiad i matury. Od lat wiernymi czytelnikami są także regionaliści przygotowujący publikacje naukowe. Dla ich potrzeb sprowadzane są książki z bibliotek całego kraju.

Należy pamiętać, że najważniejsza dla wszystkich użytkowników jest pomoc bibliotekarzy w wyszukiwaniu informacji, ich życzliwość i fachowość. W kontaktach bezpośrednich z czytelnikiem właściwa postawa bibliotekarzy jest jedną z lepszych form promocji biblioteki.

W długoletniej działalności Biblioteki Pedagogicznej we Włoszczowie wszyscy zatrudnieni bibliotekarze, począwszy od wypisujących karty katalogowe piórem ze stółką po dzisiejszych, tworzących rekordy książek w katalogach elektronicznych, swoją pracą i zaangażowaniem przyczynili się do pozytywnego wizerunku placówki w środowisku oświatowym i lokalnym.

Tabela 3. Pracownicy Biblioteki Pedagogicznej we Włoszczowie w latach 1953-2015

Imię i nazwisko	Okres zatrudnienia	Funkcja
Franciszek Goclon	1959-1973	kierownik
Stefania Michalewska	1970-1974	nauczyciel – bibliotekarz
Regina Beltowska	1972-1983	1973-1983; 1985-1988 kierownik
	1985-1995	1972-1973; 1988-1995 nauczyciel – bibliotekarz
Maria Rak	1974-1975	nauczyciel – bibliotekarz

Teofila Sokolińska	1975-1980	nauczyciel – bibliotekarz
Teresa Pośpiech	1980-1985	nauczyciel – bibliotekarz 1983 – 1985 kierownik
Maria Zielińska	1987-2000	nauczyciel – bibliotekarz 1988-2000 kierownik
Justyna Kowalska	1995 – nadal	nauczyciel – bibliotekarz od 2000 kierownik
Sylwia Balsam	2000 – nadal	nauczyciel – bibliotekarz
Anna Klimczyk	2014 – nadal	nauczyciel – bibliotekarz

Bibliografia

Dokumentacja biblioteczna

1. Kronika biblioteki (głównie wpisy Reginy Beltowskiej za lata 1953-1981).
2. Księgi inwentarzowe za lata 1953-2014.
3. Sprawozdania GUS za lata 1971-2014.
4. Sprawozdania z działalności PBW w Kielcach Filia we Włoszczowie za lata 1975-2014.

Justyna Kowalska